

Osallistava kaupunkisuunnittelu lähiluontokonfliktien hallinnassa

Stansvikinkallion asemakaava

Siiri Keso

Maantiede

Pro gradu -tutkielma

Laajuus: 30 op

13.5.2026

Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pääaine: Maantiede

Tekijä: Siiri Keso

Otsikko: Osallistava kaupunkisuunnittelu lähiluontokonfliktien hallinnassa

Ohjaaja: Päivi Oinas

Sivumäärä: 101 sivua + liitteet 2 sivua

Päivämäärä: 13.5.2026

Osallistava kaupunkisuunnittelu on viime vuosina saanut osakseen paljon kritiikkiä, mistä kertoo esimerkiksi kaavavalitusten ja maankäytön konfliktien lisääntynyt määrä. Keskeisin haaste asukkaiden osallistamisessa on se, että osallistaminen on väärin ajoitettua, jolloin asukkaiden kokemus osallistamisen näennäisyydestä voi purkautua asukasaktivismina ja epävirallisena vaikuttamisena. Tässä tutkielmassa keskityn tutkimaan, miten osallistavaa kaupunkisuunnittelua voitaisiin kehittää niin, että lähiluontokonfliktien hallinta olisi tehokkaampaa. Lähiluontokonflikteilla viitataan kaupunkiluonnossa ja -metsissä esiintyviin maankäytön konflikteihin.

Tapaustutkimuksena tutkielma keskittyy 2020-luvulla kärjistyneeseen Stansvikinkallion asemakaavan lähiluontokonfliktiin. Helsingin Kruunuvuorenrannassa sijaitseva Stansvikinkallio on 10,9 hehtaarin kokoinen kallioinen metsäalue, joka on yksi Helsingin viimeisimmistä luonnontilaisista metsistä. Asemakaava-alueelle on suunniteltu massiivista asuinrakentamista, mitä asukasaktiivit ja ympäristöaktivistit ovat voimakkaasti vastustaneet. Stansvikinkallion asemakaavatapaus on ollut monilla tavoin poikkeuksellinen, ja se ilmentää nykyisen osallistavan kaupunkisuunnitteluprosessin heikkouksia.

Tutkielman teoreettinen viitekehys yhdistää kommunikatiivista ja yhteistoiminnallista suunnitteluteoriaa osallistavan kaupunkisuunnittelun käytäntöihin. Nykytutkimuksen valossa kritisoin Patsy Healeyn ideaa kommunikatiivisesta suunnitteluteoriasta erityisesti sen pyrkimyksestä konsensushakuisuuteen ja vuorovaikutuksen tasavertaisuuteen. Sovellan teoreettista näkökulmaa maankäytön konfliktien ja erityisesti lähiluontokonfliktien tarkasteluun.

Tutkielman aineisto koostuu kahdeksasta tapauksen kannalta keskeisen aktiivin ja aktivistin haastattelusta, joita täydennän Stansvikinkallioon liittyvällä dokumenttiaineistolla. Haastatteluaineiston keräämisen ja litteroimisen jälkeen analysoin aineiston teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä viiteen teemaan: ristiriidat, osallistaminen, vaikuttaminen, vuorovaikutus / tiedottaminen, ja kaupunkisuunnittelun kehittäminen. Analyysin mukaan osallistavan kaupunkisuunnittelun haasteet liittyvät osallistamisen väärään ajoittamiseen, näennäisosallistamiseen, yhteistyöhaluttomuuteen ja heikkoon tiedottamiseen. Stansvikinkallion asemakaavatapauksessa merkittävää on se, kuinka laajasti asukas- ja ympäristöaktiivit ovat käyttäneet virallisia ja epävirallisia vaikuttamiskeinoja yrittäessään osallistua asemakaavan suunnitteluun. Keskeinen havainto oli myös, että nykyinen kaupunkisuunnittelua ohjaava kasvukeskeinen arvomaailma vahvistaa osallisten välisiä valta-asemia, ja siten heikentää asukasyhdistysten sekä ympäristöjärjestöjen mahdollisuuksia vaikuttaa kaupunkisuunnitteluun.

Lopuksi kokoan yhteen aineistosta esiin nousseet osallistamiseen liittyvät haasteet, ja hahmottelen kaavion, joka huomioi erityisesti yhteistoiminnallisen suunnittelun osana kaupunkisuunnitteluprosessia. Kaavio esittelee vaihtoehdon sille, millaista yhteistoiminnallinen, muunlainen ja strateginen kaupunkisuunnittelu voisi mahdollisesti olla tulevaisuudessa.

Avainsanat: maankäytön konfliktit, lähiluontokonfliktit, osallistava kaupunkisuunnittelu, yhteistoiminnallinen kaupunkisuunnittelu, ympäristöaktivismi, asukasaktivismi, Helsinki, Stansvik

Master's thesis

Subject: Geography

Author: Siiri Keso

Title: Participatory urban planning as a tool for managing urban nature conflicts

Supervisor: Päivi Oinas

Number of pages: 101 pages + appendices 2 pages

Date: 13.5.2026

Participatory urban planning has faced increasing criticism in recent years, as reflected in the growing number of zoning appeals and land-use conflicts. The central challenge in resident participation is that participation is often poorly timed, causing residents to perceive it as superficial or tokenistic. This frustration may then manifest as grassroots activism and informal forms of influence. In this thesis, I examine how participatory urban planning could be developed to improve the management of urban nature conflicts. A local nature conflict refers to land-use conflicts related to urban nature and forests.

As a case study, the thesis focuses on the urban nature conflict surrounding the Stansvikinkallio local detailed plan, which escalated during the 2020s. Located in Kruunuvuorenranta, Helsinki, Stansvikinkallio is a 10.9-hectare rocky forest area and one of the last remaining natural forests in Helsinki. Extensive residential construction has been planned for the zoning area, which has been strongly opposed by residents and environmental activists. In many ways, the Stansvikinkallio zoning case has been exceptional and illustrates the weaknesses of the current participatory urban planning process in Finnish cities.

The theoretical framework of the thesis combines communicative and collaborative planning theory with the practices of participatory urban planning. Considering current research, I critically assess Patsy Healey's concept of communicative planning theory, particularly its emphasis on consensus-seeking and the assumption of equality in interaction. I apply this theoretical perspective to the examination of land-use conflicts, especially local nature conflicts.

The research material consists of eight interviews with key local activists and environmental campaigners involved in the case, supplemented by documentary and media material related to Stansvikinkallio. After collecting and transcribing the interview data, I analyzed the material using theory-guided content analysis across five themes: conflicts, participation, influence, interaction / communication, and the development of urban planning. According to the analysis, the main challenges of participatory urban planning are poorly timed participation, tokenistic participation, unwillingness to cooperate, and inadequate communication. A significant feature of the Stansvikinkallio zoning case is the extensive use of both formal and informal methods of influence by residents and environmental activists in their attempts to participate in the planning process. Furthermore, the current growth-oriented value system guiding urban planning reinforces existing power relations between stakeholders and thereby weakens the ability of resident associations and environmental organizations to influence urban planning.

Finally, I summarize the participation-related challenges identified in the research material and outline a collaborative planning model based on these findings. In this model, planning would be conducted in closer collaboration with residents. The model presents an alternative vision of what collaborative, multispecies, and strategic urban planning could potentially look like in the future.

Key words: land-use conflicts, urban nature conflicts, participatory urban planning, collaborative planning, environmental activism, local resident activism, Helsinki, Stansvik

Sisällysluettelo

1	Johdanto	6
2	Kommunikatiivinen suunnitteluteoria	9
2.1	Kommunikatiivisen suunnitteluteorian tausta	9
2.2	Kommunikatiivisen suunnitteluteorian kritiikki ja haasteet	10
2.3	Kommunikatiivinen kaupunkisuunnittelu ja sen käytännön sovellukset	13
3	Maankäytön konfliktit	16
3.1	Maankäytön konfliktien määritelmä	16
3.2	Maankäytön konfliktien hallinta	17
3.3	Lähiluontokonfliktit	21
4	Osallistava kaupunkisuunnittelu	24
4.1	Osallistaminen	24
4.2	Osallistamisen käytännön haasteet ja kehityskohdat	24
4.3	Osallistava kaupunkisuunnittelu Suomessa	27
4.4	Kaupunkisuunnittelu Helsingissä	31
5	Aineisto ja menetelmät	34
5.1	Laadullinen tapaustutkimus ja aineiston kerääminen	34
5.2	Haastattelujen toteutus	35
5.3	Haastatteluaineiston teoriaohjaava sisällönanalyysi	37
6	Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin kehitys	39
6.1	Stansvikinkallion aluekuvaus	39
6.2	Asemakaavakonfliktin vaiheet	43
6.3	Asemakaavakonfliktin osalliset	49
6.4	Stansvikinkallion vaihtoehtokaava	51
7	Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin analyysi	54
7.1	Millä ehdoilla kaupunki saa kasvaa?	54
7.2	Osallistava suunnittelu, joka tapahtuu osallisten ulottumattomissa	59
7.3	Kun kaikki keinot on käytetty	64

7.4	Tiedottamisen epäonnistuminen ja haluttomuus yhteistyöhön	70
8	Kohti yhteistoiminnallisen suunnittelun sisältävää prosessia	76
8.1	Yhteistoiminnallinen kaupunkisuunnittelu	76
8.2	Arvio tutkimusasetelmasta ja aineistosta	80
9	Johtopäätökset	81
10	Lopuksi	83
	Kiitokset	87
	Lähteet	88
	Kirjallisuuslähteet	88
	Verkkolähteet	94
	Liitteet	102
	Liite 1 Haastattelurunko	102

1 Johdanto

”Stansvik on enemmän ku se maantieteellinen alue, että siitä on tullut ilmiö tai synonyymi luonnon puolustamiselle” (Yhdistysaktiivi 1)

Stansvikinkallio on Helsingin Kruunuvuorenrannassa sijaitseva asuin- ja virkistysalue (Helsingin kaupunki 2017), joka on ollut kiistanalaisena 2000-luvun alusta lähtien siihen kohdistuneiden maankäytön ristiriitojen takia. Stansvikinkallion tilanne muodostui varsinaiseksi maankäytön konfliktiksi vuonna 2022, kun korkeimman hallinto-oikeuden vuonna 2020 hyväksymän Stansvikinkallion asemakaavan (KHO:2020:111) osa otettiin poikkeuksellisesti uudelleenkasittelyyn metsäluonnon arvojen näkökulmasta (Helsingin kaupunkistrategia 2021; Kaupunginvaltuusto 2022). Alueella on ilmennyt useita vastakkainasetteluja kaupungin toimijoiden ja asukas- sekä ympäristöaktiivien välillä, joista on uutisoitu laajasti valtakunnallisessa mediassa.

Stansvikinkallion metsä kuuluu EU:n biodiversiteettistrategian mukaisesti suojeltavaksi määriteltyihin luonnontilaisiin tai niiden kaltaisiin vanhoihin metsiin. Suomessa luonnontilaisia metsiä on jäljellä vain noin 2,9 % maapinta-alasta (Sabatini ym. 2018), ja niiden suojelu koskee myös kaupunkialueita. Helsingissä on jäljellä vain luonnonmetsien jäänteitä, sillä intensiivinen metsätalous on hävittänyt suurimman osan Etelä-Suomen alkuperäisistä metsistä.

Stansvikinkallion asemakaava heijastaa useita nykyisen kaupunkisuunnittelun ja osallistamisen konflikteja luovia elementtejä, kuten viheralueille kohdistuvaa rakentamista, uusia joukkoliikenneyhteyksiä ja muutoksia lähiluonnon saavutettavuuteen (Peltonen ym. 2006: 10). Stansvikinkallion tapaus on ollut vaiheiltaan historiallinen ja poikkeuksellinen, vaikka vastaavanlaisia maankäytön konflikteja esiintyy jatkuvasti yhä enenevässä määrin (Vaattovaara ym. 2021). Yhteiskunnalliselta merkittävyydeltään Stansvikinkallion kiistaa on verrattu esimerkiksi 1970-luvun Kojjärven ympäristökonfliktiin (Santaharju 2025), joka on muokannut aikoinaan suomalaista ympäristöliikkeen kenttää merkittävästi.

Viime vuosina useissa tutkimuksissa on todettu, että kaupunkisuunnittelun osallistamis- ja vuorovaikutusprosessit eivät ole riittäviä (ks. esim. Rättilä & Rinne 2017; Rannila 2018; Mäntysalo ym. 2023b), ja asukkaiden kokemukset sekä lähiluontokonfliktien lisääntynyt määrä tukevat tätä havaintoa. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten osallistavan kaupunkisuunnittelun prosessia voitaisiin kehittää, jotta asukkaiden näkemykset huomioitaisiin suunnittelussa systemaattisemmin, eivätkä suunnitteluprosessit pitkittyisi. Syvennyn

tutkielmassani Stansvikinkallion asemakaavakonfliktiin, ja pyrin selvittämään, millaisia arvoja maankäytön ristiriitoja se ilmentää sekä miten asukkaat, aktiivit ja muut paikalliset toimijat ovat yrittäneet vaikuttaa alueen kaavoituspäätöksiin. Lisäksi pohdin osallistamisen näkökulmasta, mikä Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin käsittelyssä on onnistunut ja mikä puolestaan epäonnistunut, ja miten näitä havaintoja voitaisiin hyödyntää vastaavanlaisten lähiluontokonfliktien hallinnassa.

Edellä mainittujen tavoitteiden ohella pyrin tuottamaan selkeän ja kattavan katsauksen alueen historiaan, nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Stansvikinkallion kiista ulottuu koko Stansvikin ja Kruunuvuorenrannan alueelle, mutta rajaan tarkastelun Stansvikinkallion asemakaavaan. Keskityn tutkimuksessani Stansvikinkallion tilanteeseen erityisesti 2020-luvulla, vaikka Stansvikin suunnittelun historia ulottuu yli 25 vuoden takaisin vaiheisiin, jolloin Helsingin edellinen yleiskaava valmistui. Tapauksessa kiinnostavaa on pohtia sitä, miksi alueen rakentamista on vastustettu niin voimakkaasti, mitä nykyisessä kaupunkisuunnittelussa arvostetaan ja miten asukkaat omalla toiminnallaan voisivat vaikuttaa tehokkaammin asuinalueidensa suunnitteluun.

Tutkimukseni näkökulma on kriittinen; se olettaa, että kaupunkisuunnittelun osallistavuutta tulisi kehittää, jotta suunnittelua voitaisiin tehdä enemmän asukkaiden toiveiden mukaisesti. Keskeisimmät osallistavan kaupunkisuunnittelun käytännön haasteet, kuten osallistamismenetelmien heikko laatu (Peltonen ym. 2006: 109–110), tiedottamisen puute (Rättilä & Rinne 2017) ja haluttomuus yhteistyöhön (Kangasoja ym. 2024), ovat tulleet konkreettisesti esille Stansvikinkallion asemakaavakonfliktissa. Koska osallistamisen haasteet kytkeytyvät syvällisesti byrokraattisiin rakenteisiin ja vakiintuneisiin valtasuhteisiin, muutoksen voidaan katsoa edellyttävän systeemitason tarkastelua. Systeemitason muutokset ovat kuitenkin mittakaavaltaan laajoja, mikä tekee niiden hahmottamisesta haastavaa. Yksi tutkielmani tavoitteista on kuitenkin pohtia, millaisia nämä muutokset voisivat olla sekä miten osallistavan suunnittelun kehittäminen voisi edistää luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin asemoitumista keskeisiksi lähtökohdiksi suunnitteluprosesseissa.

Stansvikinkallion kiista valikoitui pro gradu -tutkielmani aiheeksi, koska olen kiinnostunut monitahoisista ja ajankohtaisista ilmiöistä, joissa sekä yhteiskunnalliset että ympäristöön liittyvät teemat kietoutuvat yhteen. Olen seurannut kiistan kehittymistä perinteisen median ja sosiaalisen median välityksellä, mutta henkilökohtaista syvää suhdetta alueeseen tai tapauksen osallisiin minulla ei ole. Vahva moraalinen käsitykseni ympäristöetiikasta yhdistettynä

idealistiseen ja optimistiseen ajattelumaailmaani väistämättä muokkaa työni lähtökohtia. Työni pyrkii kriittisesti tuomaan esille kaupunkisuunnittelun ongelmakohtia ja lisäämään näkyvyyttä Stansvikinkallion tapaukselle. Se myös vaatii suunnittelukäytäntöjen muutosta ja pohtii, millaista kestävä kaupunkisuunnittelu voisi tulevaisuudessa olla.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia alueellisia intressejä, maankäytön ristiriitoja ja arvoristiriitoja Stansvikinkallion tapaus heijastaa?
2. Miten asukkaat, aktiivit ja muut paikalliset toimijat ovat yrittäneet vaikuttaa Stansvikinkallion tilanteeseen?
3. Millaisia osallistavan kaupunkisuunnittelun haasteita on ilmennyt Stansvikinkallion asemakaavakonfliktissa?
4. Miten osallistavaa kaupunkisuunnittelua voitaisiin kehittää, jotta vastaavia lähiluontokonflikteja pystyttäisiin hallitsemaan paremmin?

2 Kommunikatiivinen suunnitteluteoria

2.1 Kommunikatiivisen suunnitteluteorian tausta

Kommunikatiivinen suunnitteluteoria (engl. *communicative planning theory*) on kattotermi suunnitteluteorioille, jotka korostavat yhteisymmärryksen ja kollektiivisen keskustelun merkitystä suunnitteluprosessissa (Healey 1992). Kommunikatiivinen suunnittelu on noussut 1980- ja 1990-luvuilta lähtien vaihtoehtoiseksi suunnitteluteoreettiseksi lähestymistavaksi perinteisten, teknis-rationaaliseen ja asiantuntijakeskeiseen suunnitteluun pohjautuvien teorioiden rinnalle (Healey 1992). Teorian mukaan suunnittelu perustuu rationaaliseen diskurssiin, jossa erilaiset toimijat etsivät yhteisymmärrystä osallistumisen ja dialogin kautta (Bäcklund & Mäntysalo 2009). Kommunikatiivisen suunnitteluteorian käytännön sovellusta kutsutaan yhteistoiminnalliseksi suunnitteluksi (engl. *collaborative planning*), jossa lähtökohtana on siirtyä asiantuntijavetoisesta suunnittelusta vuorovaikutteisempaan suuntaan, lisätä toimijoiden osallistamista ja tavoitella yhteisen konsensuksen löytymistä.

Kommunikatiivinen suunnitteluteoria pohjautuu Jürgen Habermasin kommunikatiivisen rationalismin ja toiminnan teoriaan (Mattila 2020), ja yksi keskeisimmistä teoriaa kehittäneistä tutkijoista oli kaupunkisuunnittelija Patsy Healey (1940–2024). Healeyn (1997) mukaan perinteiset suunnitteluteoriat perustuvat kapeaan tieteelliseen rationalismiin, jossa ei tarpeeksi tiedosteta yhteisymmärryksen ja kommunikaation tärkeyttä, jolloin kommunikatiivinen rationalismi tarjoaa vaihtoehdon näille kapeille suunnitteluteorioille. Verrattuna perinteisiin suunnitteluteorioihin kommunikatiivisen suunnitteluteorian mukaisessa suunnittelussa valta pyritään jakamaan tasaisemmin kaikkien toimijoiden välille, jolloin kaikilla sidosryhmillä on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua suunnittelua koskevaan keskusteluun (Bäcklund & Mäntysalo 2009).

Yhteistoiminnallisen suunnittelun prosesseja voidaan lähestyä tutkimalla joko sitä määrittäviä institutionaalisia rakenteita, suunnittelutilanteita tai yksilöiden välistä dialogia. *Institutionaalisia rakenteita*, jotka edistävät tai hidastavat kommunikatiivisen suunnittelun onnistumista, ovat muun muassa lait, säännöt ja normit (Raitio 2012). *Suunnittelutilanteissa* voidaan arvioida esimerkiksi osallistamisen laatua ja määrää (Mäntysalo ym. 2023), tiedottamisen avoimuutta (Villanen & Peltonen 2004: 45), konsensushakuisuutta (Mattila 2020; Westin 2022) sekä kontekstin huomioimista (Calderon & Westin 2021). *Dialogia* tutkittaessa voidaan kiinnittää huomiota esimerkiksi puhetapaan, metakielen käyttöön ja puheenvuorojen

jakamiseen (Healey 1992; Innes & Booher 2000). Nykypäivänä suunnittelu tapahtuu suurelta osin digitaalisilla osallistumisalustoilla ja niillä käyty dialogi on usein eriaikaista, verbaalisesti rajallista ja pirstaleista, ja eroaa siten kasvokkaisesta reaaliaikaisesta vuoropuhelusta. Itse prosessin arvioimisen lisäksi usein selvitetään, kuinka tyytyväisiä osalliset ovat lopputulokseen (Heinilä ym. 2021), koska osallisten tyytyväisyys lopputulokseen vähentää uusien konfliktien muodostumista (Peltonen ym. 2006: 45). Healeyn kommunikatiivisessa suunnitteluteoriassa ei ole yhtä konkreettista arviointimatriisia, mutta hänen teoriastaan on johdettu tapauskohtaisia arviointikriteerejä, joiden avulla voidaan arvioida esimerkiksi osallisuuden ja vuorovaikutuksen laadun onnistumista (Healey 1997).

Konsensuksen rakentuminen on laaja termi toiminnalle, jossa eri intressejä edustavat toimijat kokoontuvat yhteen tavoitteenaan päästä yhteisymmärrykseen jostakin suunnitelmasta, strategiasta tai toimintaperiaatteesta (Mäntysalo ym. 2023b). Neuvottelutilanteissa keskitytään tietyn erimielisyyden ratkaisemiseen, ja tilaisuudet voivat olla joko valtion virastojen ja muiden lainsäädäntöelimien tai esimerkiksi yksityisten toimijoiden järjestämiä. Tilaisuuksissa hyödynnetään erilaisia neuvottelutaktikoita, ja keskitytään erityisesti siihen, että kaikkien osapuolten mielipiteet tulevat kuulluiksi (Mäntysalo ym. 2023b). Healeyn (1997) mukaan kommunikatiivisessa suunnitteluteoriassa keskeistä on kaikkien toimijoiden näkemysten arvostaminen. Jos osalliset suhtautuvat toisiinsa halveksuen tai muuten negatiivisesti, ei toimivien ratkaisuiden löytäminen ole mahdollista.

Kuunteleminen on tärkeä osa vuorovaikutusta, ja sen yhteydessä puhutaan Habermasin ajatteluun pohjautuvasta aidosta keskustelusta (Westin 2022). Kommunikatiivisen suunnitteluteorian eri tutkijat ovat jalostaneet aidon keskustelun ideaa, ja esimerkiksi Innesin ja Booherin (2000) mukaan aito keskustelu mahdollistaa yhteisen ymmärryksen, uusien oivallusten ja innovaatioiden syntymisen. Aito keskustelu edellyttää sitä, että keskustelun tulee olla totuuteen perustuvaa ja toimijoilla tulee olla vahva luottamus toisiinsa. Kuunteleminen luo tilaa erityisesti marginaaliin jääville ryhmille ja tukee ymmärryksen rakentamista, kun erilaiset näkökulmat nousevat esiin keskustelussa. Suunnittelussa konsensuksen löytäminen ei kuitenkaan ole vain muiden mielipiteiden kuuntelemista, vaan keskiössä on myös oppiminen muita kuuntelemalla. (Innes & Booher 2000).

2.2 Kommunikatiivisen suunnitteluteorian kritiikki ja haasteet

Useat Healeyn ajatukset kommunikatiivisesta suunnittelusta (1992, 1997) ovat yhä ajankohtaisia, mutta esimerkiksi Mäntysalo ja Bäcklund (2009, 2023, 2023b) ovat esittäneet

vastaväitteitä teorian konsensushakuisuudelle ja valta-asetelmista irtaantumisen tärkeydelle. Kommunikatiivista suunnitteluteoriaa on kritisoitu esimerkiksi sen utopistisuudesta, idealistisuudesta ja soveltumattomuudesta käytäntöön (Mattila 2020; Westin 2022). Reaalimaailmassa keskustelu harvoin on yhtä tasavertaista ja ymmärtäväistä kuin mitä kommunikatiivisessa suunnitteluteoriassa esitetään. Teoria keskittyy vahvasti paikallisiin vuorovaikutustilanteisiin ja yksittäisiin keskusteluihin, mutta se ei huomioi riittävästi laajempia yhteiskunnallisia ja institutionaalisia rakenteita, kuten lainsäädäntöä, kulttuurisia arvoja tai taloudellisia valtasuhteita, jotka muokkaavat julkista keskustelua ja osallistumisen mahdollisuuksia (Mäntysalo ym. 2023). Teoriaa on kritisoitu myös siitä, että se sivuuttaa kontekstin ja paikallisten tekijöiden, kuten valtasuhteiden ja kansalaisten osallistumissitoutuneisuuden, vaikutuksen suunnitteluprosessin onnistumiseen ja konsensuksen löytymiseen (Calderon & Westin 2021).

Uudet vaihtoehtoiset suunnittelumallit pyrkivät vastaamaan kommunikatiivisen suunnitteluteorian saamaan kritiikkiin ja korjaamaan sen puutteita. Vaikka kommunikatiivinen suunnitteluteoria korostaa konsensuksen etsimistä ja yhteisymmärrykseen pyrkimistä rationaalisen keskustelun avulla, ei tämä lähestymistapa aina riitä kuvaamaan suunnitteluprosessien moniäänistä ja ristiriitaista todellisuutta. Käytännössä suunnittelu tapahtuu usein konteksteissa, joissa erilaiset arvot, maailmankuvat ja intressit törmäävät (Mäntysalo ym. 2023b). Tällöin pyrkimys konsensukseen saattaa jopa johtaa joidenkin näkökulmien hiljentämiseen ja valtahierarkioiden säilyttämiseen (Innes & Booher 2000).

Kommunikatiivinen suunnitteluteoria on saanut viime vuosina Chantal Mouffin kehittämän agonistisen suunnittelun piirteitä. Agonistisessa suunnitteluteoriassa lähtökohtana on, että suunnittelutilanteissa on aina ristiriitoja ja konflikteja, ja niitä tulisi tietoisesti tuoda esille (Mouffe 2009). Ristiriitojen esille tuominen auttaa konfliktin osapuolten asemoimisessa ja heidän välistensä valtasuhteiden hahmottamisessa (Rättilä & Rinne 2017). Agonistisen suunnitteluteorian sovellettavuuden heikkous on, että se ei tarjoa konkreettisia keinoja, joilla ristiriitoja voitaisiin ratkaista (Bäcklund ym. 2017), mutta toisaalta agonistisen näkemyksen mukaan kaikkia ristiriitoja ei tulisikaan käsitellä loppuun (Rättilä & Rinne 2017). Myös Granqvistin ja muiden (2019) mukaan väittely ja kilpailu kuuluvat olennaisesti osaksi kommunikatiivista suunnitteluprosessia, koska ne auttavat saavuttamaan kestävämpiä ja murroksellisempia ratkaisuja. Nykyisen ajattelun mukaisesti suunnittelutilanteissa tulisi kriittisesti ja tilannekohtaisesti pohtia, onko konsensuksen sokea tavoittelu kannattavaa vai tulisiko ratkaisu tehdä ristiriidoista huolimatta.

Lisäksi kommunikatiivista suunnitteluteoriaa on kritisoitu sen pyrkimyksestä irtautua kaikista suunnitteluun liittyvistä valtahierarkioista. Healeyn (1992, 1997) ajattelusta poiketen 2020-luvulla kaikkia suunnittelutilanteissa esiintyviä valta-asetelmia ei kommunikatiivisen suunnitteluteorian valossa ensisijaisesti nähdä rajoittavina, vaan ne voivat oikein hyödynnettyinä tukea suunnitteluprosessin rakennetta ja tavoitteiden saavuttamista (Mäntysalo ym. 2023b). Koska kommunikatiivinen suunnitteluteoria nojaa vahvasti valta-asemista vapautumiseen, ei se kykene selittämään valtasuhteiden väistämätöntä vaikutusta suunnittelutilanteisiin (Westin 2022). Todellisuudessa keskustelu on harvoin täysin vapaa valtasuhteista (Mäntysalo ym. 2023), koska valtahierarkiat vaikuttavat ainakin alitajuntaisesti siihen, keitä suunnittelutilanteeseen osallistetaan ja kenen näkemyksiä suunnittelutilanteissa arvostetaan.

Westin (2022) mukaan kommunikatiivisen suunnittelun eri suuntauksia yhdistää kritisointi ylhäältä tulevaa (engl. *top-down*) valtaa kohtaan ja pyrkimys edistää alhaalta tulevaa kansalaisten (engl. *bottom-up*) valtaa, joka mahdollistaa suunnitteluprosessien muokkaamisen osallistavimmiksi. Vaikka viranomaisten harjoittama ”top-down”-valta nähdään usein negatiivissävytteisenä sen epädemokraattisuuden takia, ei sen roolia voida täysin poissulkea päätöksentekoprosesseista. Auktoritaarinen vallankäyttö voi Westin (2022) ja Granqvistin ynnä muiden (2019) mukaan olla tehokasta sekä toivottavaa vakautta vaativissa konfliktitilanteissa, jos sen tavoitteena on edistää päätöksentekoa. Julkisen vallan käyttö suunnittelussa on perusteltua ja välttämätöntä silloin, kun se pohjautuu oikeusvaltion periaatteisiin: toiminta on laillista, läpinäkyvää ja eettisesti kestävä. Tällöin suunnittelija voi yhdistää ammatillisen asiantuntijuutensa ja institutionaalisen roolinsa tavalla, joka tukee suunnittelun demokraattisuutta ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta (Mäntysalo ym. 2023b). Nykyään ajatellaankin, että vallitsevien valta-asetelmien sivuuttaminen rajoittaa kommunikatiivisen suunnitteluteorian kykyä edistää todellista demokratiaa ja vääristää käydyn kommunikaation laatua (Granqvist ym. 2019; Mattila 2020; Mäntysalo ym. 2023b).

Yksi haasteista, joka liittyy kommunikatiiviseen suunnitteluun, on metakielen ja metadiskurssin syntyminen suunnitteluprosesseissa. Meta- ja asiantuntijakieli itsessään luovat valta-asetelmia, mikäli ne eivät ota huomioon kaikkien osallistujien erilaisia merkitys- ja viitekehyksiä (Kuusimäki 2017). Kansalaiset jäävät helposti ulkopuolelle asiantuntijoiden välisestä keskustelusta, koska siinä käytetään heille vieraita käsitteitä (Bäcklund ym. 2002). Kommunikaatiohaasteet puolestaan aiheuttavat epäluottamusta osapuolten välille, ja laskevat heidän motivaatiotaan tehdä jatkossa yhteistyötä (Kangasoja ym. 2024). Kansalaisten ja

asiantuntijoiden välistä kielellistä yhteisymmärrystä voi edistää moderaattori, joka neutralisoi keskusteluilmapiiriä, tekee keskustelusta arkisempaa ja tuo intressiryhmät lähemmäs toisiaan (Kuusimäki 2017). Moderaattorin rooli on erityisen tärkeä pitkittyneiden ja riitaisten konfliktien hallinnassa, jossa henkilökohtaiset patoutumat vaikuttavat vuorovaikutuksen luonteeseen ja yhteistyöhalukkuuteen.

2.3 Kommunikatiivinen kaupunkisuunnittelu ja sen käytännön sovellukset

Kommunikatiivisen suunnittelun keskeisin käytännön sovellus on yhteistoiminnallinen suunnittelu, jota hyödynnetään erityisesti kaupunkisuunnittelussa (Peltonen ym. 2006), ja Suomessa sen käytänteet ovat vakiintuneet osaksi alueidenkäyttölakia (Alueidenkäyttölaki 132/1999). Alueidenkäyttölaki on vuoden 2025 alusta alkaen korvannut aiemman maankäyttö- ja rakennuslain maankäyttöä ja kaavoitusta koskevat osiot, ja rakentamista käsittelevät osiot on siirretty erilliseen rakennuslakiin. Pohjoismaissa kommunikatiivista suunnittelua tukee verrattain vahva institutionaalinen kehys, jossa lainsäädäntö asettaa selkeät ja läpinäkyvät vaatimukset osallistamiselle, julkisille kuulemisille ja hallinnolliselle oikeudenmukaisuudelle (Heinilä ym. 2021). Vaikka järjestelmä tarjoaa vakaan perustan kommunikatiiviselle ja yhteistoiminnalliselle suunnittelulle, jää edelleen paljon suunnittelijan tahtotilan ja kyvykkyyden varaan siinä, miten näitä institutionaalisia resursseja hyödynnetään osana vuorovaikutteista ja osallistavaa suunnittelua (Mäntysalo ym. 2023b). Suunnittelijat ja päättäjät voivat käyttää tietojansa, suhteitansa ja resurssejaan joko edistääkseen tai hillitäkseen suunnitteluprosessin yhteistyön laatua sekä määrää (Calderon & Westin 2021), mikä asettaa heidät valta-asemaan suhteessa asukkaisiin ja muihin osallisiin.

Innesin ja Booherin (2000) mukaan suunnittelijoilla on keskeinen rooli keskustelun ja yhteistyön mahdollistajina. Suunnittelijoiden tulisi säännöllisesti kehittää vuorovaikutus-, viestintä- ja johtamistaitojaan sekä ymmärrystään politiikasta ja vallan jakautumisesta, jotta he pystyvät menestyksekkäästi sekä yhteistyökykyisesti johtamaan suunnitteluprosesseja (Mäntysalo ym. 2023). Suunnittelijat voivat vuorovaikutusprosesseissa esimerkiksi vaikuttaa vallan jakautumiseen, luoda puitteet vuoropuhelulle ja yhdistää eri sidosryhmiä (Calderon & Westin 2021). Tyypillisesti suunnittelijat johtavat keskustelutilaisuuksia, koska heillä on eniten tietoa hankkeesta sekä sen vaikutuksista ja osallisista. Sisäistettävän tiedon määrä kuitenkin kasvaa jatkuvasti, minkä takia suunnittelijoilla ei ole resursseja pysyä ajan tasalla kaikista hankkeen tai alueen suunnitteluun vaikuttavista tekijöistä, mikä vaikuttaa suunnitteluprosessin sujuvuuteen.

Suunnittelutilanteissa suunnittelijoiden tavoitteena on huomioida kaikkien väestöryhmien toiveet ja tarpeet (Kuusiniemi ym. 2013: 395), ja tehdä päätökset siten, että ne palvelevat kansalaisten yleisiä intressejä (Peltomaa & Sairinen 2010). Suunnittelijoiden tulee olla avoimia uusille ideoille ja kehitysohjeille, koska kommunikatiivisessa suunnittelussa on pohjimmiltaan kyse innovatiivisten ratkaisujen kehittämisestä (Innes & Booher 2000). Kaikkien osallisten näkemysten yhtäaikainen huomiointi päätöksenteossa ei kuitenkaan lähtökohtaisesti ole mahdollista, minkä takia kompromissien tekeminen on keskeinen osa alue- ja kaupunkisuunnittelua.

Yhteistoiminnallisen suunnittelun ohella toinen kommunikatiivisen suunnitteluteorian sovelluksista on strateginen kaupunkisuunnittelu. Strateginen kaupunkisuunnittelu hyödyntää kommunikatiivisen suunnitteluteorian periaatteita, kuten vuorovaikutusta, sidosryhmien osallistumista ja yhteisen vision rakentamista, mutta soveltaa niitä strategisiin ja pitkän aikavälin alueellisiin päätöksiin (Mäntysalo ym. 2015). Kommunikatiivisesta suunnitteluteoriasta poiketen strategisen aluesuunnittelun konteksti sijoittuu poliittiseen ympäristöön, jolloin valtasuhteet ja ristiriidat vaikuttavat olennaisesti suunnittelutilanteisiin (Mäntysalo ym. 2015). Esimerkiksi Granqvist ynnä muut (2019) ovat esittäneet, että strateginen suunnittelu ei rajoitu pelkästään yhteistyöhön, vaan se ottaa myös huomioon kilpailun ja erimielisyydet, jotka voivat perustua niin tavoitteisiin, resursseihin kuin valta-asetelmiinkin. Granqvist ynnä muut (2019) ovat havainnollistaneet ajatustaan kehittämällä strategisen aluesuunnittelun nelikentän, jossa yhdistyvät kaksi ulottuvuutta: vuorovaikutustavat (yhteistyö vs. kilpailu) ja rationaalisuuden muodot (strateginen vs. kommunikatiivinen). Näiden risteämisestä muodostuu neljä erilaista suunnittelutilanteen asetelmaa (kuva 1).

	Strateginen rationaliteetti	Kommunikatiivinen rationaliteetti
Kilpailullinen suuntautuminen	1. Kilpailullinen strateginen rationaliteetti Toimijat kilpailevat keskenään saavuttaakseen omia tavoitteitaan ilman yhteistyötä.	2. Yhteistyöhön perustuva strateginen rationaliteetti Strateginen yhteistyö, jossa toimijat yhdistävät voimansa omien tavoitteidensa saavuttamiseksi.
Yhteisöllinen suuntautuminen	3. Kilpailullinen kommunikatiivinen rationaliteetti Yhteisymmärryksen tavoittelu yhdistyy toimijoiden haluun säilyttää omat intressinsä ja kilpailuasemansa.	4. Yhteisöllinen kommunikatiivinen rationaliteetti Vilpitön vuoropuhelu, jossa toimijat etsivät yhteisiä ratkaisuja ja tavoitteita.

Kuva 1. Strategisen aluesuunnittelun nelikenttä (Granqvist ym. 2019; muokannut Siiri Keso 2025).

Nelikentän tavoitteena on esittää, että strateginen suunnittelu ei ole vain strategista tai kommunikatiivista, vaan se vaihtelee ja kehittyy tilannekohtaisesti. Granqvist ja muut (2019) korostavat, että vaikka kommunikatiivinen rationaliteetti on liitetty perinteisesti yhteistyöhön, voi se sisältää myös kiistelyä ja kilpailua. Tämä näkökulma haastaa esimerkiksi Healeyn ja Foresterin oletukset, joiden mukaan kommunikatiivinen suunnittelu olisi aina yhteistoiminnallista ja konsensushakuista. Suunnittelu voi olla tehokasta, vaikka siihen liittyisikin toimijoiden välistä kilpailua ja neuvottelua, jos tavoitteena kuitenkin on löytää pitkäkestoisia sekä kestäviä ratkaisuja.

3 Maankäytön konfliktit

3.1 Maankäytön konfliktien määritelmä

Maankäytön konfliktit syntyvät rajallisista resursseista kilpailemisesta, hyötyjen ja haittojen epätasaisesta jakautumisesta tai maankäytön muutoksesta aiheutuvista ympäristövaikutuksista (Jones ym. 2005: 4). Keskeistä maankäytön konfliktissa on, että toimijoiden alueen käyttöön liittyvät intressit ja arvot eroavat toisistaan (Peltonen ym. 2006: 32–34; Fienitz 2023). Maankäytön konflikteissa ei usein varsinaisesti kiistellä siitä, mitä ja minne suunnitellaan, vaan siitä, miten suunnittelu ja sen osallistavuus sekä vuorovaikutus käytännössä toteutetaan. Tutkimuksessani käyttämäni maankäytön konfliktin määritelmä mukailee Peltosta ja muita (2006), joiden mukaan nämä konfliktit ovat ”maankäytön suunnitteluun liittyviä vakavia ja lukkiutuvia ristiriitoja, joissa muodostuu rintamalinjoja toimijaryhmien ja instituutioiden välillä” (Peltonen ym. 2006: 8). Muihin kiistoihin verrattuna maankäytön konfliktit ovat usein monen osapuolen kiistoja, joissa osapuolten roolit, arvot ja näkemykset erimielisyyksien ratkaisemisesta eroavat toisistaan merkittävästi (Peltonen & Sairinen 2010). Merkittävien erimielisyyksien takia konfliktit voivat kärjistyä ja lukkiutua, kun osapuolet ovat haluttomia myöntymään toisten osapuolten näkemyksiin.

Konfliktialttiuteen vaikuttaa se, mitä, mihin ja miten suunnitellaan (Peltonen ym. 2006: 21). Erityisen konfliktialttiita ovat esimerkiksi suunnitteluprosessit, joissa suunnitellaan häiriötä aiheuttavia hankkeita alueelle, jolla on merkittäviä luonto- tai kulttuuriarvoja ja jonka historiassa on esiintynyt aiempia kiistoja (emt: 21). Lähtökohtaisesti maankäytön tavat vaikuttavat negatiivisesti toisiinsa: esimerkiksi teollisuusalueet ja liikennereitit aiheuttavat melu-, valo- ja terveyshaittoja läheisille asuinalueille (Fienitz 2023), mutta toisaalta näiden rakennettujen palveluiden puute esimerkiksi hidastaa kaupunkikehitystä. Suurissa kunnissa konfliktialttius on erityisen korkea, sillä viheralueiden vähentyminen, liikenneväylien sijainti ja täydennysrakentaminen herättävät vastakkainasetteluja (Peltonen ym. 2006: 10;18). Maankäytön konfliktien määrä myös kasvaa, kun globaalin väestönkasvun, elintason nousun ja ilmastonmuutoksen seurausten takia rakentamiseen soveltuvan maan määrä kutistuu (Fienitz 2023). Maankäytön hyötyjen ja haittojen arviointi on usein monimutkaista ja altista konflikteille, sillä ehdotetut suunnitteluratkaisut ovat harvoin yksiselitteisesti muita vaihtoehtoja parempia.

Maankäytön konfliktit voidaan määritellä joko alueiden käyttöön liittyvinä ristiriitoina tai sosiaalisina ilmiöinä, joissa ihmisten väliset intressiristiriidat aiheuttavat konfliktin (Fienitz 2023). Kaupunkilaisilla on toisistaan eroavia toiveita liittyen alueidenkäyttöön, ja rakentajien, asukkaiden ja suojelijoiden intressien sekä arvojen yhteensovittaminen onkin yksi kaupunkisuunnittelun suurimmista haasteista (Peltonen ym. 2006: 102; Eranti 2017). Konfliktien herkkyyttä lisäävät osallisten ja intressien määrä (Peltonen ym. 2006: 22), ja vastaavasti konflikteja ei tyypillisesti esiinny tapauksissa, joissa osallisten määrä on pieni, joihin kohdistuu vähän intressiristiriitoja ja joissa alue on kunnan omistuksessa (emt: 21). Tyypillisissä kaupunkiympäristön konfliktitilanteissa yhteisön kollektiiviset toiveet haastavat yksityisten toimijoiden intressit (Vaattovaara ym. 2021: 117), jolloin konfliktien muodostumiseen vaikuttaa keskeisesti osallisten arvomaailma eli se, mitä he arvottavat kaupunkisuunnittelussa (Peltonen & Sairinen 2010) ja, kuinka aktiivisesti he ovat valmiita puolustamaan näkemyksiään (Rättilä & Rinne 2017; Kangasoja ym. 2024).

Hyödynnän tutkimuksessani konfliktien elinkaarimallia, johon kuuluvat ”hiljainen esivaihe, puhkeaminen näkyväksi, kärjistyminen, lientyminen, ratkaisu ja mahdollinen uusi konflikti” (Villanen & Peltonen 2004: 7–9; Peltonen ym. 2006: 22). Konfliktit noudattavat tyypillisesti tätä elinkaarta, mutta jos suunnittelussa osataan ennakoiden puuttua mahdollisiin konflikteihin, eivät ne välttämättä tule näkyville ja kärjisty. Konfliktin vaiheiden jäsentäminen konfliktin elinkaarelle auttaa hahmottamaan hetkiä, joissa konfliktin hallintaa voitaisiin kehittää.

3.2 Maankäytön konfliktien hallinta

Kaupunkisuunnitteluun liittyvät konfliktit ovat suomalaisen yhdyskuntasuunnittelun arkipäivää, ja niiden määrä on viime vuosina kasvanut (Vaattovaara ym. 2021; Fienitz 2023). Vaikka konflikteja pyritään lähtökohtaisesti hallitsemaan ja välttämään, ei niitä tulisi pitää yksiselitteisesti negatiivisina ilmiöinä, koska ne voivat lisätä suunnitteluprosessien demokraattisuutta, parantaa suunnitelmien laatua sekä tuottaa uusia suunnitteluideoita (Peltonen ym. 2006: 24; 39; Eranti 2017; Kangasoja ym. 2024). Kuitenkin etenkin pitkittyessään konflikteilla on selkeitä kielteisiä seurauksia, kuten osallisten väsyminen, luottamuspula ja resurssien kuluminen, mitkä vaikeuttavat konfliktiratkaisujen löytämistä (Peltonen ym. 2006: 42). Onnistunut konfliktinratkaisu voi puolestaan lisätä osapuolten molemminpuolista arvostusta ja ymmärrystä, mikä helpottaa yhteistoimintaa tulevissa konflikteissa (Peltonen ym. 2006: 44; Kangasoja ym. 2024).

Konflikteista aiheutuu sekä suoria että epäsuoria kustannuksia. Suoria kustannuksia aiheutuu, kun hankkeet viivästyvät, peruuntuvat tai ne joudutaan suunnittelemaan uudelleen ja palauttamaan takaisin päätöksentekoon (Kangasoja ym. 2024). Hankkeiden viivästymiselle altistavat vuorovaikutuksen puute, epäjärjestelmällinen suunnitteluprosessi ja puutteelliset ympäristöselvitykset. Esimerkiksi luontodirektiivilajien, kuten liito-oravien ja lepakkolajien, löytyminen kaavoitetulta alueelta kesken suunnitteluprosessin voi hidastaa tai jopa pysäyttää koko kaavoitusprosessin (Nygren 2017). Epäsuoria kustannushaittoja puolestaan ovat mainehaitat, sosiaalisten jännitysten kiristyminen tai luottamuksen puute, jotka voivat vaikeuttaa mahdollisten tulevien konfliktien hallintaa (Kangasoja ym. 2024). Peltosen ja muiden (2006: 63) mukaan konfliktien ratkaisua tehostaisi muun muassa lainsäädännössä käytettävien käsitteiden, kuten 'riittävä', 'tarvittaessa' ja 'osallinen', tarkempi määrittely. Näiden käsitteiden käyttö jättää paljon tulkinnanvaraa, mikä voi johtaa osapuolten välisiin kommunikaatiohaasteisiin ja luottamuspulaan.

Vaikka hankkeiden vaikutusten arviointi on sinänsä laaja-alaista, painottuu se edelleen vahvasti ympäristövaikutusten tarkasteluun. Tämän vuoksi esimerkiksi Peltonen ja Sairinen (2010) ovat tutkineet, miten sosiaalisten vaikutusten arviointi (SVA; engl. *social impact assessment*) voisi tukea inklusiivisempaa maankäytön konfliktien hallintaa. Sosiaalisten vaikutusten arviointi tarkastelee hankkeen vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin, elinoloihin, viihtyisyyteen sekä yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen kykyyn sopeutua muutoksiin (Peltonen & Sairinen 2010). Menettelyä hyödynnetään erityisesti kaavoituksessa. Toisin kuin SVA-menettelyssä, jossa sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset huomioidaan pääasiassa vain laajoissa tai merkittävissä hankkeissa (Paldanius & Tallskog 2005: 65), sosiaalisten vaikutusten arviointi tuo nämä näkökulmat systemaattisemmin osaksi suunnittelua. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin keskeisiin tavoitteisiin kuuluu kansalaisten ja muiden toimijoiden osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen, mikä tukee haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien ja paikallisten asukkaiden tehokkaampaa mukaan ottamista maankäytön suunnitteluun (Peltonen & Sairinen 2010). Näin ollen sosiaalisten vaikutusten arvioinnin hyödyntäminen maankäytön konfliktien ratkaisussa tarjoaa toimivan lähestymistavan erityisesti tilanteissa, joissa on mukana useita osapuolia ja keskenään ristiriitaisia intressejä.

Sosiaalisten vaikutusten arviointi voidaan laatia ennakoivasti ennen kaavoituspäätöstä tai samanaikaisesti suunnitteluprosessin kanssa. Erityisesti konfliktitietoinen sosiaalisten vaikutusten arviointi (engl. *conflict-aware social impact assessment*) korostaa sitä, kuinka suunnitteluprosessissa olisi tärkeää huomioida mahdollisesti syntyvät ristiriidat ja sisällyttää

niiden käsittely osaksi suunnittelua jo prosessin aikana (Peltonen & Sairinen 2010). Konfliktitietoinen sosiaalisten vaikutusten arviointi auttaa tunnistamaan konfliktin vaaranpaikat ja monitoroimaan suunnitteluprosessin osallisia siten, että konflikti ei kärjistyisi (Barrow 2010). Peltonen ja Sairinen (2010) hyödynsivät sosiaalisten vaikutusten arviointia tutkiessaan Korteniityn täydennysrakentamista ja siihen liittyvää konfliktia. Tutkimuksen mukaan sosiaalisten vaikutusten arviointi auttoi sidosryhmien kartoittamisessa, mikä antoi suunnittelijalle paremman käsityksen paikallisyhteisön rakenteesta ja siitä, kenellä on vaikutusvaltaa tai vastuuta alueen kehittämisessä. Sosiaalisten vaikutusten arviointi mahdollisti myös paikallisten sidosryhmien sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien huolenaiheiden tunnistamisen. Näiden huomioiden pohjalta suunnittelijat pystyivät ennakoimaan suunnitelmaan liittyviä ristiriitoja, muokkaamaan suunnitelmaa ja viestimään muutoksista tehokkaammin eri sidosryhmille.

Menettelyjä, joita hyödynnetään konfliktien sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa, ovat esimerkiksi sidosryhmille laaditut itsearvioimislomakkeet, fokusryhmät ja konfliktikartoitus (Barrow 2010). Konfliktikartoituksessa pyritään ratkaisemaan konflikteja etsimällä konfliktista samankaltaisia piirteitä kuin aiemmista maankäytön konflikteista (Peltonen & Kangasoja 2009). Konfliktikartoituksen ajatuksena on siis, että konflikteista on tunnistettavissa samankaltaisia elementtejä, joiden selvittäminen auttaa analysoimaan konfliktin vaiheita, kontekstia ja ratkaisumahdollisuuksia (Peltonen & Kangasoja 2009).

Konfliktikartoituksen sijaan voidaan myös laatia konfliktiarviointi, joka on ennakoivasti sidoksissa konfliktin ratkaisu- ja sovitteluprosessiin (Peltonen & Kangasoja 2009). Sovittelussa (engl. *mediation*) ulkopuolinen sovittelija auttaa osapuolia ratkaisun löytämisessä, kun taas neuvottelussa (engl. *negotiation*) osapuolet neuvottelevat keskenään. Sovittelu sopii hyvin monimutkaisten konfliktien hallintaan, joissa osapuolilla on vahvasti toisistaan eroavat intressit. Neuvottelussa suuret intressiristiriidat ovat haaste, koska neuvottelutilanteessa pyritään löytämään kompromissi, joka palvelee kaikkien osapuolten intressejä (Peltonen ym. 2006: 45, 109).

Konfliktiarvioinnissa asiantuntijat arvioivat, kuinka halukkaita osalliset ovat tekemään yhteistyötä konfliktin ratkaisemiseksi. Halukkuuden lisäksi konfliktiarvioinnissa selvitetään esimerkiksi, onko osallisten välillä suuria valta-asetelmia tai resurssipuutteita, jotka vaikeuttavat sovittelua. Tyypillisesti arviointi toteutetaan haastatteleamalla kasvokkain kaikkia konfliktin osapuolia heidän roolistaan ja näkemyksistään konfliktiin liittyen. Muuta aineistoa,

kuten dokumentteja ja lehtiaineistoja, voidaan käyttää arvioinnin tukena. Konfliktiarvioinnissa laaditaan sovitteluprosessin alustava suunnitelma, jossa määritellään muun muassa sovitteluprosessin tavoitteet, osalliset ja asiakysymykset. Konfliktiarviointi selventää myös konfliktin mahdollisia ratkaisumahdollisuuksia (Susskind & Thomas-Larmer 1999), ja tarjoaa osallisille tilaa tuoda esille suunnitteluprosessiin liittyviä huolenaiheita, joita he toivoisivat sovittelussa käsiteltävän (Peltonen & Kangasoja 2009).

Konfliktikartoituksen ja -arvioinnin yhteisiä tavoitteita ovat konfliktin osallisten ja konfliktin keskeisten kiistakysymysten tunnistaminen, konfliktinratkaisun edellytysten arvioiminen ja neuvottelu- sekä sovitteluyritysten pohjustaminen (Peltonen & Kangasoja 2009). Konfliktikartoitusta tai -arviointia voidaan hyödyntää esimerkiksi sosiaalisten vaikutusten arvioinnin sijaan tai sen ohella (Peltonen & Kangasoja 2009; Barrow 2010). Asiantuntijat voivat myös pohjustaa osallisille aidon keskustelun piirteitä, joita he voivat hyödyntää neuvottelutilanteessa (Innes & Booher 2004). Konfliktikartoitus ja -arviointi voivat auttaa ehkäisemään konfliktien kärjistymistä (Peltonen ym. 2006: 55) ja siten edistää konfliktien ratkaisua.

Konfliktien hallinnassa sovittelu mahdollistaa osallisten suuremman osallistamisen kuin useimmat hallinnolliset tai lainsäädännölliset menettelyt (Peltonen & Kangasoja 2009). Sovittelun etuja ovat oikeusprosesseihin verrattuna sen nopeus, kustannustehokkuus ja joustavuus. Sovitteluprosessin on todettu parantavan osapuolten välisiä suhteita, mahdollistavan suoran keskusteluyhteyden sekä edistävän toisten ammattitaidon ja näkemysten kunnioittamista (Luoma ym. 2022). Suunnittelijoiden kielteinen suhtautuminen kansalaisaktiivisuuteen vaikeuttaa konfliktien ratkaisua (Peltonen ym. 2006: 23), kun taas osallisten arvostava suhtautuminen toisiinsa auttaa konfliktien hallinnassa. Luottamuksen rakentumisen kannalta sovitteluprosessissa on tärkeää määritellä yhteiset pelisäännöt ja sitoutua noudattamaan niitä (Luoma ym. 2022). Vahva luottamus pohja auttaa myös tilanteissa, joissa osalliset eivät heti pääse yhteisymmärrykseen, sillä se vähentää riskiä palata aiempiin vastakkainasetteluihin ja tukee yhteistyön jatkumista.

Konfliktit voivat pysäyttää hankkeen kokonaan, viivästyttää hankkeita tai johtaa hankkeiden vähittäiseen hiipumiseen (Peltonen ym. 2006: 44). Konfliktien päättymisen tapoja ovat lukkiutuminen tai raukeaminen, kolmannen tahon edellyttämä ratkaisu, kuten tuomioistuimen päätös, tai yhteinen neuvottelutulos (emt: 45). Vaikka konfliktit näennäisesti saataisiin ratkaistua esimerkiksi oikeuskäsittelyssä, jäävät ne usein kytemään ja aiheuttavat uusia kiistoja

myöhemmin. Pitkäkestoisimpia konfliktiratkaisuja onnistutaan saavuttamaan neuvotteluissa ja sovitteluissa, koska niissä pyritään kehittämään kaikkien osapuolten intressejä tyydyttäviä ratkaisuja (emt: 45).

3.3 Lähiluontokonfliktit

Lähiluontokonflikti on termi, jolla kuvataan kaupunkiluontoon ja -metsiin liittyviä maankäytön konflikteja. Termin käyttö ei ole vielä akateemisesti vakiintunutta, mutta teoksessa *Huuto kaupunkiluonnon puolesta* (Kanninen & Seppo 2022) viitataan Stansvikinkallion kiistaan ja muihin vastaaviin pääkaupunkiseudun maankäytön konflikteihin lähiluontokonflikti-termillä. Mielestäni termi kuvaa hyvin Stansvikinkallion asemakaavan konfliktin luonnetta, koska kyseessä on kaupunkimetsä, johon kohdistuu monenlaisia intressejä. Tämän takia käytän myös tässä tutkielmassa termiä lähiluontokonflikti kuvaamaan Stansvikinkallion tilannetta.

Lähiluonto (engl. *nearby nature*) tarkoittaa asuinalueiden läheisyydessä sijaitsevia, helposti saavutettavia luontoalueita, jotka tarjoavat asukkaille mahdollisuuden ulkoiluun ja luonnossa liikkumiseen (Cox ym. 2017). Sitä lähellä oleva käsite on kaupunkiluonto, jolla viitataan kaupunkiympäristöissä sijaitseviin rakennettuihin tai luonnonmukaisiin luontoalueisiin (Maukonen 2018). Lähi- ja kaupunkiluontoalueilla on suuri merkitys asukkaille erityisesti niiden tarjoamien virkistys- ja ulkoilumahdollisuuksien vuoksi (emt), mutta monimuotoinen lähi- ja kaupunkiluonto myös tukee ihmisten hyvinvointia sekä terveyttä (Jalkanen & Vierikko 2022). Siksi niiden menettäminen voi herättää alueen asukkaissa voimakkaita tunteita, kuten surua, vihaa ja turhautumista, jotka voivat purkautua asukasaktivismina (Rättilä & Rinne 2017).

Lähiluontokonflikteja syntyy tilanteissa, joissa asukkaat kokevat, ettei heidän näkemyksiään alueen luontoarvoista huomioida kaupunkisuunnittelussa riittävästi. Intressi- ja arvostiritojen takia kaupunkiluontoalueille kohdistuva uudis- ja täydennysrakentaminen ovat erittäin alttiita konflikteille (Peltonen ym. 2006: 25). Lähiluontokonflikteissa vastakkain ovat usein asukasaktiivit, jotka puolustavat lähiluontoa, ja suunnittelijat, jotka haluavat rakentaa luonnon tilalle esimerkiksi asuntoja tai muita rakennuksia. Asukasaktiivien toiminta on usein aloitteellista ja proaktiivista (Sjöblom 2022), ja suuntautuu usein kaupunkitilan haltuunottoon tai yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen (Mäenpää ym. 2017; Mäenpää & Faehnle 2021: 33). Asukasaktiivit hyödyntävät usein sosiaalista mediaa sekä aktiivien sisäiseen järjestäytymiseen että ulkoiseen tiedottamiseen ja vaikuttamiseen (Sjöblom 2022). Aktiiviset asukkaat voivat ilmaista huoliaan ottamalla yhteyttä poliittisiin päättäjiin ja esittämällä omaan paikallistietoonsa pohjautuvia vaihtoehtoisia ratkaisuehdotuksia (Rättilä & Rinne 2017), kuten

vaihtoehtokaavoja. Mäenpään ja Faehnlen (2021: 109–110) mukaan vaihtoehtokaavojen tarjoaman tiedon huomioinen on vaikeaa, koska niillä ei ole virallista asemaa suunnitteluprosessissa. Haasteita aiheuttavat esimerkiksi vaihtoehtokaavojen esittämisen vääräaikaisuus ja niiden puutteet alkuperäisen kaavan lähtö- sekä selvitystiedoista (Mäenpää & Faehnle 2021: 111). Vaihtoehtokaavat ovat tällä hetkellä samanarvoisia virallisten kaavavalitusten kanssa, vaikka vaihtoehtokaavat tarjoavat suunnittelijoille huomattavasti enemmän materiaalia kuin viralliset mielipiteet, joten niiden systemaattinen huomiointi helpottaisi myös suunnittelijoiden työmäärää ja auttaisi heitä tekemään kestävämpiä päätöksiä (emt: 110).

Asukkaat usein tuntevat lähiympäristönsä kaupunkisuunnittelijoita paremmin, minkä takia heidän systemaattinen osallistamisensa suunnitteluun olisi tärkeää, jotta alueen luontoarvot tulisivat varmasti huomioitua ja alueista tulisi aidosti paikallisille viihtyisiä. Kun asukkaat kokevat saavansa vaikuttaa lähialueensa suunnitteluun, ovat he tyytyväisempiä lopputulokseen, mikä vähentää kaupunkiympäristöjen maankäytön konflikteja (Peltonen ym. 2006: 45). Toisaalta suunnittelussa ei voida olettaa, että paikallisilla asukkailla on tietoa esimerkiksi alueen tärkeistä luontoarvoista, vaan tämän tiedon tulisi ensisijaisesti olla suunnittelijoiden ja päättäjien tiedossa.

Kaupunkisuunnittelussa luonto nähdään usein ainoastaan ekosysteemipalveluiden, eli tuotanto-, ylläpito-, sääntely- ja kulttuuripalveluiden kautta, mutta luonnonympäristöjen merkitys muille lajeille, luonnon itseisarvo (Erävuori ym. 2019) sekä ihmisten luontosuhteet sivuutetaan suunnittelussa helposti (Nygren 2017). Myös muunlajisten huomiointi kaupunkisuunnittelussa on vielä vähäistä. Muunlajisessa suunnittelussa pyritään siirtymään pois ihmiskeskeisestä ajattelutavasta ja huomioimaan muut elolliset sekä elottomat, jotka jakavat kanssamme yhteisen elintilan (Metzger 2019). Suunnittelutilanteissa siis pohditaan, kenelle kaupunkeja suunnitellaan. Kun luontoalueita tarkastellaan kaupunkisuunnittelussa ensisijaisesti niiden tuottamien ekosysteemipalvelujen näkökulmasta, voidaan asukasaktiivit helposti leimata ”nimbyisteiksi”, jotka vastustavat omaan asuinalueeseensa kohdistuvia muutoksia (Kopomaa ym. 2008: 9; Rättilä & Rinne 2017). NIMBY-ilmiö on lyhenne englanninkielisestä ilmaisusta ”not in my backyard” (Kopomaa 2008: 9), ja sitä esiintyy kaupunkisuunnittelussa, kun kaupunkilaiset vastustavat heidän elinpiiriinsä kohdistuvia hankkeita niiden mahdollisten negatiivisten seurausten vuoksi (emt: 9).

Aikaisemmin hankkeita vastustavien asukkaiden on ajateltu toimivan ainoastaan henkilökohtaisten intressien innoittamana, mutta nykyään vastustuksen on tiedostettu olevan keskeinen osa demokraattista kaupunkisuunnittelua ja kumpuavan enemmänkin yleisestä huolesta liittyen alueen maankäyttöön, ekologisiin arvoihin sekä henkilökohtaisesta kiintymyksestä alueeseen (Eranti 2017; Nygren 2017). Kaavoitusprosessien vastustamisen sijaan asukasaktiivien toiminta voi auttaa täydentämään ja haastamaan vallitsevia suunnittelukäytäntöjä sekä varmistamaan niiden legitimitettä (Eranti 2017). Lähteen ja muiden mukaan (2024) luonnon itseisarvon ja monimuotoisuuden roolin vahvistaminen suunnittelutilanteissa sekä siirtyä ihmiskeskeisestä suunnittelusta luontokeskeisempään ajatteluun, voi auttaa lisäämään asukkaiden kuulluksi tulemisen kokemusta erityisesti tilanteissa, jossa vastustuksen motiivina on henkilökohtainen suhde alueen luontoon.

Kiistatapauksissa luontodirektiivilajien löytyminen ja niiden suojelun huomioiminen on usein kiinni asukasaktiivisuudesta, koska asukkaat ovat erityisen aktiivisia etsimään merkkejä direktiivilajeista heille tärkeistä kaupunkimetsistä. Se, että asukasaktiivit kokevat, ettei heillä ole muuta mahdollisuutta vaikuttaa suunnittelutilanteeseen kuin tarkoituksellisesti etsiä merkkejä luontodirektiivilajeista, kertoo se suunnitteluprosessin vuorovaikutuksen heikkoudesta (Nygren 2017). Ympäristölainsäädännön painoarvo on suomalaisessa maankäytön suunnittelussa niin merkittävä, että siihen vetoaminen usein keskeyttää suunnitteluprosessin. Kuitenkin harvoin pelkkä puhe tärkeistä luontoarvoista riittää herättämään viranomaisten huomion, vaan puheen tukena täytyy olla konkreettisia todisteita alueen direktiivilajeista, mikä edelleen lisää asukasaktiivien työmäärää ja vaikeuttaa heidän mahdollisuuksiaan sekä halukkuuttaan osallistua suunnitteluun. Lopulta lähiluontokonfliktit ratkeavat tyypillisesti asukasaktiivien kannalta myönteisesti vasta korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen myötä (Kanninen 2022a: 9), eli osallistuminen vaatii usein lainsäädäntöön ja hallinnollisiin elimiin vetoamista.

4 Osallistava kaupunkisuunnittelu

4.1 Osallistaminen

Osallisuutta on monenlaista, ja sitä voidaan tarkastella esimerkiksi osallistumisen, osallistamisen ja osallisuuden käsitteiden avulla. Koskiahon (2002) mukaan osallistuminen ja osallistaminen erona voidaan pitää sitä, että osallistuminen on kansalaisten omaehtoista toimintaa, kun taas osallistaminen tarkoittaa toimintaa, jossa jokin taho kutsuu tai ohjaa kansalaisia osallistumaan. Osallisuus tarkoittaa yleisemmin kuulumista yhteiskuntaan ja yhteisöihin, kun taas osallistamisella viitataan konkreettisemmin kansalaisten huomioimiseen päätöksenteossa (Bäcklund ym. 2002: 7). Osallistaminen on moninainen kokonaisuus, jota voidaan lähestyä niin vallan jakautumisen kuin objektiivisen tiedon muodostumisen näkökulmasta. Osallistuvan demokratian näkökulmasta osallistaminen tarkoittaa osallisten laajaa päätöksentekoon mukaan ottamista, kun taas puolestaan deliberatiivisessa demokratiassa korostuvat osallistamisen kommunikatiiviset käytänteet (Vaattovaara ym. 2021: 128). Kun osallistamista katsotaan vastademokratian näkökulmasta, tarkoitetaan sillä kansalaisten oikeutta valvoa ja kritisoida päättäjien toimintaa (emt: 128).

Ihmisten oikeus ja mahdollisuus vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen on olennainen osa länsimaista demokratiaa, ja sitä on pyritty vahvistamaan perustuslakiin kirjatulla velvoitteilla (Vaattovaara ym. 2021: 126). Suomessa alueidenkäyttölaki (132/1999) määrittää osallisten roolin kaupunkisuunnittelussa ja velvoittaa esimerkiksi suunnittelijoita huomioimaan osalliset suunnitteluhankkeessa. Osallisia ovat alueidenkäyttölain (132/1999) mukaan kaikki ne, joita kaavoituspäätös koskee, ja heidän mielipiteitään on kuultava osana päätöksentekoa. Osallistamista kuitenkin vaikeuttavat edustuksellisen ja suoran demokratian keinojen kohtaamattomuus sekä projektiluontoisena käsiteltävien kaavojen joustavuus (Vaattovaara ym. 2021: 128–129).

4.2 Osallistamisen käytännön haasteet ja kehityskohdat

Yksi alue- ja kaupunkisuunnittelun keskeisistä haasteista liittyy nykyisten osallistamismenetelmien laatuun. Nykyisiä osallistamis- ja vaikuttamismenetelmiä on pidetty riittämättöminä, minkä vuoksi osallistamista tulisi kehittää erityisesti parantamalla suunnitteluprosesseista tiedottamista sekä vahvistamalla asukkaiden todellisia vaikutusmahdollisuuksia paikallisessa suunnittelussa (Peltonen ym. 2006: 109–110; Rannila 2018). Nykyisellään osallistaminen jää usein lain edellyttämän muodollisen ja määrällisen

osallistamisen tasolle (Elling 2017; Mäntysalo ym. 2023b; Kallio ym. 2025: 7) esimerkiksi asukaspalautteina ja -mielipiteinä. Tämä tarkoittaa sitä, että osalliset kutsutaan mukaan prosessiin, mutta heidän näkemyksensä ja paikallistietonsa eivät todellisuudessa vaikuta suunnitteluratkaisuihin tai päätöksentekoon (Rättilä & Rinne 2017).

Osallistumisen määrää ja laatua on vaikeaa mitata (Vaattovaara ym. 2021: 126). Jos kaikilla kansalaisilla on tasavertainen mahdollisuus osallistua suunnitteluun ja esimerkiksi antaa palautetta suunnitteluluonnoksista, paisuu mielipiteiden määrä helposti hallitsemattomaksi, jolloin aidosti vartenotettavat näkemykset voivat hukkua suunnittelun kannalta epäolennaisten mielipiteiden alle. Asukasaktiivit eivät myöskään usein saa tietoa siitä, onko heidän toiminnallaan tai näkemyksillään ollut todellista vaikutusta suunnitteluprosessiin (Rättilä & Rinne 2017; Vaattovaara ym. 2021: 130; Kallio ym. 2025: 10), mikä heikentää luottamusta suunnittelujärjestelmää kohtaan ja voi synnyttää kokemuksia näennäisosallistamisesta (Peltonen ym. 2006: 23; Rannila 2018). Näennäisosallistamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa kansalaiset pyydetään lain pakottamina osallistumaan suunnitteluun, mutta heidän näkemyksiään ei todellisuudessa aiota hyödyntää suunnittelussa.

Osallistamista voidaan kehittää antamalla sille enemmän tilaa ja resursseja (Calderon & Westin 2021; Mattila ym. 2021), mutta pelkkä vuorovaikutuksen määrällinen lisääminen ei riitä. Esimerkiksi varhaiset osallistumistilaisuudet ja tiedottaminen ovat tehokkaita keinoja osallistaa kansalaisia, mutta epäonnistuessaan ne voivat kärjistä konflikteja (Peltonen ym. 2006: 23; 35). Erityisesti pienemmissä kunnissa resurssien puute ja asiantuntijuuden heikko taso rajoittavat osallistamista (Vaattovaara ym. 2021: 135). Kunnalliset ja yksityiset toimijat erikoistuvat usein omaa erityisosaamistaan vastaaviin tehtäviin, mikä voi tehdä toisten toimintatapojen ja -kulttuurien ymmärtämisestä vaikeaa (Bäcklund ym. 2002: 7). Kansalaisten voi olla vaikeaa tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa, jos nämä käyttävät suunnittelutilanteissa eksklusiivista asiantuntijakieltä (Kuusimäki 2017). Suunnittelijoiden tulisi tuoda keskustelu kansalaisten tasolle ja nähdä kansalaisten osallistaminen ja heidän tuottamansa tieto mahdollisuutena sekä voimavarana pikemminkin kuin suunnittelua hidastavana tekijänä (Elling 2017; Mattila ym. 2021).

Alueidenkäyttölain uudistuessa vuonna 1999 siinä painotettiin yhä enemmän kommunikaation ja osallistamisen tärkeyttä, mutta sen voimaantulon jälkeen esimerkiksi maankäytön konfliktien määrässä ei ole tapahtunut muutosta (Peltonen & Sairinen 2010), mikä on herättänyt keskustelua vuorovaikutuksen ja yhteistyön laadusta. Syyksi tälle Peltonen ja Sairinen (2010)

ovat ehdottaneet suunnittelu- ja rakennusprosessin välistä etäisyyttä. Rakennuttajat ja rakennusyritykset eivät lähtökohtaisesti osallistu kaavoitusprosessiin eivätkä sidosryhmät pääse vaikuttamaan rakentamisen yksityiskohtiin, mikä vaikeuttaa prosessin mahdollisuuksia sujuvaan yhteistyöhön (Peltonen & Sairinen 2010).

2010-luvulla osallistuminen on laajentunut sosiaalisen median kanaviin, ja erityisesti asukasaktiivit hyödyntävät sitä kritisoidessaan kaupunkikehitykseen liittyviä hankkeita (Bäcklund ym. 2017). Sosiaalisessa mediassa asukasaktiivit rakentavat eräänlaista vasta-asiantuntijuutta keskustellessaan suunnittelun asiantuntijoiden kanssa, ja muodostavat lyhytkestoisia poliittisen toiminnan ryhmittymiä (emt: 2017). Vaikka nämä neljän sektorin aktiiviryhmät ovat onnistuneet vakinaistamaan rooliaan päätöksenteossa poliittisten päättäjien rinnalla, on organisoitujen ryhmien ulkopuolelle jäävien ryhmien osallistamisessa haasteita (Kahila-Tani & Kyttä 2017). Organisoimattomat aktiiviryhmät eivät välttämättä saa esimerkiksi reaaliaikaista tietoa suunnittelun etenemisestä, mikä vähentää heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiaan. Pelkkä osallisten määrällinen laajentaminen tai marginaalisten ryhmien mukaan ottaminen ei automaattisesti johda tasapainoiseen tai yhteistä hyvää edistävään keskusteluun, sillä osallistujien osallistumismotivaatioissa voivat korostua esimerkiksi yksityisten intressien tai NIMBY-asenteiden ohjaamat näkökulmat (Mäntysalo ym. 2023b). Osallistuminen voi myös kasaantua tietyille aktiivisille kansalaisille, joilla on resursseja ja tietotaitoa edistää osallistumista omaehtoisesti (Sjöblom 2022).

Osallistamista voidaan lisätä ottamalla etnografiset tutkimusmenetelmät osaksi kommunikatiivista suunnitteluprosessia. Se, miten asukkaat arjessaan käyttävät ympäristöään voi erota merkittävästi siitä, miten suunnittelijat ovat ajatelleet heidän siellä toimittavan (Asikainen 2011). Etnografisten tutkimusmenetelmien hyödyntäminen osana kommunikatiivista suunnittelua voi auttaa suunnittelijoita paremmin ymmärtämään kansalaisten kokemuksia ja näkemyksiä sekä luomaan inklusiivisempia kaupunkitiloja (Mattila ym. 2021). Etnografisessa tutkimuksessa kansalaiset voivat esimerkiksi havainnoida ympäristöään ja raportoida huomioistaan suunnittelutilanteissa, mikä lisää osallistumista, tuo esille huomiotta jääneitä ongelmia sekä rikastuttaa käytyä dialogia (Mattila ym. 2021).

Asukkaat myös usein itse tuntevat lähiympäristönsä suunnittelijoita paremmin, ja heidän tarjoamaansa omakohtainen tieto tulisi nähdä suunnittelussa arvokkaana (Asikainen 2011). Etnografisessa tutkimuksessa tulee kuitenkin muistaa, että osallisten kokemukset ovat subjektiivisia. Osallisten kokemukset tilasta ja tilanteesta voivat olla keskenään erilaisia ja

niiden yhteensovittaminen vaikeaa, mutta kommunikatiivisen suunnittelun onnistumisen kannalta on tärkeää, että kaikki näkemykset tuodaan esille (Mäntysalo ym. 2023b). Etnografia, paikallistieto ja kommunikatiivinen suunnittelu vahvistavat toisiaan, ja niiden yhdistäminen mahdollistaa osallistavampien sekä kestävämpien suunnitteluratkaisuiden kehittämisen (Rättilä & Rinne 2017; Mattila ym. 2021).

Osallistavan paikkatiedon hyödyntäminen on yleistynyt merkittävästi 2010- ja 2020-luvuilla digitaalisten osallistumismenetelmien kehityksen myötä. Digitaalisilla osallistumismenetelmillä asukkaat voivat tuottaa ja analysoida kokemuksellista, niin sanottua pehmeää paikkatietoa (PPGIS), joka on monissa Suomen kunnissa vakiintunut osaksi kaupunki- ja maankäytön suunnittelua. Osallistava paikkatieto tukee paitsi tiedon keruuta myös suunnittelun vuorovaikutteisuutta, koska se tarjoaa asukkaille mahdollisuuden ilmaista näkemyksiään helposti digitaaliselle kartalle. Asukkaat voivat esimerkiksi merkitä kartalle alueet, jotka ovat heidän mielestään konfliktialttiita tai mitkä alueet he toivoisivat suojeltavan. (Kahila-Tani & Kyttä 2017). Karttojen tuottama visuaalinen aineisto voi rikastuttaa osallistavassa suunnittelussa kerättyä laadullista tai määrällistä dataa (Kallio ym. 2025: 8). Visuaalisen aineiston keruu etnografisessa tutkimuksessa tai osallistavan paikkatiedon yhteydessä mahdollistaa kokemusten ilmaisun myös niille osallisille, joille kokemusten sanallinen ilmaisu on haastavaa (Kallio ym. 2025: 8). Menetelmän haasteena on kuitenkin yksisuuntainen vuorovaikutus ja heikko edustavuus, koska osallisten tavoittaminen ei ole systemaattista (Kahila-Tani & Kyttä 2017).

Yleisesti kansalaisten osallistaminen täydentää virastojen välistä hidasta ja epäselvää päätöksentekoa. Vaikka konkreettisten osallistamiskeinojen, kuten etnografian ja osallistavan paikkatiedon, roolia suunnitteluprosesseissa tulisi lisätä ja vahvistaa, ei niitä kuitenkaan tulisi rajoittaa liikaa rakenteellisiin muotoihin (Elling 2017; Calderon & Westin 2021). Monimutkaisten alue- ja kaupunkisuunnitteluun liittyvien konfliktien ratkaiseminen edellyttää tilannekohtaisia ja joustavia osallistamismenetelmiä, jotka mahdollistavat innovatiivisten ja kestävien ratkaisujen syntymisen.

4.3 Osallistava kaupunkisuunnittelu Suomessa

Osallistava demokratia ja tarkemmin kansalaisosallistuminen ovat vahvistaneet asemaansa suomalaisessa poliittisessa päätöksenteossa 1960-luvulta lähtien, kun kansalaisten yhteiskunnallisia osallistumismahdollisuuksia on haluttu edistää (Rättilä & Rinne 2017). Osallistavan kaupunkisuunnittelun käsite on suhteellisen uusi suomalaisessa lainsäädännössä,

ja osallistamista tapahtuu pääasiassa ainoastaan yleis- ja asemakaavaprosesseissa, sillä valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa tai MAL-sopimuksissa (maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset) ei velvoiteta kansalaisten osallistamiseen (Vaattovaara ym. 2021: 126). MAL-sopimukset velvoittavat kuntia esimerkiksi saavuttamaan tiettyjä asuntotavoitteita, ohjaavat maankäyttöä ja vastaavat suurien raideliikennehankkeiden valmistelusta (Kanninen & Bäcklund 2017). Osallistamisesta ja vuorovaikutuksesta linjataan alueidenkäyttölaissa (AKL 1.1 §). Alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana on turvallisen, terveellisen ja fyysisesti sekä esteettisesti viihtyisän elin- ja toimintaympäristön luominen (AKL 5.1 §).

Alueidenkäyttölakia (132/1999) on muutettu 2020-luvulla lähes puolen vuoden välein erinäisistä syistä (Vaattovaara ym. 2021: 120). Viimeisimmässä, vuoden 2026 alussa voimaan tulleessa alueidenkäyttölain uudistuksessa pyritään lisäämään tiedottamista, vuorovaikutusta ja muutoksenhakuoikeuksia kaavaprosessin sujuvoittamiseksi (Alueidenkäytön ... s.a.). Suomalaista kaavoitusjärjestelmää on arvosteltu muun muassa sen raskaudesta, hitaudesta ja osapuolten välisestä luottamuspulasta (Toivonen 2021: 16). Vaikka alueidenkäyttölain uudistuksissa on lisätty kansalaisten osallistamista, ovat sen käytännön toteutukset vielä Vaattovaaran ynnä muiden (2021: 127) mukaan muotoutumattomia ja idealistisia. Osallistavan kaupunkisuunnittelun haasteet johtuvat muun muassa osallistamisen arvioinnin kriteerittömyydestä, velvoitteiden varassa toimimisesta, heikosta hallinnosta ja suunnittelun tavoitteiden puuttumisesta (Vaattovaara ym. 2021: 139).

Kaavoitusprosessi etenee Suomessa hierarkkisesti yleisestä yksityiskohtaisempaan: yleiskaavan jälkeen laaditaan osayleiskaava ja asemakaava, jota lopulta täydentää katu- ja puistosuunnitelma (Miten suunnitelma ... s.a.). Osallistamisen kannalta haasteena on, että kansalaiset havahtuvat usein heitä koskeviin suunnitelmiin vasta asemakaavavaiheessa, jolloin muutosten tekeminen on vaikeaa asemakaavan nojattessa ylemmän tason kaavaratkaisuihin (Kanninen 2022b). Oikea-aikainen kaavoitukseen vaikuttaminen vaatii kansalaisilta tarkkaavaisuutta, oma-aloitteisuutta ja ymmärrystä kaavoitusprosessin kulusta. Sjöblomin (2022) mukaan suomalainen kaupunkisuunnittelujärjestelmä on sekoitus asiantuntijalähtöistä rationaalista suunnittelua ja kansalaisia osallistavaa kommunikatiivista suunnittelua, jossa viranomaisilla ja päättäjillä on kansalaisiin verrattuna merkittävästi enemmän valtaa, mikä näkyy esimerkiksi heidän oikeudessaan hylätä suunnitteluhankkeita. Tällöin kansalaisten ja asukasaktiivien rooli tyypistyy lähinnä hankkeen sivustaseuraajaksi.

Jotta viranomaiset, sidosryhmät ja kansalaiset saataisiin tasavertaisesti osallistettua kaavoitusprosesseihin, hyödynnetään niissä *ympäristövaikutusten arviointia* (YVA) sekä *suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmaa* (SOVA). YVA-menettely koskee yksittäisiä, konkreettisia hankkeita, kuten teitä, kaivoksia tai tuulipuistoja, ja arvioi niiden ympäristövaikutuksia ennen toteutus- tai lupapäätöksiä (Ympäristöministeriö 2025). SOVA puolestaan kohdistuu laaja-alaisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin, kuten kaavoihin tai liikennejärjestelmäsuunnitelmiin, ja arvioi niiden strategisia ja pitkän aikavälin vaikutuksia jo varhaisessa suunnitteluvaiheessa (Paldanius & Tallskog 2005: 17, 32). SOVA on suhteellisen vakiintunut osa Suomen lainsäädäntöä ja se on sulautettu osaksi kansalaisten osallistamista (SOVA-laki 200/2005).

SOVA-menettelyiden yhteydessä tehdään usein luontoselvityksiä, koska ne auttavat asiantuntijoita hahmottamaan, miten kaavoittaminen vaikuttaa alueen luontoarvoihin (Mäkelä & Salo 2023: 235–236). Suunnitteluprosessin onnistumisen kannalta luontoselvitykset tulisi tehdä ennakoivasti ennen hankkeen aloittamista, koska se säästää aikaa, vähentää rakentamiseen liittyviä riskejä ja varmistaa, että tärkeät luontoarvot tulevat suojelluiksi (Mäkelä & Salo 2023: 26). Puutteelliset luontokartoitukset tai todisteet lajien lisääntymis- ja levähtämispaikkojen heikentymisestä ja hävittämisestä ovat kansalaisille riittäviä perusteita tehdä kaavavalituksia (Nygren 2017). Kaavavalitusten käsittely puolestaan pidentää kaavoitusprosessia ja vähentää kansalaisten luottoa asiantuntijoihin sekä suunnittelijoihin.

Maankäytön suunnittelussa edetä esimerkiksi metsänhoidon kaltaisesti tiettyjen standardien mukaan, vaan lajien suojelukäytänteet mietitään tapauskohtaisesti (Nygren 2017). Tämä voi osaltaan auttaa suojeltavien lajien huomioimisessa, mutta myös hidastaa suunnitteluprosessia ja altistaa sen virheille (emt: 2017). Jalkasen ja Vierikon (2022) mukaan suomalaisesta kaupunkisuunnittelusta puuttuu kokonaiskäsitys kaupunkiluonnon monimuotoisuusarvoista, minkä takia suojelutoimet keskittyvät vain tiettyihin lajeihin tai alueisiin, joiden tiedetään olevan arvokkaita, kuten liito-oraviin, lepakoihin ja lahopaviosammaleihin. Vaikka direktiivilajeilla on vahva lainsäädännöllinen painoarvo, jättää pelkkä niihin keskittyminen kaupunkiekosysteemien toiminnallisen ulottuvuuden ja yhteisöekologiset prosessit huomioimatta. Jalkasen ja Vierikon (2022) mukaan lainsäädännössä tulisi konkreettisemmin määritellä, miten luonnon monimuotoisuutta mitataan ja kuinka se huomioidaan kaupunkisuunnittelussa.

Alueidenkäyttölain (6.1 §) mukainen kaavaprosessin vuorovaikutteisuus toteutetaan käytännössä muun muassa kaavakohtaisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) avulla. OAS on keskeinen osallistamisen väline ja lakisääteinen asiakirja, jossa määritellään kaavan lähtökohdat, tavoitteet, osallistamismenettelyt, vaikutusten arviointi sekä osalliset (Kuusiniemi ym. 2013: 588) (taulukko 1). OAS laaditaan kaavan valmisteluvaiheessa ja sen tarkoituksena on kuvata, miten kaavahanke toteutetaan ja miten se vaikuttaa alueen kehitykseen. OAS:ssa osallisiksi katsotaan muun muassa maanomistajat, asukkaat ja hankkeeseen liittyvät viranomaiset (Bäcklund ym. 2002: 8).

Taulukko 1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisältö (Kuusiniemi ym. 2013: 588).

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisältö	Selitys
Perustiedot kaavahankkeesta	Kaava-alue ja sen sijainti Kaavoituksen lähtökohdat ja tavoitteet
Vuorovaikutusmenettelyt	Osalliset, tiedotustavat, osallistumismenettelyt, viranomaisyhteistyö, palautteen antaminen
Selvitykset	Tehdyt selvitykset Uudet tarvittavat selvitykset
Vaikutusten arviointi	Arvioitavat vaikutukset, vaikutusalue, vaikutusten arviointimenetelmät ja osallistuminen vaikutusten arviointiin
Kaavaprosessin eteneminen	Suunnittelun vaiheet sekä suunnittelun, vuorovaikutuksen ja vaikutusten arvioinnin liittyminen toisiinsa Päätöksenteon aikataulu
Yhteystiedot	Lisätietojen antajan yhteystiedot Mahdollisuus antaa palautetta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

OAS:n laajuus riippuu kaavahankkeen laajuudesta. Osalliset ja muut kaavasta kiinnostuneet kansalaiset saavat kirjallisesti kommentoida kaavaluonnoksen sisältöä sen julkistamisen jälkeen (Sjöblom 2022). Kommenttien kautta kaavaan liittyvät ristiriitaiset tavoitteet ja piilevät

konfliktit tulevat varhaisessa vaiheessa näkyviin, minkä ansiosta suunnittelijat osaavat valmistautua mahdollisten konfliktien hallintaan (Peltonen ym. 2006: 14). Valmisteluvaihetta seuraavassa ehdotusvaiheessa osalliset voivat jättää virallisen muistutuksen kaavaehdotuksesta kaupungin kirjaamoon ja hyväksymisvaiheessa valittaa kaavasta hallinto-oikeuteen (Miten suunnittelu ... s.a.).

Yhtenä keinona kaupunkisuunnittelun osallistamis- ja vuorovaikutuskäytäntöjen kehittämiseen pidetään kumppanuuskaavoitusta. Kumppanuuskaavoituksella tarkoitetaan kaavoitusprosessia, jossa kunta ja yksityinen toimija tekevät yhteistyötä prosessin alusta alkaen (Toivonen 2021: 7). Kunta valitsee yksityiset toimijat, joiden kanssa se tekee yhteistyötä, ennen kuin se ryhtyy valmistelemaan omistamalleen maalle kaavaa (Nykänen 2007: 14). Tällöin kaavoitus ja rakennussuunnitelma etenevät rinnakkain (Toivonen 2021: 7), ja yksityiset toimijat pääsevät heti kaavan valmistuttua aloittamaan rakentamisen (Nykänen 2007: 14). Jatkuva vuorovaikutus auttaa ratkaisemaan esiin nousevia konflikteja sekä auttaa selkeyttämään ja sujuvoittamaan kaavoitusprosessia (Toivonen 2021: 7–9).

Majamaa (2008) on väitöskirjassaan laajentanut kumppanuuskaavoituksen käsitettä 4P:n kumppanuudeksi (engl. *Public-Private-People Partnership*), joka huomioi julkisen (*Public*) ja yksityisen (*Private*) osapuolen lisäksi alueen asukkaat (*People*) sekä korostaa heidän osallisuuttaan kaavoitusprosesseissa. Majamaan (2008) tutkimuksen mukaan asukkaiden varhainen osallistaminen suunnitteluun vähentää kaavavalituksia, ja siten nopeuttaa kaavoitusprosesseja (Majamaa 2008). Vaikka laajennettu kumppanuus ei ole vielä vakinaistunut suomalaisessa kaupunkisuunnittelussa, on se herättänyt positiivista kiinnostusta erityisesti kansalaisissa (ks. esim. Lehtola 2024).

4.4 Kaupunkisuunnittelu Helsingissä

Suomen kuntalaki (410/2015 § 37) velvoittaa, että kaikissa suomalaisissa kunnissa tulee laatia strategia, joka ohjaa esimerkiksi paikallista päätöksentekoa ja aluesuunnittelua. Helsingin kaupunkistrategian (Kaupunkistrategia ... 2025) mukaan Helsingin kaupunki pyrkii säilyttämään Helsingin arvokkaimmat luontoalueet, varmistamaan kaikkien asukkaiden pääsyn lähiluontoon sekä turvaamaan asuinalueiden väljyyden. Teemat ovat kuitenkin osittain ristiriitaisia Helsingin vuoden 2016 yleiskaavan (Helsingin yleiskaava 2016) kanssa, jonka tavoitteena on tiivistää rakentamista koko kaupungin alueella ja panostaa erityisesti raideliikenteen kehittämiseen. Edellisen Helsingin kaupunkistrategian (2021), arviointiraportissa todetaankin, että ”Kaupungin kasvun nopeutuminen asettaa haasteita eri

tavoitteiden yhteensovittamiselle, kuten lähiluonnon ja luontoarvojen yhdistämiselle” (Kaupunkistrategian 2021–2025 arviointi 2025: 45). Kaupunkistrategiassa on tulkinnanvaraisia ilmauksia, kuten ”kohtuullinen etäisyys luontoalueille” ja ”hyvä kaupunkilaiselämä”, mikä vähentää kaupunkisuunnittelun järjestelmällisyyttä sekä lisää hankkeiden konfliktialttiutta (Peltonen ym. 2006: 63). Se, että luontoarvojen suojeleminen on otettu osaksi kaupunkistrategiaa, on merkittävää, mutta pelkät sanat eivät vielä takaa konkreettisia toimia (Kanninen 2022a: 9).

Kaavavalitusten määrä on kasvanut Helsingin yleiskaavan (Helsingin yleiskaava 2016) voimaantulon jälkeen, mikä kertoo asukkaiden tyytymättömyydestä kaupunkisuunnittelun nykytilaan (Kanninen 2022a: 9). Samalla kaupunkilaisten ja päättäjien välisten yhteenottojen määrä on Helsingissä ja muissa suurissa suomalaisissa kaupungeissa moninkertaistunut. Mäenpään ja Faehnen (2021: 33) mukaan kansalaisten kaupunkiaktivismi haastaa perinteisiä käsityksiä kansalaisosallistumisesta sekä virallisen kaavoitusjärjestelmän asiantuntijuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Kuitenkin omaehtoisen kansalaistoiminnan kytkeminen osaksi lakisääteistä ja kaavoituskeskeistä suunnittelua on käytännön tasolla erityisesti Helsingissä haastavaa, koska kaavoitusprosessi on niin irtaantunut paikallisten ihmisten arjesta (Wallin 2019: 60). Suunnittelu tapahtuu paikallisten ihmisten ulottumattomissa eikä suunnittelijoilla ole aitoa kiinnostusta kuunnella asukkaiden vaihtoehtoisia ideoita, jolloin osallistaminen jää formaaleilla menetelmillä kerättyyn tiedon ja muodollisen osallistamisen tasolle (emt: 60).

Suomessa kasvu- ja rakentamispaineet ovat keskittyneet suurimpiin kaupunkeihin, ja erityisesti Helsinkiin (Kanninen & Seppo 2022). Uusia asuinalueita, kuten Kalasatamaa ja Jätkäsaarta, on arvosteltu niiden kuilumaisista kaduista sekä kasvillisuuden ja luonnonvalon puutteesta (Hautajärvi 2021). Täydennysrakentamisen on todettu olevan tehokas tapa kehittää ilmastonmuutoksen kannalta adaptiivisia kaupunkialueita ja optimoida maankäyttöä myös muihin tarkoituksiin (Thorne ym. 2017), mutta sillä on myös merkittäviä haittapuolia. Uusien tutkimusten mukaan tiiviisti rakennetuilla alueilla asukaskohtaiset kasvihuonekaasupäästöt ovat suuremmat kuin väljillä asuinalueilla asuvilla (Kanninen 2022b: 15–16), koska korkeat talot kuluttavat huomattavasti enemmän energiaa ja sähköä kuin matalammat talot (Hautajärvi 2021). Korkea ja tiivis täydentämISRakentaminen myös voimistaa lämpösaarekeilmiötä (Kanninen 2022b: 16; Hautajärvi 2021).

Helsingissä kaupungistuminen, väestön kasvu ja yhdyskuntarakenteen tiivistyminen uhkaavat kaupunkien lajirikkautta (Jalkanen & Vierikko 2022). Näihin haasteisiin pyritään vastaamaan kaupunkien vihersuunnittelulla, jossa Hansenin ynnä muiden (2019) mukaan keskeistä on monitoiminnallisuuden edistäminen, eli viheralueiden tarjoamien ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten hyötyjen yhtäaikainen huomiointi. Tämä on linjassa YK:n kestävän kehityksen tavoitteen 11 kanssa, jonka mukaan kaupunkia tulisi kehittää tiiviimmiksi mutta samalla vihreiksi (United Nations 2015). Tavoite 11 korostaa turvallisten ja kestävien kaupunkien rakentamista sekä viher- ja sinialueiden yhdenvertaisen saavutettavuuden turvaamista. Kaupunkien tiivistyminen kuitenkin johtaa usein viheralueiden menetyksiin, mikä lisää tarvetta kompensoida niiden laatua ja määrää sekä hyödyntää viheralueiden potentiaalia monipuolisten ekosysteemipalvelujen tuottajina (Hansen ym. 2019).

Monet eurooppalaiset kaupungit, Helsinki mukaan lukien, on rakennettu luonnonmaantieteellisesti erityisille alueille, kuten jokisuistoihin, rannikoille ja viljaville maaperille, minkä takia niiden kaupunkiluonto on monimuotoisuudeltaan ainutlaatuinen (Jalkanen & Vierikko 2022). Myöhäisen kaupungistumisen takia Helsingissä on muihin eurooppalaisiin kaupunkeihin verrattuna suhteellisen paljon viheralueita ja metsää (Hansen ym. 2019), joiden suojeleminen olisi ensiarvoisen tärkeää luonnon monimuotoisuuden kannalta. Kaupunkiluonnon lajikirjoa ovat rikastuttaneet ihmisten tahallaan ja tahattomasti mukanaan tuomat lajit, jotka ovat sopeutuneet ihmisen läsnäoloon, kuten valosaasteeseen, meluun ja liikenteen uhkiin (Jalkanen & Vierikko 2022). Nygrenin (2017) mukaan perinteinen luonnonsuojelu eli luonnonsuojelualueiden perustaminen ei riitä turvaamaan heikkenevää luonnon monimuotoisuutta, vaan luontoalueet tulisi integroida osaksi kaupunkia ja kaupunkilaisten tulisi oppia elämään yhteisössä luonnon kanssa. Nygren (2017) myös korostaa, että kaupungit eivät ole ainoastaan ihmisten asuinpaikkoja, vaan kaikilla eliöillä tulisi olla yhtäläinen oikeus elää ihmisen muokkaamissa elinympäristöissä.

5 Aineisto ja menetelmät

5.1 Laadullinen tapaustutkimus ja aineiston kerääminen

Tutkimukseni on Stansvikinkallion asemakaavan suunnitteluun ja osallistamiseen keskittyvä tapaustutkimus, jonka tutkimisessa on käytetty laadullisia tutkimusmenetelmiä. Laadullista tutkimusaineistoa voidaan kerätä esimerkiksi tekstiaineistoista tai haastatteluilla, kyselyillä ja havainnoimalla (Tuomi & Sarajärvi 2009: 71). Aineistokseni valitsin Stansvikinkallion asemakaavaan liittyvät dokumenttiaineistot sekä teemahaastattelut eli puolistrukturoidut yksilöhaastattelut. Keräämiäni aineistoja analysoimalla pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiin, jotka esitin luvussa 1. Dokumenttiaineisto koostui esimerkiksi Helsingin kaupungin asiakirjoista, Helsingin kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen sekä kaupunkiympäristölautakunnan pöytäkirjoista ja tapauksesta kirjoitetuista uutisartikkeleista. Aineisto tarjoaa tietoa esimerkiksi kaavaesitysten sisällöstä, konfliktin vaiheista ja tapaukseen liittyvistä osallisista. Olen rajannut tarkasteluani erityisesti Stansvikinkallion asemakaavaan liittyviin tapahtumiin, mutta tarkastelen myös konfliktin suhdetta laajemmin Helsingin kaupunkikehitykseen.

Puolistrukturoidut haastattelut soveltuivat tutkimukseeni, koska ne mahdollistivat haastatteluiden joustavuuden ja esimerkiksi haastattelurungon ulkopuolisten lisäkysymysten esittämisen ja keskustelun ohjaamisen takaisin aiheeseen. Haastatteluaineistoa analysoimalla pyrin kartoittamaan osallisten näkemyksiä Stansvikinkallion asemakaavatapauksesta. Haastattelujen teemat pohjautuivat tutkimuksen teoreettiseen taustaan ja media-aineistoon, jossa kuvataan konfliktin vaiheita (Tuomi & Sarajärvi 2009: 75). Halusin pitää haastattelutilanteet joustavina ja haastattelukysymykset avoimina, jotta keskusteluissa nousisi esiin tekijöitä myös aineistolähtöisesti. Avoimissa kysymyksissä haastateltavat saivat vastata omin sanoin, eikä heitä johdateltu vastaamaan tietyllä tavalla.

Kaikissa haastatteluissa käsiteltiin samankaltaisia teemoja Stansvikinkallion asemakaavaan liittyen, mutta esitettyjen kysymysten järjestys saattoi vaihdella. Haastattelurunko (liite 1) voidaan jakaa neljään teemaan: oma rooli, osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet, konfliktien hallinta ja mahdolliset ratkaisukeinot. Muokkasin haastattelurunkoa hieman haastateltavien roolin perusteella. Paikallisyhdistysten ja -seuran sekä muiden järjestöjen edustajien kohdalla kysymykset kohdistuivat siihen, miten he ovat pyrkineet vaikuttamaan asemakaavaan ja miten osallistamismenetelmiä voitaisiin heidän mielestään edistää. Luontokartoittajan kanssa

haastattelukysymykset painottuivat Stansvikinkalliolla tehtyihin luontokartoituksiin ja vaihtoehtokaavoittajan kanssa asemakaavasta tehtyyn vaihtoehtokaavaan.

Nauhoitin kaikki haastattelut haastateltavien suostumuksella, jotta pystyin tarkistamaan niiden todenmukaisuuden analyysivaiheessa. Äänitiedostot ja niiden litteroinnit jäivät ainoastaan haastattelijan käyttöön. Haastateltavilla oli missä tahansa kohtaa lupa vetäytyä tutkimusprosessista, kunnes tutkimus olisi julkaistu. Haastattelun jälkeen litteroin nauhoitetut aineistot mekaanisesti, mutta käytin apuna Word for Microsoft 365 -litterointiohjelmaa. Kyseessä on tekoälyperusteinen litterointiohjelma, joka ei kuitenkaan tallenna litteraattia tai äänitettä palvelimelle, vaan käsittelee sitä ainoastaan suljetussa Turun yliopiston Office365-tilauksen palvelussa. Äänitteistä poistettiin kaikki henkilötiedot ja muut arkaluontoiset tiedot ennen niiden siirtoa litterointiohjelmaan. Litteroin haastattelut sanatarkasti, mutta aineiston luettavuuden helpottamiseksi jätin pois joitakin täytesanoja niin, ettei lauseiden sisältö tai merkitys muuttunut.

5.2 Haastattelujen toteutus

Tutkimustani varten haastattelin Stansvikinkallion asemakaavassa sekä asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainittuja osallisia ja muita tapauksen kannalta keskeisiä osallisia. Tutustuin ensin Stansvikinkalliosta löytyvään dokumenttiaineistoon, ja valitsin sitten haastateltavat sen perusteella, ketkä aineiston mukaan ovat osallistuneet tapaukseen joko virallisilla tai epävirallisilla keinoilla tai molemmilla. Halusin haastatella osapuolia, jotka ovat osallistuneet Stansvikinkallion konfliktiin eri tavoilla, jotta hahmottaisin, mitkä osallistamis- ja vaikuttamiskeinot ovat olleet tehokkaita, ja mitkä puolestaan eivät ole toimineet. Tarkoitukseni oli osallisten lisäksi haastatella asemakaavan laatimisesta vastanneita virkahenkilöitä, mutta he eivät olleet halukkaita osallistumaan tutkimukseen, koska asemakaavan uudelleenarviointi oli vielä aineiston keräämisen aikaan kesken. Mielestäni tämä kommentti kertoo kuitenkin konfliktin tulehtuneesta ilmapiiristä ja virkahenkilöiden suhtautumisesta Stansvikinkallion tilanteeseen, joten huomioin sen osana muun haastatteluaineiston analyysia.

Hyödynsin haastateltavien valitsemisessa lumipallomenetelmää, eli kysyin haastattelun lopuksi haastateltavalta, ketkä hänen mielestään keskeisiä osallisia tapauksessa, ja keitä minun olisi kannattavaa haastatella. Koin tämän toimintatavan hyödylliseksi, koska en ollut varma, ketkä yksittäiset henkilöt ovat olleet tapauksen kannalta aktiivisessa roolissa ja siten tuntevat tapauksen hyvin. Käytin kuitenkin omaa harkintaani siinä, kenen haastattelemisen koen

tutkimukseni tavoitteiden kannalta hyödylliseksi. Olin haastateltaviin yhteydessä sähköpostitse tai puhelimitse.

Kommunikatiivisen suunnitteluteorian tavoitteiden mukaisesti pyrin järjestämään haastattelut kasvokkain, jotta keskustelu olisi mahdollisimman luontevaa ja pystyisin analysoimaan myös käymäämme dialogia (Healey 1992; Innes & Booher 2000). Haastatteluista neljä toteutettiin kasvokkain Helsingin yliopiston tiloissa, kaksi haastateltavan toimipaikalla, yksi haastattelijan kotona ja yksi etäyhteydellä Teams-sovelluksen kautta (taulukko 2). Haastattelujen kesto vaihteli 40 minuutista kahteen tuntiin, ja litteroitavan aineiston määrä kymmenestä sivusta 30 sivuun.

Taulukko 2: Tiedot haastatteluaineistosta

Haastateltava	Haastattelun kesto	Litteroidun aineiston sivumäärä	Tunniste tekstissä
Aktivisti	1 h 15 min	13	Aktivisti 1
Järjestön aktivisti	2 h 2 min	25	Aktivisti 2
Järjestön aktiivi	1 h 52 min	30	Aktivisti 3
Paikallisyhdistys	1 h 49 min	25	Yhdistysaktiivi 1
Paikallisyhdistys	1 h 15 min	21	Yhdistysaktiivi 2
Paikallisseura	40 min	12	Paikallisseuran toimija
Vaihtoehtokaavoittaja	1 h 18 min	19	Vaihtoehtokaavoittaja
Yksityinen luontokartoittaja	1 h 3 min	11	Luontokartoittaja

Toimitin haastateltaville etukäteen haastattelurungon, jos he pyysivät sitä. Varsinaisesti haastatteluun ei tarvinnut valmistautua, vaan haastattelutilanteen oli tarkoitus olla keskusteleva ja vapaamuotoinen, jossa haastateltava sai omin sanoin kuvailla Stansvikinkallion tilannetta ja kokemuksiaan konfliktiin osallistumisesta sekä sen hallinnasta. Pyrin tekstissä viittamaan haastateltaviin anonyymisti, mutta tiettyjen henkilöiden identiteetti saattaa olla tunnistettavissa konfliktin tapahtumien perusteella.

5.3 Haastatteluaineiston teoriaohjaava sisällönanalyysi

Hyödynnän tutkimuksessani viitekehyksenä sosiaalista konstruktionismia, jonka mukaan todellisuus rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006), mikä on yleinen lähestymistapa laadullisissa tutkimuksissa. Sosiaalisen konstruktionismin näkemyksen mukaan ei ole olemassa yhtä oikeaa totuutta, vaan todellisuutta voidaan sanallistaa eri tavoin subjektiivisesti (Golafshani 2003), minkä takia suhtaudun kriittisesti haastateltavien tarjoamaan tietoon ja tarkastelen tutkimusaiheeni mahdollisimman monesta eri näkökulmasta. Tiedostan myös, että haastattelijana odotukseni, arvomaailmani ja aiempi tietämykseni aiheesta vaikuttavat siihen, miten lähestyn haastatteluaineistoa. Pyrin kuitenkin pysymään puolueettomana, välttämään johdattelemista tutkimuskysymyksissäni ja esittämään tuloksia, jotka eivät tarjoa ainoastaan yhtä totuutta.

Haastatteluaineiston keräämisen ja litteroinnin jälkeen kävin aineistot tarkasti läpi. Aineistosta nousi jo litterointivaiheessa esille selkeitä toistuvia teemoja, joita haastateltavat lähestyivät joko samankaltaisista tai vastakkaisista näkökulmista. Lähestyin aineistoa teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä, jossa aineistoa analysoidaan aluksi aineistolähtöisesti ja myöhemmin siihen sovelletaan tutkimuksen teoreettisesta taustasta esimerkiksi jaotteluita tai teorioita (Tuomi & Sarajärvi 2009: 97). Teoriaohjaava sisällönanalyysi soveltuu hyvin tutkimukseeni, koska tekemissäni puolistrukturoiduissa haastatteluissa tuli esille sekä tekijöitä, joita olin tunnistanut teoreettisessa viitekehyksessä että uusia tekijöitä.

Kun olin tutustunut keräämääni haastatteluaineistoon, aloitin aineiston alustavan teemoittelun. Tein teemoittelun mekaanisesti värikoodauksella, jossa jokainen väri vastasi valitsemaani teemaa. Teemoittelu ei ollut sanatarkkaa, vaan hyödynsin myös synonyymejä ja omaa tulkintaani aineistosta. Suurin osa koodatuista kohdista oli lauseita tai kokonaisia virkkeitä, jotta koodien sisältö ja merkitys ei vääristyisi. Koska tein aineistolle teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, eteni koodaus aineistolähtöisesti eli pääasiassa aineistosta esiin nousevien teemojen mukaisesti. Aineistosta löytyivät seuraavat 16 teemaa: (varhainen) osallistaminen, ristiriidat, luontoarvot, vuorovaikutus, tiedon avoimuus ja luotettavuus, vaikuttamiskeinot, media, konfliktin lieventyminen, kansalaisten vaikutusvalta, motiivi osallistua, yleinen Stansvikin konfliktiin liittyvä tieto, koulutus, lainsäädäntö / byrokratia / päätöksenteko, yhteistyö, kaupunkisuunnittelun nykytila, kaupunkisuunnittelun kehittäminen. Alustavassa aineistolähtöisessä teemoittelussa teemoja oli paljon, ja osa niistä oli päällekkäisiä, joten vertasin haastatteluaineistoa tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen ja tiivistin teemat

viideksi keskeisimmäksi: ristiriidat, osallistaminen, vaikuttaminen, vuorovaikutus / tiedottaminen, ja kaupunkisuunnittelun kehittäminen. Tein teemoittelun vielä uudelleen näillä viidellä teemalla. Muokkasin myös teoreettista viitekehystäni ensimmäisen analyysikierroksen jälkeen, jotta se vastaisi paremmin haastatteluaineistoni tuloksia ja, jotta tutkielmastani tulisi yhtenäisempi.

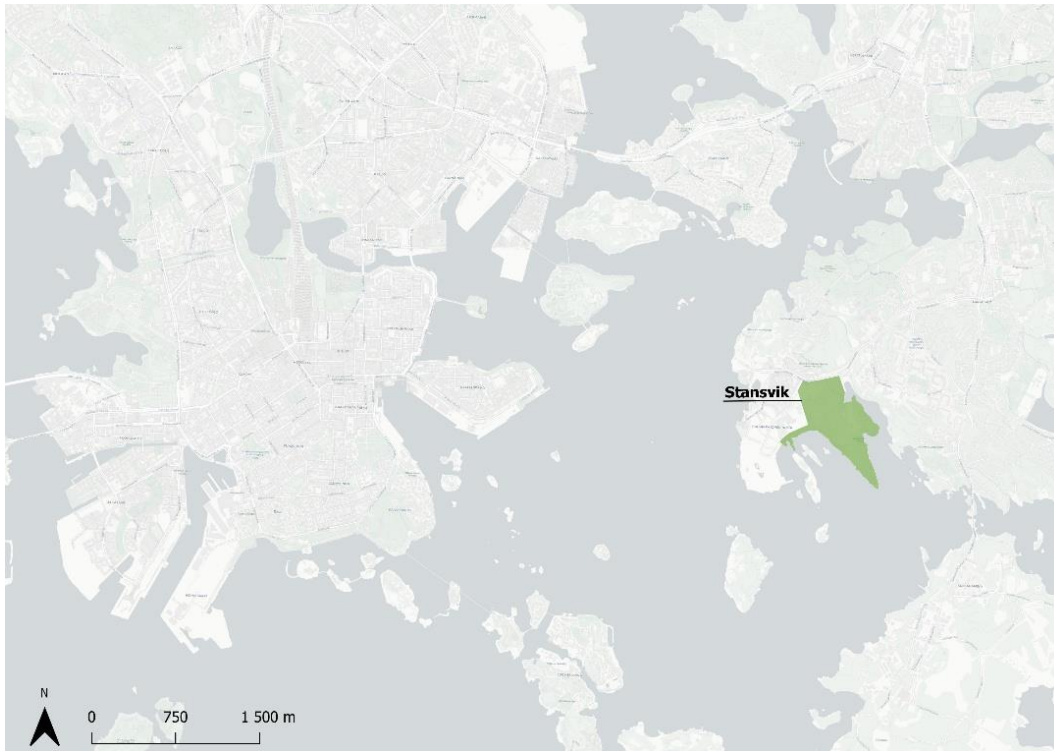
Erilaiset luontoarvoihin, kaavoitukseen ja kaupunkikehitykseen liittyvät ristiriidat kuuluvat maankäytön ristiriidat -teeman alle. Osallistamisella tarkoitetaan osallisuuteen liittyviä teemoja, kuten sen onnistumista ja kehitysehdotuksia. Vaikuttaminen-teeman alle lukeutuvat kaikki viralliset ja epäviralliset keinot, joilla konfliktin osalliset ovat pyrkineet vaikuttamaan Stansvikin tilanteeseen. Vuorovaikutus-teema syventyy tarkastelemaan konfliktin osallisten välistä vuorovaikutusta, yhteistyötä ja asennetta toisiin osapuoliin sekä miten ne ovat vaikuttaneet konfliktin kärjistymiseen. Viides teema on kaupunkisuunnittelun nykytila / kehitys, johon kuuluu esimerkiksi yleinen puhe kaupunkisuunnittelusta ja sen kehityssuunnasta sekä keinoista, joilla kaupunkisuunnittelusta voitaisiin tehdä osallistavampaa sekä tehokkaampaa.

Olen jakanut dokumentti- sekä haastatteluaineiston tarkastelun kahteen erilliseen lukuun. Luvussa 6, "*Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin kehitys*", tarkastelen Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin vaiheita dokumenttiaineiston pohjalta. Olen lähestynyt aineistoa aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, eli analysoinut erityisesti teemoja, joita aineistosta on noussut esiin. Täydennän analyysiäni erilaisilla havainnollistavilla karttakuvilla ja kaavioilla. Luvussa 7, "*Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin analyysi*", puolestaan esittelen haastatteluaineiston teoriaohjaavan sisällönanalyysin tuloksia, joita täydennän dokumenttiaineistoiden analyysillä ja tulkitsen niitä osallistavaa suunnittelua tarkastelevan tutkimuskirjallisuuden valossa. Yhdistämällä näitä aineistoja ja lähteitä pyrin sekä vastaamaan tutkielman tutkimuskysymyksiin että syventämään ymmärrystä Stansvikinkallion asemakaavakonfliktista. Hyödynnän luvussa myös haastateltavien sitaatteja, jotka auttavat havainnollistamaan heidän näkemyksiään tilanteesta. Kokoan luvussa 7 tekemiäni havaintoja keskustelun omaisesti lukuun 8, "*Kohti yhteistoiminnallisen suunnittelun sisältävää prosessia*", ja pohdin erityisesti sitä, miten osallistavaa kaupunkisuunnittelua voitaisiin kehittää yhteistoiminnallisempaan suuntaan.

6 Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin kehitys

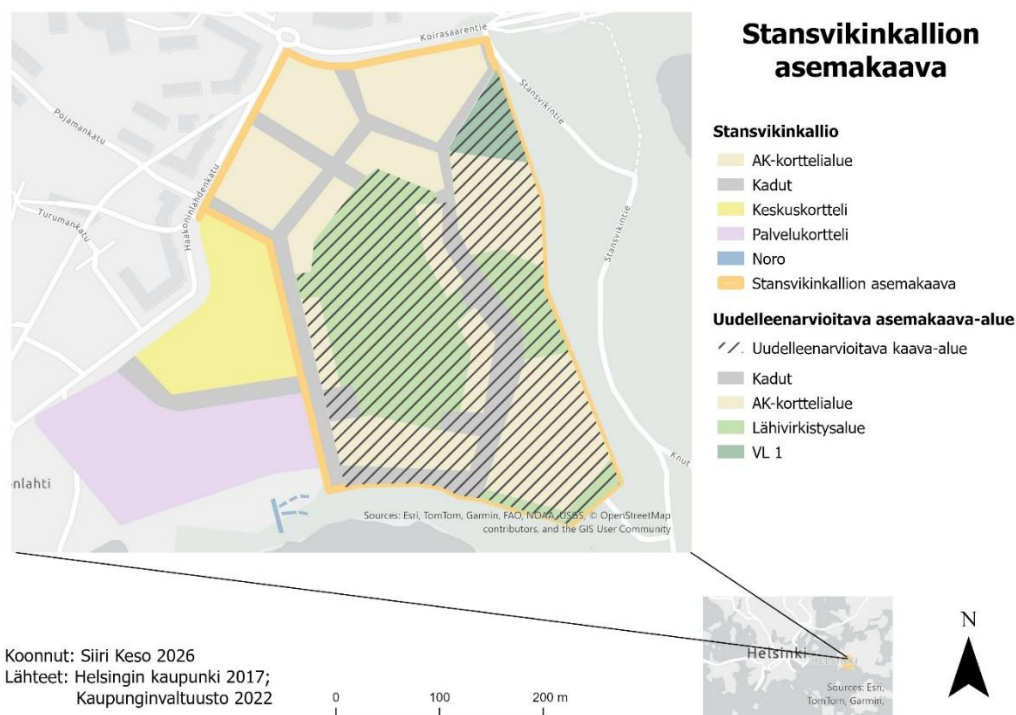
6.1 Stansvikinkallion aluekuvaus

Stansvikinkallio on Helsingin Laajasalossa, Kruunuvuorenrannan osa-alueella sijaitseva metsäinen kallioalue, joka kuuluu osaksi Stansvikin laajempaa aluetta (kuva 2).



Kuva 2. Stansvikin sijainti

Stansvikinkallio on Helsingin kaupungin omistuksessa, ja vuonna 2020 voimaan tullut asemakaava on tehty kaupungin aloitteesta (Helsingin kaupunki 2017: 8). Ennen kyseistä kaavapäätöstä, Stansvikinkallio on ollut asemakaavoittamaton. Nykyisen asemakaavan mukaisesti Stansvikinkallio on asuin- ja virkistysaluetta (Kaupunginvaltuusto 2022), johon rakennetaan alueen ominaispiirteitä mukailevia kerrostalokortteleita (Helsingin kaupunki 2017: 8) (kuva 3).



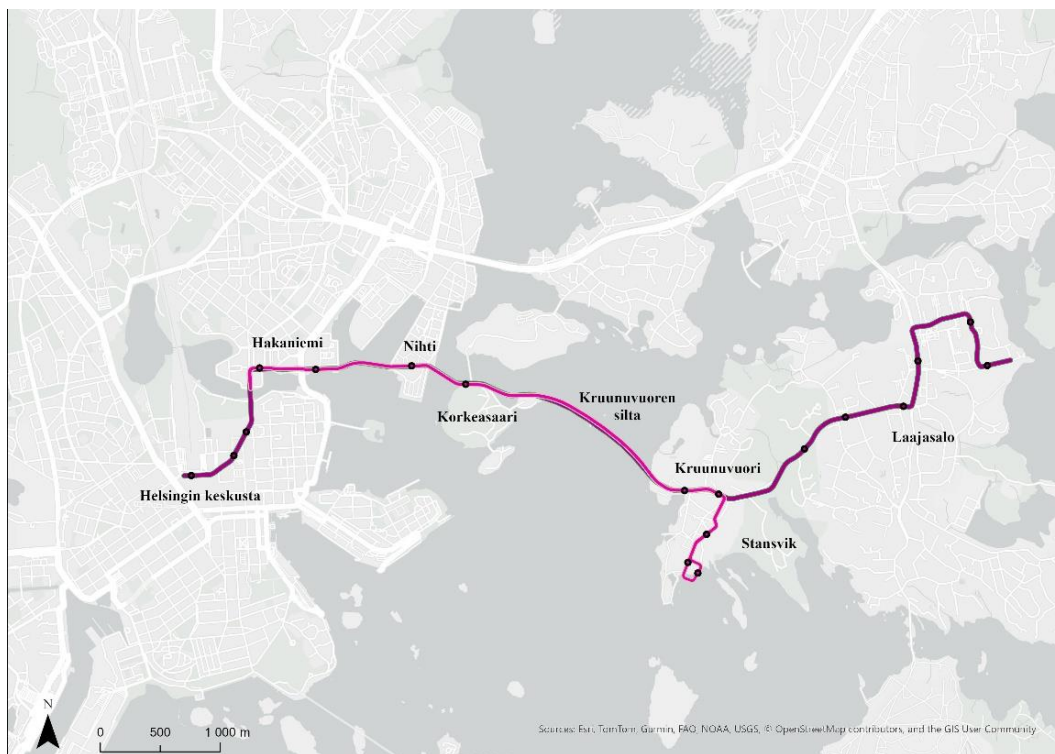
Kuva 3. Stansvikinkallio, Stansvikinkallion asemakaava ja asemakaavan uudelleenarvioitava alue. Uudelleenarvioitava kaava-alue näkyy kartassa raidoitettuna. Lyhenteiden selitykset: AK-korttelialue = Asuinkerrostalojen korttelialue VL1 = lähivirkistysalue, joka tulee säilyttää luonnontilaisena ja jonka lahoppuujatkumo tulee turvata. Aluetta tulee hoitaa siten, että sen maisema- ja luontoarvot säilyvät. Aluetta ei saa muuttaa kaivamalla, rikkomalla, ottamalla tai poistamalla maa- tai lahoppuainesta. Alueelle saa tehdä katualueiden viereen liuskia ja muita välttämättömiä rakenteita. (Helsingin kaupunki 2023; koonnut Siiri Keso 2025).

Kuva 3 osoittaa, että Stansvikinkallion asuinkortteleiden keskelle on suunniteltu jätettävän virkistysalueeksi merkitty Stansvikinkallion puisto, jota asuinkerrostalojen korttelialueet kiertävät (Kaupunkiympäristön toimiala 2022; Helsingin kaupunki 2017: 8). Stansvikinkallion puisto on luonnontilaista kalliometsää, jossa on muun muassa iäkästä puustoa, avokalliota, siirtolohkareita ja metsänpohjakasvillisuutta (Helsingin kaupunki 2025). Stansvikinkallion katu- ja puistosuunnitelman mukaan puistoalue pyritään säilyttämään yleisilmeeltään luonnonmukaisena esimerkiksi ohjaamalla kulkureitit pois metsän herkiltä alueilta (Helsingin kaupunki 2025).

Helsinki kärsi asuntopulasta 2000-luvun alussa, kun kaupunkiin kohdistui voimakasta muuttoliikettä muualta Suomesta (Lönqvist 2002: 65). Tilannetta pyrittiin korjaamaan edellisessä vuonna 2002 voimaan tulleessa Helsingin yleiskaavassa, jossa merkittävää asuntotuotantoa kohdistettiin esimerkiksi Kruunuvuorenrantaan (Helsingin yleiskaava 2003: 101). Nykyisen arvion mukaan Kruunuvuorenrantaan odotetaan valmistuvan asuntoja 13 500 asukkaalle vuoteen 2030 mennessä (Kruunuvuorenranta s.a.) ja Stansvikinkallion alueelle

1 200 uutta asuntoa noin 2 000 asukkaalle (Helsingin kaupunki 2017: 8). Pinta-alaltaan Stansvikinkallion asemakaava-alue on 10,9 hehtaaria, josta 87 600 neliökilometriä on varattu kerrostaloasunnoille ja 750 neliökilometriä liikehuoneistoille (Helsingin kaupunki 2017: 8–9). Kaavaratkaisun kokonaiskustannukset, joihin kuuluvat esirakentaminen, katualueet ja virkistysalueet, tulevat päätöksen mukaan maksamaan noin 13 miljoonaa euroa (Kaupunginvaltuusto 2018: 8).

Kruunuvuorenrannan kehittämiseen vaikuttaa keskeisesti Kruunusillat-hanke, johon kuuluu kolme uutta siltaa, jotka yhdistävät Laajasalon, Korkeasaaren ja Nihdin Hakaniemeen sekä kaksi uutta raitiotielinjaa (kuva 4). Kaikki sillat on varattu ainoastaan raitiotieliikenteelle ja kävelijöiden sekä pyöräilijöiden käyttöön (Hanketietoa s.a.), joten hanke tukee esimerkiksi Helsingin kestävä liikenteen ja liikkumisen kehittämisen tavoitteita. Stansvikinkallioon erityisesti vaikuttaa Kruunuvuorensilta, joka yhdistää Kruunuvuorenrannan Korkeasaareen (Helsingin kaupunki 2017: 12).



Kuva 4: Kruunusillat-hankkeen raitiotien reitti. (Aineisto ladattu Helsingin karttapalvelusta 2.4.2026, muokannut Siiri Keso 2026)

Yksi Kruunusillat-hankkeen keskeisimmistä tavoitteista on lyhentää ja nopeuttaa kulkuyhteyksiä Laajasalosta Helsingin keskustaan ja vähentää itämetron ennustettua ruuhkautumista (Hanketietoa s.a.; Usein kysytyt kysymykset s.a.; kuva 4). Raitiotien

rakentaminen on aloitettu vuonna 2021, ja sen on tarkoitus valmistua matkustajaliikenteelle vuonna 2027 (Hanketietoa s.a.). Uuden liikenneyhteyden tarve perustuu ennusteisiin Laajasalon asukasmäärän kasvusta, joka johtuu sekä alueen täydennysrakentamisesta että Kruunuvuorenrannan uusista asuinalueista (Usein kysytyt kysymykset s.a.). Helsingin kaupunki on panostanut Kruunusillat-hankkeeseen poikkeuksellisen paljon, hankkeen kustannusarvio on yli 300 miljoonaa euroa (Kaupunginvaltuusto 2021). Kruunuvuorenrannan ja Stansvikin kaavoituspäätöksen taustalla vaikuttaakin tarve kattaa Kruunusillat-hankkeen kuluja sekä saada raitiotielinjalle käyttäjiä.

Stansvikinkallion alueella on tehty vuosien varrella kattavasti erilaisia luontoselvityksiä. Stansvikin luonnontilaisen metsän 20 luontotyyppistä 17 on luokiteltu uhanalaisiksi (Stansvik info s.a.) ja vuonna 2011 tehdyssä kartoituksessa alueen yli 400 vuotta vanhan metsän todettiin täyttävän monimuotoisuusohjelma Metson 1 luokan suojelukriteerit (Kaartinen 2023). Alueella tehdyissä luontokartoituksissa on löydetty muun muassa lepakoita, liito-oravia ja lahokaviosammalta, jotka kaikki on luokiteltu erittäin suojelluiksi ja uhanalaisiksi (Kaartinen 2023). Vuonna 2017 tehdyssä lepakkoselvityksessä todetaan esimerkiksi, että Stansvikinkallion asemakaava-alueen toteuttaminen vähentää merkittävästi lepakoille sopivaa elinympäristöä, muuttaa rantametsän valo-olosuhteita ja heikentää siippalajien elinmahdollisuuksia (Hagner-Whalsten 2017: 31). Lepakot kuuluvat Euroopan Unionin luontodirektiiviin IV (Suomen ympäristökeskus 2025), ja ovat siten luonnonsuojelulailta turvattuja myös alueilla, joiden asemakaava on lainvoimainen (Luonnonsuojelulaki 9/2023 § 78).

Lepakoiden tapaan EU:n luontodirektiivin liitteeseen IV kuuluvan viitasammakon (Suomen ympäristökeskus 2025) kutulammikoita on löytynyt Stansvikinkallion alueelta (Wilschman 2022: 157). Viitasammakoiden kutulammikoita ei ollut huomioitu Helsingin kaupungin luontoselvityksissä, koska viitasammakkoselvityksen alue oli rajattu liian suppeasti, mutta Stansvikin kyläyhdistyksen ja vapaaehtoisten luontokartoittajien omissa selvityksissä kutulammikot on myöhemmin tunnistettu (emt: 157). Viitasammakon lisääntymis- ja levähtämispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä luontodirektiivin mukaan ilman ELY-keskuksen antamaa poikkeuslupaa (Suomen ympäristökeskus 2025; emt: 157), minkä takia niiden sijainnin tulisi vaikuttaa alueen kaavoittamiseen.

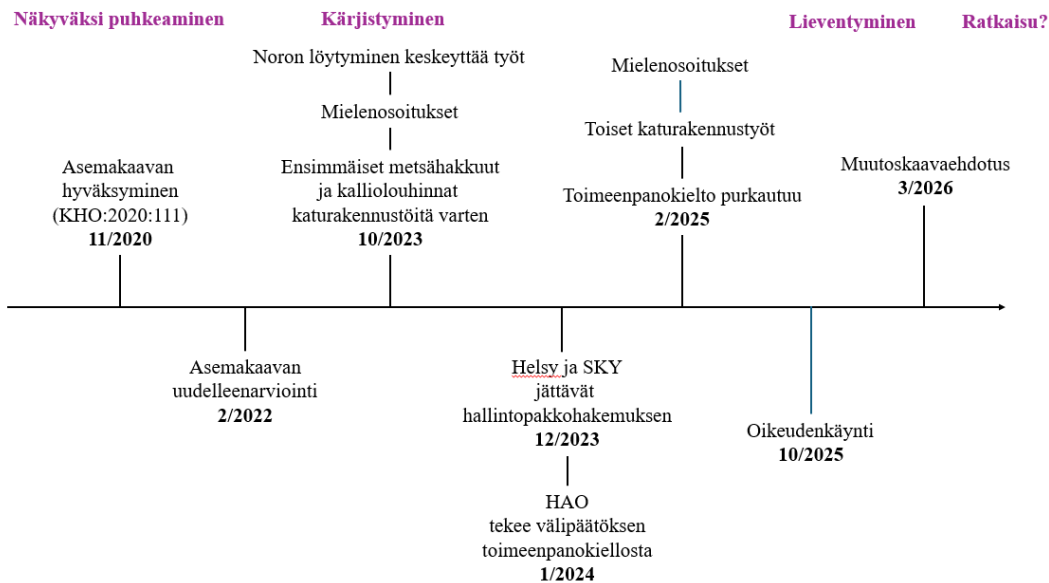
Stansvikin alueelta on myös löydetty lahokaviosammalta, joka kuuluu luontodirektiivin II-liitteeseen (Suomen ympäristökeskus 2025), ja sen suojeleminen edellyttää siten NATURA-alueiden perustamista (Wilschman 2022: 159). Stansvikin kyläyhdistys on hakenut joulukuussa

2024 Euroopan Unionin komissiolta Stansvikinkalliolle Natura 2000 -tunnustusta, mutta sitä ei ole vielä alueelle myönnetty (Huuskonen 2024b). Hakemuksessaan aktivistit perustelivat tunnustuksen saamista siten, että Stansvikissa on EU:n luonto- ja lintudirektiivien suojaamia luontotyypppejä ja eliölajeja, joita alueen rakentaminen uhkaa.

Stansvikin asemakaavan lounaispuolella sijaitsee noro, joka on määritelmällisesti valuma-alueeltaan alle kymmenen neliometriä suuri vesiuoma, jossa ei ole jatkuvaa virtaa, mutta jalankulku ei silti ole mahdollista (Vesilaki 587/2011 § 3). Vesilain pykälän 11 1. momentin mukaan noron vaarantaminen on kiellettyä muualla kuin Lapin maakunnassa (Vesilaki 587/2011 § 11) ja laki on voimassa myös asemakaavoitetulla alueella toisin kuin esimerkiksi metsälaki tai luonnonsuojelulaki, joissa on asemakaavoitettuja alueita koskeva poikkeus (Metsälaki 1093/1996 § 2; Luonnonsuojelulaki 9/2023 § 93). Stansvikin noro dokumentoitiin ensimmäisen kerran luontoselvityksessä 2005 (Enviro 2005) ja uudestaan yksityisessä selvityksessä 2014 (Horppu 2023), mutta kuitenkin lokakuun 2023 hakkuissa epäselvistä syistä noron olemassaoloa ei huomioitu, jolloin noro ja sen välitön elinympäristö vahingoittuivat (Huuskonen 2023).

6.2 Asemakaavakonfliktin vaiheet

Stansvikinkallion alueen luontoarvojen puolesta on kamppailtu 2000-luvun alusta lähtien. Stansvikin ja Kruunuvuorenrannan historiassa on tapahtunut monia mielenkiintoisia käännteitä, jotka kaikki ovat vaikuttaneet varsinaisen lähiluontokonfliktin kärjistymiseen. Tutkimukseni rajoissa minun ei ole mahdollista eikä mielekästäkään käydä läpi jokaista vaihetta, vaan keskityn tässä luvussa esittelemään erityisesti Stansvikin asemakaavaan liittyneitä keskeisiä tapahtumia. Olen hahmotellut Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin tapahtumat konfliktien elinkaarimallin mukaisesti, jotta konfliktin kehittymistä olisi helpompi hahmottaa (Villanen & Peltonen 2004: 7–9; Peltonen ym. 2006: 22; kuva 5).



Kuva 5. Stansvikinkallion asemakaavan keskeisimmät tapahtumat 2020-luvulla ja niiden suhde maankäytön konfliktin elinkaarimalliin (Villanen & Peltonen 2004: 7–9; Peltonen ym. 2006: 22).

Keväällä 2018 hyväksytty ja marraskuussa 2020 lainvoimaiseksi tullut asemakaava Stansvikinkallion rakentamissuunnitelmista (Kaupunginvaltuusto 2018) käynnisti lopullisesti konfliktin kaupungin toimijoiden ja ympäristö- sekä asukasaktiivien välille. Helsingin kaupunginvaltuusto perusteli Stansvikinkallion asemakaavan hyväksymistä sillä, että se on linjassa vuonna 2002 voimaan tulleen yleiskaavan ja Kruunuvuorenrannan osayleiskaavan kanssa, tukee valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita sekä edistää Helsingin kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumista (Helsingin kaupunki 2017: 9).

Ensimmäisen kerran tapauksesta uutisoitiin laajemmin vuonna 2019, kun Helsingin hallinto-oikeus kumosi Stansvikin kyläyhdistyksen ja Helsingin luonnonsuojeluliiton tekemän valituksen pohjalta osan Stansvikinkallion asemakaavapäätöksestä, jonka Helsingin kaupunginvaltuusto oli laatinut (Toivanen 2019). Oikeus katsoi päätöksessään, että kaavoituspäätöksen luontoselvitykset olivat puutteellisia, ja osa niistä valmistui vasta kaavan nähtävillä olon jälkeen, mikä heikensi prosessin vuorovaikutteisuutta (emt). Vuonna 2020 korkein hallinto-oikeus kuitenkin kumosi Helsingin hallinto-oikeuden päätöksen, jolloin alkuperäinen kaava jäi voimaan (Kaupunkiympäristölautakunta 2020).

Vain reilun vuoden ajan lainvoimaisena ollut Stansvikinkallion asemakaava otettiin uudelleenarviointiin maaliskuussa 2022 Helsingin kaupunginvaltuuston toimesta (Kaupunginvaltuusto 2022). Kaavan uudelleenarvioiminen näin lyhyen voimassaolon jälkeen on Suomessa erittäin poikkeuksellista. Asemakaava arvioidaan uudelleen mahdollisten uusien

tutkimusten ja selvitysten pohjalta sekä tehdään tarvittavilta osilta muutoksia kaavaan (Kaupunginvaltuusto 2022). Uudelleenarviointi mainittiin ensimmäisen kerran Helsingin kaupunkistrategiassa 2021–2025, jossa todettiin: ”Uudelleenarvioidaan Stansvikinkallion asemakaava metsäluonnon arvojen näkökulmasta samassa yhteydessä Kruunuvuorenrannan asemakaavan kumottujen osien kanssa” (Helsingin kaupunkistrategia ... 2021: 24).

Uudelleenarviointipäätöksen taustalla vaikuttivat kaupunginvaltuutettujen Amanda Pasasen, Paavo Arhinmäen ja Mirita Saxbergin esittämät samansisältöiset aloitteet, joissa valtuutettujen mukaan metsäluonnon ja riittävien virkistysalueiden turvaamiseksi asemakaava-alueen itäosan asuinkorttelit tulisi poistaa (Kaupunginvaltuusto 2022). Uudelleenarviointia varten Stansvikinkallion asemakaava jaettiin kolmeen erilliseen kaavaan: pohjoisosaan, uudelleenarvioitavaan itä- ja eteläosaan sekä läntiseen osaan, johon kuuluvat keskusta- ja palvelukorttelit. Alueen pohjoisosissa ja läntisessä osassa jatketaan aiemman asemakaavan mukaisesti rakennustöitä (Kaupunkiympäristön toimiala 2022; Kaupunkiympäristölautakunta 2023).

Etelä- ja itäosan uudelleenarviointi keskittyy selvittämään, tulisiko Stansvikinkallion alueella säästää suunniteltua enemmän metsäluontoa. Asemakaavan uudelleenarviointia varten Stansvikinkalliolla tehdään uudet kääpä-, lahopuu- ja virkistyskäyttöselvitykset (Kaupunginhallitus 2023). Uudelleenarvioinnissa pohditaan esimerkiksi, vaarantavatko rakennussuunnitelmat alueen lepakoiden levähtämis- ja lisääntymispaikkojen laatua luonnonsuojelulain 49 § 1:n mukaisesti (Luonnonsuojelulaki 9/2023). Yleisesti uudelleenarvioinnissa arvioidaan myös sitä, miten Stansvikin alueen mahdolliset laajemmat suojelutoimet vaikuttaisivat koko Kruunuvuorenrantaan ja kaupungin asuntotuotantotavoitteisiin ”sekä kaupungin asemaan luotettavana, johdonmukaisena ja ennakoitavana yhteistyökumppanina” (Kaupunginvaltuusto 2022). Selvitysten perusteella asemakaavaan tehdään mahdollisia muutoksia, joissa lisätään viheralueiden määrää ja muutetaan korttelirakennetta (Kaupunkiympäristön toimiala 2022). Uudelleenarvioinnin oli tarkoitus valmistua uuden kaupunginvaltuuston toimesta syksyllä 2025 (Suutari & Hietalahti 2025), mutta käsittely on viivästynyt.

Lähiluontokonflikti kärjistyi lokakuussa 2023, kun Helsingin kaupunki aloitti ensimmäiset kadunrakennustöihin liittyvät metsähakkuut ja kalliolouhinnat Stansvikinkalliolla (Kaartinen 2023). Helsingin sanomien arvion mukaan (Kangasluoma 2023) 20–30 Suojellaan Stansvik - kansanliikkeeseen kuuluvaa mielenosoittajaa leiriytyi metsään kolmen viikon ajaksi

tavoitteenaan estää kadunrakennustöitä tapahtumasta. Mielenosoittajat vastustivat Helsingin kaupungin toimia alueella, sillä vaikka katurakennustyöt eivät koskeneet uudelleenarvioinnissa olevaa aluetta, toivoivat mielenosoittajat, että mitään hakkuita ei olisi tehty Stansvikinkalliolla ennen uudelleenarvioinnin valmistumista (Kaartinen 2023). Hakkuut kestivät 26.-27.10.2023 (Stansvik info s.a.).

Aktivistit yrittivät pysäyttää hakkuita vetoamalla laatimaansa rikosilmoitukseen, luonnonsuojelulakiin ja perusoikeuslakiin (Soukka 2023). Perustuslain pykälän 20 mukaan on kaikkien velvollisuus ”huolehtia luonnosta ja sen monimuotoisuudesta” (Perustuslaki 731/1999). Aktivistit myös käyttivät kansalaistottelemattomuutta vastustaessaan hakkuita (Soukka 2023). Lopulta lokakuun metsähakkuut keskeytyivät alueelta löytyneen noron takia (Muhonen & Huuskonen 2023), kuten alaluvussa 6.1 totesin.

Tammikuun alussa 2.1.2024 Helsingin hallinto-oikeus asetti toimeenpanokiellon koskien Stansvikinkallion katurakennustöitä (Huuskonen 2024a). Tarkemmin toimeenpanokielto koski Kruunuvuorenrannan Haakoninlahdenkadun itäpuolen katusuunnitelmia, johon kuuluvat Varisluodonkatu, Stansvikinkallionkuja, Stansvikinkallionpolku, Stansvikinkallionkatu, Kaivoskallionpolku ja Stansvikin rantakatu (Stansvik info s.a.). Toimeenpanokiellon taustalla vaikuttivat Stansvikin kyläyhdistyksen ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen 6.10.2023 jättämä hallintopakkohakemus Uudenmaan ELY-keskukseen (ELY) ja aluehallintovirastoon (AVI) (Hallintopakkohakemus ... 2023). Hallintopakkohakemuksessa yhdistykset vetosivat siihen, että rakennustyöt oli aloitettu ilman lainmukaisia ja ajantasaisia luonto- sekä lajistoselvityksiä, ilman vesilain edellyttämiä lupia sekä vastoin luonnonsuojelulain ja EU:n luontodirektiivin velvoitteita (Hallintopakkohakemus ... 2023). Hakemuksessa yhdistykset vetosivat siihen, että ELY tai AVI määräisivät Helsingin kaupungin keskeyttämään rakennustyöt alueella. Toimeenpanokiellon aikana Helsingin kaupunki pyrki selvittämään, vaarantavatko rakennustyöt Stansvikinkallion uhanalaisia luontotyyppejä (Muhonen & Huuskonen 2023).

Toimeenpanokielto purkautui helmikuussa 2025, kun ELY-keskus hylkäsi yhdistysten vaatimukset ja AVI määräsi Helsingin kaupunkia ainoastaan ennallistamaan aiemmin hakkuissa vaurioituneen noron (Lappalainen 2025). ELY:n päätös eteni Helsingin korkeimpaan hallinto-oikeuteen asti, jossa asia ratkaistiin lopulta kaupungin hyväksi eikä yhdistyksille annettu asiasta valituslupaa (Lappalainen 2025). Helsingin kaupunki päätti kuitenkin muuttaa rakennussuunnitelmia siten, että noron vierestä kulkevasta Stansvikin rantakadusta tehtäisiin

kevennetty versio, minkä ansiosta noron ympärille jäisi enemmän kasvillisuutta (Pitkään ... 2025). Koska noron säilyttäminen oli kaupungin mukaan saatu turvattu ja rakentamiselle ei ollut enää juridista estettä, voitiin katurakennustyöt jälleen aloittaa (emt; Grönholm 2025a). Helsingin kaupunki aloitti helmikuussa 2025 pohjoisosan asemakaavan ja katusuunnitelman mukaisesti viiden kadun rakennustyöt, jotka palvelisivat palvelukeskusta ja jo varatuille tonteille kohdistuvaa rakentamista (Grönholm 2025a). Katurakennustöihin kuuluu puiden hakkuut, pintamaiden poisto ja kallioiden louhinta (Grönholm 2025b).

Keväällä 2023 tapahtuneiden hakkuiden jälkeen alkoi rikostutkinta, jossa valtakunnan syyttäjä arvioi, olivatko hakkuutöissä mukana olleet henkilöt syyllistyneet ympäristön turmelemiseen (Haapanen 2025). Syytettyjä oli kuusi, ja he olivat Helsingin kaupungin viranhaltijoita, Helsingin kaupungin liikelaitoksen Staran työnjohtoa sekä metsäkoneyrittäjä (Haapanen 2025). Myös viittä mielenosoittajaa vastaan nostettiin syytteet niskuroinnista, koska he eivät suostuneet poistumaan alueelta poliisin käskystä huolimatta (Santaharju 2025).

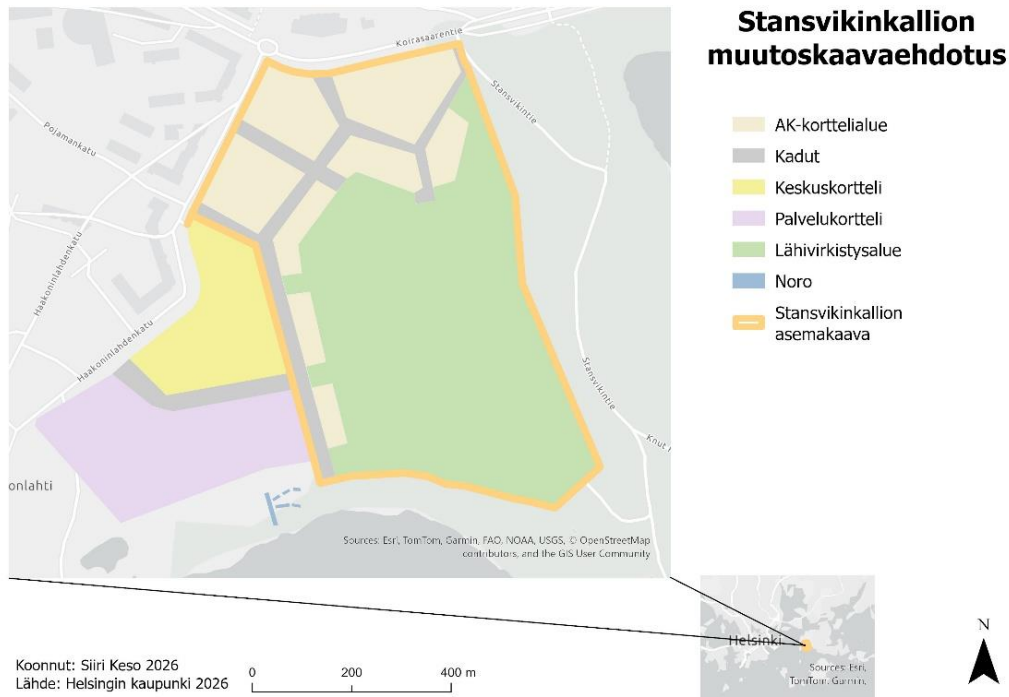
Lokakuussa 2025 syytteiden käsittely eteni Helsingin käräjäoikeuteen. Mielenosoittajat vetosivat oikeudenkäynnissä siihen, että työmiesten työntekoa häiritsemällä he yrittivät estää noron ja vanhan metsän tuhoutumista eli ympäristörikosta tapahtumasta (Saavalainen 2025a). Mielenosoittajien mukaan he toimivat pakkotilassa ja näkivät kansalaistottelemattomuuden ainoana keinonaan suojella Stansvikinkallion vaarassa olevia luontoarvoja (Saavalainen 2025b). Pakkotilalla tarkoitetaan rikoslaissa määritettyä tilaa, jonka mukaan ”oikeudellisesti suojattua etua uhkaavan välittömän ja pakottavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen teko on pakkotilatekona sallittu, jos teko on kokonaisuutena arvioiden puolustettava, kun otetaan huomioon pelastettavan edun ja teolla aiheutetun vahingon ja haitan laatu ja suuruus, vaaran alkuperä sekä muut olosuhteet” (39/1889. Muutos 13.6.2003/515). Mielenosoittajat siis kokivat, että kansalaistottelemattomuuden syyllistyminen olisi mitättömämpi rikos kuin Stansvikin luontoarvojen tuhoutuminen.

Oikeudenkäyntiä varten perustettiin strategisiin ympäristötapauksiin keskittynyt Ympäristölitigaatiosäätiö (Koneen ... 2025). Ympäristölitigaatiosäätiö on teemoiltaan ja edustettavilta aiheiltaan rajautunut strategisiin oikeudenkäynteihin ja ympäristöaktivistien sekä kansalaisyhteiskunnan oikeuksien edistämiseen. Säätiön tavoitteena on tuoda pysyvämmiin strategiset oikeudenkäynnit Suomeen ja saada oikeudellisten ratkaisuiden kautta aikaan laajaa yhteiskunnallista muutosta. Ympäristölitigaatiosäätiö on perustanut lakiasiaintoimisto

Maaailman, joka konkreettisesti edistää säätiön tavoitteita oikeudenkäynneissä. (Lakiasiantomisto Maaailma s.a.).

Helsingin kärjäoikeus päätti hylätä hakkuita vastustaneiden ympäristöaktivistien syytteet, koska se katsoi heidän toimineen pakkotilassa yrittäessään suojella noroa (Saavalainen 2025c). Päätös tehtiin erään kuultavaksi saapuneen aktivistin kohdalla, mutta se katsottiin myös muiden niskoittelusta syytettyjen mielenosoittajien, joita oli tarkoitus kuulla myöhemmin, hyväksi (Saavalainen 2025c). Helsingin kärjäoikeuden mukaan (Saavalainen 2025c) ”Kyse on ollut viimesijaisesta keinosta puolustaa lailla suojeltua yhteistä oikeushyvä” ja ”Siten teko on ollut tarpeellinen, hyväksyttävä sekä oikeutettu”. Yhteisellä oikeushyvällä tarkoitettiin tässä yhteydessä Stansvikin metsää ja siellä sijaitsevaa noroa. Pakkotilaan vetoaminen riitti ensimmäistä kertaa perusteluksi Suomessa ympäristökiistan kohdalla, ja päätös oli siten merkittävä ja poikkeuksellinen (Saavalainen 2025c, 2025d). Rikoslakiin on tehty muutos pakkotilaan liittyen vuonna 2003, minkä takia esimerkiksi tunnetussa Koijärven kiistassa 1979 hakkuita vastustaneet aktivistit saivat syytteet niskoittelusta (Sommar 2013), vaikka he toimivat samoilla perusteilla kuin Stansvikin aktivistit.

Uudelleenarvioitavan alueen kaavaluonnos julkaistiin maaliskuussa 2026, ja siinä esitettiin, että Stansvikinkalliolle etelä- ja itäosaan rakennetaan 6 kerrostaloa aiemman 27 sijaan ja metsää säästyisi 3,7 hehtaaria alkuperäiseen asemakaavaan verrattuna. Asunnot tullaan sijoittamaan kaava-alueen reunoille, jotta ne palvelisivat sellaisia katuja, jotka ovat jo rakenteilla (kuva 6). Kaavaehdotuksessa on pyritty säilyttämään metsäluonto mahdollisimman yhtenäisenä ekologisena kokonaisuutena, ja esimerkiksi purkamaan ja ennallistamaan kaava-alueen itäosassa sijaitsevat Uusikylän kesämajat osaksi luontokokonaisuutta. Alueella on myös tehty täydentäviä luontoselvityksiä, joissa on tunnistettu uutena suojeltavana luontotyyppinä varpukorpi. (Helsingin kaupunki 2026).



Kuva 6. Stansvikinkallion muutoskaavaehdotuksessa metsää säästyy huomattavasti enemmän kuin alkuperäisessä asemakaavassa. Lyhenteiden selitykset: AK-korttelialue = Asuinkerrostalojen korttelialue (Helsingin kaupunki 2026; koonnut Siiri Keso 2026).

Muutoskaavaehdotuksella on myös haittapuolia, koska asuntoja tulisi aiemman 900 sijaan noin 250 asukkaalle, jolloin asuntotuotannon tavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu sekä tonttitulot pienenevät huomattavasti, mikä edelleen vaikuttaa alueen palveluiden rahoittamiseen. Myös palveluiden kustannukset olisivat paikallisille asukkaille hieman arvioitua suuremmat, koska maksavia asukkaita olisi vähemmän. Tarkistettu kaavaehdotus ja siitä jätetyt mielipiteet käsitellään kaupunkiympäristölautakunnassa syksyllä 2026. (Helsingin kaupunki 2026).

6.3 Asemakaavakonfliktin osalliset

Maankäytön konflikteissa osalliset jakautuvat tyypillisesti rakentaja- ja ympäristökoalitioon. Rakentajakoalitio muodostuu tyypillisesti kaupungin viranomaisista, poliittisista päättäjistä, rakennuttajista ja muista kiinteistötoimijoista. Ympäristökoalitioon puolestaan lukeutuvat asukkaat ja kansalaisjärjestöt, jotka suhtautuvat kriittisesti kaupungin kasvuun sekä ympäristön muutoksiin (Peltonen ym. 2006: 17). Suurempien kaupunkien maankäytön konflikteissa asukas- ja kansalaisjärjestöjen rooli on merkittävämpi kuin maaseutumaisissa kunnissa. Taustalla vaikuttavat esimerkiksi aktiivisen ja koulutetun väestön määrä sekä monipuolinen organisoitunut kansalaistoiminta (emt :17).

Peltonen (2006 :17) mukaan asukasjärjestöt on helpompi etukäteen tunnistaa konfliktin osallisiksi kuin väliaikaiset konfliktin aikana syntyvät koalitiot tai liikkeet. Stansvikinkallion asemakaavakiistassa keskeisenä kaavan vastustajana on ollut ”Suojellaan Stansvik” -kansanliike, joka perustettiin vasta vuonna 2023, kun asemakaava oli palautettu uudelleenarvioitavaksi. Myös Luontoliiton alainen ”Kaadetaan kaava, ei metsää” -kampanja perustettiin asemakaavan voimaantulon jälkeen. ”Suojellaan Stansvik” -kansanliikkeen ja ”Kaadetaan kaava, ei metsää” -kampanjan rooleja konfliktissa ei siis ole voitu huomioida etukäteen, minkä takia heitä ei ole esimerkiksi merkitty asemakaavan osallisiksi osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (Kaupunkiympäristön toimiala 2022).

Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin rakentajakoalitioon kuuluvat keskeisimmin Helsingin kaupunki, Helsingin kaupunginvaltuusto, Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimiala, Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitos Stara ja alueen rakennuttajat. Keskeisimmät ympäristökoalition osalliset ovat Stansvikin kyläyhdistys ry, Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry, Laajasalo-Degerö seura ry, Kruunuvuorenranta ry, Luontoliiton Kaadetaan kaava, ei metsää -kampanja ja Suojellaan Stansvik -kansanliike.

Helsingin kaupunki vastaa yleisesti kaupungin kehityksestä ja suunnittelusta. Kaupunkiympäristön toimiala vastaa kaupungin suunnittelusta ja kaavoituksesta, ja on esimerkiksi laatinut Stansvikinkallion asemakaavan (Helsingin kaupunki 2017), jonka Helsingin kaupunginvaltuusto puolestaan on hyväksynyt (Kaupunginvaltuusto 2018). Stara on ollut päävastuussa Stansvikinkallion hakkuista ja kalliolouhinnasta. Alueen rakennuttajat ovat vaihtuneet useaan kertaan asemakaavakonfliktin aikana, koska tonttisopimukset ovat purkautuneet, joten en lähde erittelemään niitä tarkemmin.

Stansvikin kyläyhdistys ry on paikallisyhdistys, joka on yli 20 vuoden ajan pyrkinyt suojelemaan Stansvikin luontoa ja metsää rakentamiselta (Ijäs & Wilskman 2022: 164). Helsingin luonnonsuojeluyhdistys (Helsy) ry on suurin Suomen luonnonsuojeluyhdistyksen paikallisyhdistys (Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry s.a.), ja se on perustettu vuonna 1970 (Historia 2024). Helsy pyrkii esimerkiksi valituksilla ja kannanotoilla tuomaan Helsingin päätöksenteossa esille kaupunkiluontoon ja sen monimuotoisuuden edistämiseen liittyviä teemoja (Vaikuttamistoimintamme 2024). Erityisesti Helsy:n kaava- ja metsäryhmä on ottanut kantaa Stansvikin kaavojen ympäristövaikutuksiin (ks. esim. Rantala ym. 2025)

Laajasalo-Degerö seura ry on kaikille laajasalolaisille avoin seura, joka on perustettu vuonna 1966 (Laajasalo-Degerö seura ry s.a.). Seura kerää asukkaiden näkemyksiä ja

kehitysehdotuksia sekä vie niitä eteenpäin kaupungin toimielimille ja muille toimijoille, ja siten pyrkii kehittämään Laajasalon viihtyisyyttä, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä (Laajasalo-Degerö seura ry s.a.). Seura on esimerkiksi laatinut mielipidekirjoituksia, valituksia ja selvityspyyntöjä Laajasaloon, Kruunuvuorenrantaan sekä Stansvikinkallioon kohdistuvista kaavaluonnoksista (Seuran kannanotot s.a.). Kruunuvuorenranta ry tarjoaa Laajasalon osa-alueen Kruunuvuorenrannan asukkaille tietoa esimerkiksi asukastilaisuuksien muodossa alueen muutoksista, kaavapäätöksistä ja tapahtumista (Kruunuvuorenranta ry s.a.). Kruunuvuorenrantaan ja Stansvikiin liittyvistä muutoksista on usein tiedotettu yhdistyksen asukasilloissa (ks. esim. Kiyancicek 2025).

Luontoliitto on nuorten ja lasten hyvinvointia sekä osallisuutta edistävä ympäristöjärjestö, joka muun muassa järjestää kouluvierailuita ja luontoretkiä sekä mahdollistaa ympäristöpoliittista vaikuttamista nuorille (Luontoliitto s.a.). Luontoliiton metsäryhmä on vuonna 2021 aloittanut Kaadetaan kaava, ei metsää -kampanjan (Tule ... s.a.), jonka myötä se on muun muassa vedonnut Helsingin kaupunginvaltuustoa uudelleenarvioimaan Stansvikinkallion asemakaavan luontoarvojen näkökulmasta (Mikkola 2023).

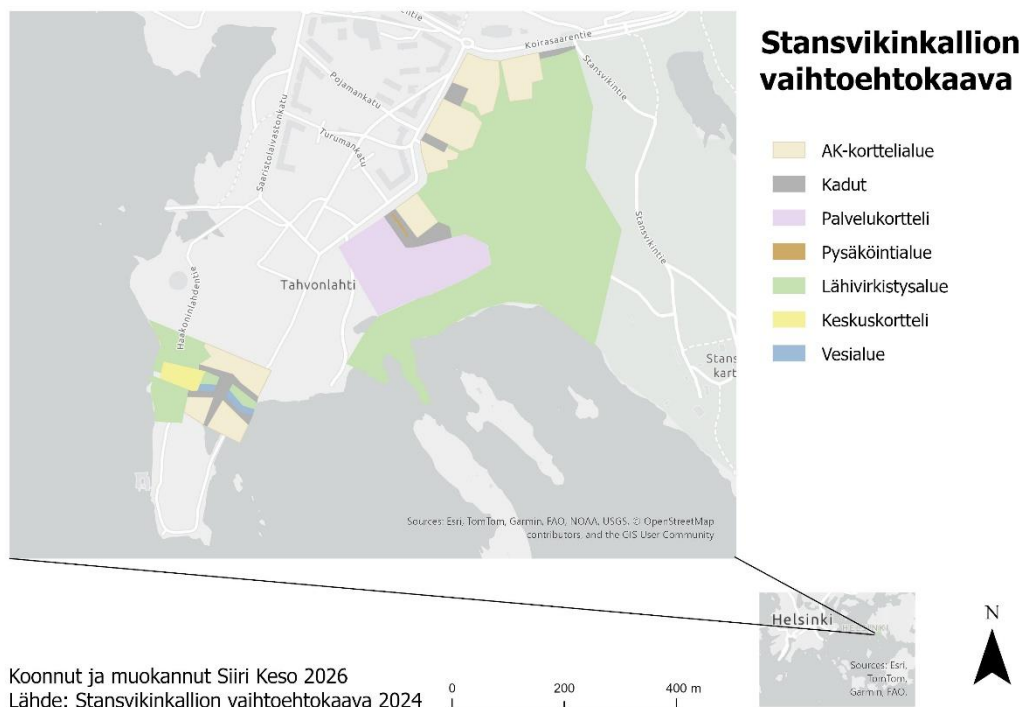
Suojellaan Stansvik ry on loppuvuodesta 2023 muodostunut kansanliike, joka puolustaa Stansvikin luontoalueita rakentamiselta (Stansvik info s.a.). Liike koostuu yksittäisistä henkilöistä, jotka harjoittavat toiminnassaan horisontaalista, hierarkiatonta demokratiaa (Stansvik info s.a.). Toiminnassaan Suojellaan Stansvik ry käyttää suoraa ja väkivallatonta kansalaistottelemattomuutta. Mielenosoitusten lisäksi liike muun muassa jakaa tietoa Stansvikin tilanteesta sosiaalisessa mediassa, järjestää työpajoja ja kouluttaa uusia jäseniä liikkeen toimintaan (@suojellaanstansvik s.a.).

6.4 Stansvikinkallion vaihtoehtokaava

Vaihtoehtokaavat ovat tehokkaita keinoja esittää kritiikkiä kaupunkisuunnittelusta ja vaikuttaa päätöksentekoon, koska niissä esitetään konkreettisesti kuvin ja ratkaisuin, miten kaavaa voitaisiin muuttaa. Vaihtoehtosuunnittelu on siis yksi osallistavan kaupunkisuunnittelun ja aktivismin muodoista. Kaavaehdotuksia kuitenkin laaditaan vähän, koska asukkailta puuttuu resursseja perehtyä kaavoitus suunnitelmiin ja laatia vaihtoehtoisia ehdotuksia, mikä vähentää asukkaiden mahdollisuuksia osallistua kaupunkisuunnitteluun. Suhtautuminen vaihtoehtokaavoihin voi viranomaisten suunnalta usein olla negatiivinen, koska heidän mielestään vaihtoehdot esitetään liian myöhäisessä vaiheessa, jolloin kaavan muuttaminen on työlästä. Kuitenkin esimerkiksi vuonna 2012 arkkitehti- ja suunnittelumaantieteenopiskelijat

laativat yhdessä paikallisten asukkaiden ja ympäristöjärjestöjen kanssa vaihtoehtoisen kaavaesityksen Meri-Rastilan osayleiskaavaluonnoksesta, joka lopulta vaikutti merkittävästi alueen lähimetsän säästymiseen (Alternative ... 2012).

Stansvikinkallion tapauksessa vaihtoehtoisen asemakaavan alueelle on laatinut arkkitehteistä koostuva You Tell Me -kollektiivi kritiikkinä alkuperäiselle asemakaavalle (Stansvikin vaihtoehtokaava 2024; kuva 7). You Tell Me -kollektiivin jäsenet ovat vaihtoehtokaavallaan esittäneet, kuinka Stansvikinkallion alueelle voidaan alkuperäisen asemakaavan mukaisesti rakentaa lisää asuntoja ja palveluita, mutta samalla suojella alueen luontoarvoja sekä mahdollistaa lähiluonnon saavutettavuus alueen asukkaille (Stansvikin vaihtoehtokaava 2024). Kaavaehdotuksessa esitetään, että rakentamisen tulisi kohdistua tyhjäkäytöllä oleviin tiloihin ja jo pilaantuneille alueille, joihin voitaisiin suunnitella uusiokäyttöä. Vaihtoehtokaavan laadinta aloitettiin Pelastetaan Stansvik -kansanliikkeen pyynnöstä vuonna 2024, ja Suomen Luonnonsuojelun Säätiö on tukenut vaihtoehtokaavan muodostumista (Stansvikin vaihtoehtokaava 2024). Stansvikinkallion asemakaavan uudelleenarvioitavien alueiden lisäksi vaihtoehtokaavassa (2024) esitetään muutoksia koko Stansvikinkallion asemakaavaan ja Kruunuvuorenrannan keskuskorttelit -asemakaavaan.



Kuva 7: You Tell Me -kollektiivi on laatinut vuonna 2024 Stansvikinkalliolle vaihtoehtoisen kaavaehdotuksen, jonka tavoitteena on esittää, kuinka alueella voidaan nykyiseen asemakaavaan verrattuna suojella enemmän metsää. Lyhenteiden selitykset: AK-korttelialue = Asuinkerrostalojen korttelialue (Stansvikin vaihtoehtokaava 2024).

Vaihtoehtokaava vähentää uudelleenarvioitavalla alueella asuinrakentamista siinä määrin, että asukkaiden määrä pienenee noin 886 asukkaalla, mikä kollektiivin jäsenten mukaan on Helsingin kaupungin asuntotuotantotavoitteisiin nähden kohtuullinen määrä, kun huomioon otetaan myös säilytettävän luonnon määrä (Stansvikin vaihtoehtokaava 2024). Helsingin yleiskaavan mukainen asuntotuotantotavoite vuoteen 2050 mennessä on noin 860 000, ja Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksen tavoite vuodesta 2023 eteenpäin on rakentaa Helsingin seudulle 16 500 asuntoa vuodessa (Helsingin seudun ... 2020). Koska vaihtoehtokaavan tavoitteena ei ole perua asuntorakentamista vaan siirtää sitä jo vahingoittuneille alueille, tukevat suunnitelmat yhä Kruunuvuorenrannan täydennysrakentamistavoitteita ja kehitystä elinvoimaisena kaupunginosana.

Kaavaehdotuksessa Stansvikin metsään sijoitetut asunnot on siirretty tiiviimmin Koirasaarentien ja Haakoninlahdenkadun varrelle, mikä metsän suojelemisen lisäksi mahdollistaa edullisemman rakentamisen. Kaavan laatineiden mukaan massoitellun rakentamisen myötä on myös mahdollista panostaa enemmän asuntojen laatuun. Kerrostalokortteleiden väliin on jätetty kevyenliikenteenväyliä, jotka takaavat asukkaille lähiluonnon paremman saavutettavuuden. Yleisten rakennusten korttelialue mukailee muuten alkuperäistä kaavaa, mutta liikuntahalli ehdotetaan siirrettäväksi palvelukortteliin Haakoninlahdenkadulle, jolloin metsätilaa vapautuisi. (Stansvikin vaihtoehtokaava 2024).

Vaihtoehtokaavassa ehdotetaan myös, että korttelialueella oleva Stansvikinrantakatu suojeltaisiin, koska se kulkee läpi metsäalueen, jossa kasvaa 400-vuotiaita mäntyjä ja virtaa vesilain 2. luvun 11 §:n suojelema noro. (Stansvikin vaihtoehtokaava 2024). Vuonna 2023 uudelleenarvioitavaksi otettu lähivirkistysalue suojeltaisiin vaihtoehtokaavassa kokonaan ja alueelle rakennettaisiin esteetön ulkoilureitti pitkospuista, joka varmistaisi sen, että metsän pinta ei vahingoittuisi. Kun metsässä liikkuminen rajattaisiin vain tietyille ulkoilureitille, säilyisi sen ulkopuolinen luonto mahdollisimman luonnontilaisena ja koskemattomana. Selvityksessä todetaan, että lähivirkistysalueen suojeleminen on tärkeää myös siksi, että Kruunuvuorensillan valmistumisen myötä Stansvikinkallion lähivirkistysalueen rooli kasvaa, kun muualla asuvien helsinkiläisten on helpompi päästä Kruunuvuorenrantaan.

7 Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin analyysi

7.1 Millä ehdoilla kaupunki saa kasvaa?

Stansvikinkallion asemakaavakonfliktissa on kyse ristiriidasta lähiluonnon säilymisen ja kaupungin kasvamisen välillä, kuten lähiluontokonflikteissa tyypillisestikin. Päätösten tekeminen on vaikeaa, koska luontoarvoihin ja asuntotuotantotavoitteisiin liittyvät intressit kohdistuvat usein samoille rajallisille alueille (Peltonen ym. 2006: 32–34; Fienitz 2023). Haastateltavien mukaan suunnittelussa on automaattisesti huonot lähtökohdat, jos rakentamista suunnitellaan arvokkaille viheralueille. Stansvikinkallion kohdalla keskeinen ristiriita johtuu siitä, että asemakaava on kokonaan luonnonmetsän päällä. Suomessa on tällä hetkellä häviävän vähän luonnonmetsiä, joiden kaikkien elinvoimaisuus tulisi turvata (Sabatini ym. 2018), ja Stansvikinkallio yksi viimeisimmistä Helsingin luonnontilaisista metsistä, joka on tärkeä biodiversiteetin keskittymä. Koska kaupunki pystyy lähtökohtaisesti suunnittelemaan rakentamista ainoastaan omistamilleen alueille, näyttäytyvät kaupunkimetsät potentiaalisina kohteina, kun rakentamiseen soveltuvasta maasta on ylipäättään pulaa tiivistyvissä kaupungeissa (Fienitz 2023). Kaupunkiluontoalueet on myös perinteisesti nähty rakentamisen raakamaana, jota on helppoa ja halpaa tuhota.

Nykyisessä monikriisien ajassa kaupunkimetsien rooli ekosysteemipalveluina on korostunut (Jalkanen & Vierikko 2022), mutta vaihtoehtokaavoittajan mukaan osa kaupunkisuunnittelijoista suhtautuu yhä vastahakoisesti niiden säilyttämiseen. Hänen mukaansa kaupunkisuunnittelun toimialalla vallitsee tällä hetkellä tiiviin kaupunkirakenteen ihanne, jonka mukaan kaupungeissa tulisi keskittyä volyymin sekä asukasmäärän lisäämiseen, ja luonnonsuojelun tulisi tapahtua kaupunkien ulkopuolella. Myös helsinkiläisillä on eriäviä näkemyksiä siihen, tulisiko kaupungin metropolisoitua vai säilyttää uniikki viherympäristönsä. Suomessa valtaosa kaupunkien ulkopuolisista metsistä on talousmetsiä, jotka eivät yksipuolisen lajistonsa takia sovellu luonnonsuojelualueiksi, toisin kuin Helsingin kaupunkimetsät, joiden lajisto on luonnonmaantieteellisen sijainnin sekä ihmisen vaikutuksen myötä kehittynyt ainutlaatuiseksi (Jalkanen & Vierikko 2022). Aktivisti 1 koki yleisesti ongelmallisena sen, että Helsingin kaupunkimetsät nähdään ensisijaisesti virkistysalueina ja asukkaiden hyödykkeenä, eikä niiden itseisarvoa tunnisteta kaupunkisuunnittelussa.

Viimeisimmissä Helsingin kaupunkistrategioissa on painotettu luonnon monimuotoisuuden, lähiluonnon ja kaupunkimetsien tärkeyttä (Helsingin kaupunkistrategia ... 2021;

Kaupunkistrategia ... 2025), mutta Stansvikinkallion kaltainen kaupunkisuunnittelu on ristiriidassa kaupungin tavoitteiden kanssa. Stansvikinkallion suunnittelun taustalla vaikuttaakin merkittävästi vuoden 2016 Helsingin yleiskaava, joka perustuu suuren volyymin asuntotuotantotavoitteiden konkretisoimiseen. Vaikka luontoarvojen tärkeydestä kirjoitetaan strategioihin ja suunnitelmiin, heijastuvat ne harvoin konkreettisesti kaupunkisuunnitteluun (Kanninen 2022a: 9), mikä on vähentänyt aktiivien uskoa Helsingin kaupungin toimintaan organisaationa.

Ilmiönä Stansvikinkalliosta on kokoonsa nähden tullut merkittävän suuri, koska sen suunnitteluprosessi on tuonut brutaalin kirkkaaseen valoon sen, mistä lähtökohdista kaupunkisuunnittelua Helsingissä tällä hetkellä tehdään. Ylipäätään Helsingin kaupunkisuunnittelun tavoitteet näyttäytyvät hyvin erilaisilta verrattuna moniin muihin eurooppalaisiin kaupunkeihin. Esimerkiksi Pariisissa ja Barcelonassa on panostettu autoliikenteen vähentämiseen ja kaupunkiluonnon lisäämiseen, millä pyritään parantamaan asukkaiden hyvinvointia sekä terveyttä (Hautajärvi 2021). Helsingissä puolestaan kaupunkimetsiä, -puistoja ja -puita kaadetaan rakentamisen tieltä. Helsinki kaupunkina tarvitsee sitä, että uusia alueita rakennetaan ja jo olemassa olevia alueita täydennetään, jotta asuntotuotantotavoitteisiin pystyttäisiin vastaamaan ja kaupunki säilyisi elinvoimaisena, mutta millä ehdoilla kasvua tehdään? Kuten aktivisti 3 kuvasi, Helsingin kaupungin tavoitteleva rajaton kasvu ei ole fyysisestikään mahdollista niemellä sijaitsevassa kaupungissa. Kaupunkiluonnon arvo tulisi huomioida ennen kuin on liian myöhäistä:

”[I]hminen on niin vieraantunut luonnosta, että luulee elävänsä jotenkin luonnon ulkopuolella. Et just kaikki luontokadon ja ilmastokriisin aiheuttamat jutut, niin täs kyl sahataan niin omaa oksaa, jos rakennetaan näin tiivistä asfalttikaupunkia, niin siinähan sitä sit ihmetellään, kun on helleaallot ja tulvat ja mitä tehään.” (Aktivisti 3)

Haastateltavien mukaan kaupunkisuunnittelijoiden ajatusmaailma on kuitenkin viime vuosina kääntynyt luontoarvoja ymmärtävämmäksi eikä esimerkiksi Stansvikinkallion alkuperäinen asemakaava ole kaupunkisuunnittelijoidenkaan mielestä nykyisten arvojen mukainen. Ajatusmaailman muutoksesta kertoo välillisesti päätös asemakaavan uudelleenarvioinnista ja valmistuneesta muutoskaavaehdotuksesta, vaikka päätökseen ovat vaikuttaneet myös konkreettisemmat syyt, kuten tarkentavat luontokartoitukset (Helsingin kaupunki 2026). Yhtä selkeää syytä sille, miksi kaupunkisuunnittelun ajatus- ja arvomaailma on nyt murroksessa, ei ole osoitettavissa, mutta haastateltavat pohtivat sen johtuvan yleisestä ilmastomuutokseen ja

luontokatoon liittyvän keskustelun lisääntymisestä sekä lähiluontokonfliktien yleistymisestä. Myös se, että Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue (SDP) teki lokakuussa 2025 julkisen ulostulon pormestari Johanna Laisaaren nimellä Stansvikallion säästämisen puolesta, kieli yleisestä arvomaailman muutoksesta.

Stansvikinkallion tapauksessa on tärkeää ymmärtää, että luonto ei noudata kaavoituksen rajoja. Luontokokonaisuus ei rajaudu pelkästään asemakaavan sisälle, vaan ulottuu laajemmin Kruunuvuorenrannan ja Laajasalon alueelle. Tästä syystä ekologisten kokonaisuuksien huomioiminen on keskeistä, vaikka käytännössä se jää usein lakisääteisten direktiivilajien kartoittamisen varjoon (Jalkanen & Vierikko 2022). Yksittäisten lajien suojeleminen ei kuitenkaan ole ekologisesti mielekästä, mikäli ekosysteemien toiminnallinen ulottuvuus ja yhteisöekologiset prosessit sivuutetaan. Jalkanen ja Vierikko (2022) ovat todenneet, että kaupunkisuunnittelun toimijoilta puuttuu kokonaisvaltainen käsitys biodiversiteetin tärkeydestä, mikä näkyy heidän tekemissään kaavoituspäätöksissä.

Suomen luonnonsuojelulainsäädäntö ei tällä hetkellä tarjoa riittävän vahvaa suojaa uhanalaisille luontotyypeille, minkä takia haastateltavien mielestä ympäristönsuojelun lainsäädäntöä tulisi tiukentaa ja kehittää strategisempaan suuntaan. Jos direktiivilajien kartoittaminen ja suojelu olisi strategisempaa, etenisivät kaavoitusprosessit sujuvammin (Nygren 2017). Tällöin alueet, joilla esiintyy suojeltavia lajeja tai arvokkaita luontotyypejä, rajattaisiin yksiselitteisesti rakentamisen ulkopuolelle. Kaavoitusta tulisi tehdä direktiivilajit edellä siten, että niiden suojeluvaikutus ulottuisi minimivaatimuksia laajemmalle myös ympäröivään ekosysteemiin. Kuten luontokartoittaja kuvaa:

”[E]ihän se oo ekologisestikaan mielekästä suojella jotain yksittäisiä kohteita, koska kyllähän me ihan tiedetään vaikka liito-oravasta, että lain mukaan sen pesäpuu on rauhotettu ja siinä oikeuskäytäntö, että siinä on joku suojapuusto ja sil pitää olla vähintään yksi kulkuyhteys, mut me myös tiedetään, että jos näin toimitaan ihan sillä minimillä, niin kyl se reviiri tulee ja autioituu. Et me ikään kuin täytetään se lain kirjain, mutta meil käy kuitenkin niin, et se laji häviää.” (Luontokartoittaja)

Systemaattinen muutos luontoarvoja paremmin huomioivaan suunnitteluun edellyttää haastateltavien mukaan sekä lainsäädännön tiukentamista että laajempaa arvomaailman muutosta. Pelkkä lainsäädäntö ei riitä turvaamaan luonnon monimuotoisuutta, kuten yhdistysaktiivi 2 toteaa: ”[L]aki ei riitä turvaamaan elämää maapallolla.” Toisaalta mikään ei tälläkään hetkellä kiellä kuntia tekemästä laajempia luontokartoituksia, mutta

vapaaehtoisuuteen perustuva käytäntö ei usein kannusta suunnittelijoita tarpeeksi niin tekemään.

Stansvikinkalliolla on tehty vuosien varrella lukuisia luontoselvityksiä, mutta niitä ei ole aina huomioitu asianmukaisesti tai ne ovat olleet puutteellisia. Haastateltavien mukaan Helsingin kaupunki teettää luontoselvityksiä usein vain, jotta lain määrittämä minimitaso täytyisi. Esimerkiksi yhdistysaktiivi 1:n mielestä Stansvikinkallion lepakoihin liittyvät selvitykset on tehty rajallisesti ja rakentamisen kannalta suotuisalla tavalla. Paikallisseuran toimija koki, että suunnittelijat voivat nähdä luontoselvitykset uhkana rakentamistavoitteille, minkä vuoksi niitä saatetaan ylenkatsoa tai jättää tahallisesti huomioimatta. Stansvikinkallion luontoselvityksiä on täydennetty asemakaavan uudelleenarvioinnin yhteydessä, mutta alueelta ei ole löydetty luonnonsuojelu- tai vesilain mukaan suojeltuja luontotyypppejä (Helsingin kaupunki 2026). Luontokartoitukseen liittyy myös se ongelma, että ne tehdään kaavoituksen kannalta joko liian myöhäisessä vaiheessa tai liian varhain, jolloin ne eivät ole enää ajantasaisia rakennushetkellä. Mäkelä ja Salo (2023) muistuttavat, että luontokartoitukset tulisi tehdä varhain SOVA-menettelyiden yhteydessä, jotta rakentamisvaihe sujuisi ilman viivästyksiä. Kiistanalaisissa tilanteissa luontoarvoista tulee helposti eräänlaisia vääntövipuja, jotka pitkittävät ja kärjistävät kiistoja eri toimijoiden välillä (Nygren 2017).

Ajantasaiset luontoselvitykset ja kartoitukset ovat erityisen tärkeitä, koska kaupunkiluonto on jatkuvassa muutoksessa. Suunnittelun alkuvaiheessa tehdyt selvitykset eivät välttämättä ole enää paikkansapitäviä, kun asemakaavan suunnittelu aloitetaan. Lisäksi luonto ei pysty evolutiivisesti sopeutumaan kaupunkiympäristöjen nopeaan muutostahtiin, mikä korostaa jatkuvan seurannan ja ajantasaisen tiedon merkitystä suunnittelussa. Yhdistysaktiivi 1 oli huolissaan siitä, miten vapaaehtoisuuteen perustuvalla ekologisella kompensaatiolla pystytään kompensoimaan menetettyjä arvokkaita luontoalueita. Kaupunkimetsissä ekologiseen kompensaatioon liittyy keskeisesti sen sosiaalinen ulottuvuus, eli metsän käyttö ulkoilu- ja virkistyskohteena. Jos metsä hakataan rakentamisen tieltä, ja se päätetään kompensoida säilyttämällä luontokohde kaupungin toisella laidalla, ei se palvele paikallisia asukkaita enää samalla tavalla.

Kruunuvuorenrantaa on markkinoitu uusille asukkaille ihanteellisena asuinalueena, jossa sekä lähiluonto että keskustan palvelut ovat helposti saavutettavissa, joten monet paikallisista olivat luonnollisesti pettyneitä Stansvikinkallion alkuperäiseen asemakaavaan, jossa valtaosa metsästä olisi kaadettu. Kruunuvuorenrantaan ja Stansvikinkalliolle suunniteltu rakentaminen

on korkeaa ja tiivistä uudisrakentamista, joka esimerkiksi pirstaloittaa kaupunkiluontoa, voimistaa lämpösaarekeilmiötä ja tuottaa epäviihtyisää asuinympäristöä (Hautajärvi 2021). Tiiviin kaupunkirakenteen haitat kuormittavat sekä ympäristöä, ihmisiä että muunlaisia eliöitä. Haastateltavien mukaan osa paikallisista on todennut, että he eivät olisi arvopohjaisista syistä muuttaneet Kruunuvuorenrantaan, jos he olisivat tiedneet, että rakentamisen tieltä kaadetaan luonnonmetsää. Osa alueen asukkaista on turhautunut Kruunuvuorenrannan kehityksen hidastumiseen, ja syylistänyt aktiiveja sekä aktivisteja siitä. Rakennusalan laskusuhdanteen takia rakennuttajat ovat viivytäneet rakentamissuunnitelmiaan, ja osa tonttivarauksista on purkautunut.

Ensimmäiset päätökset Kruunuvuorenrannan rakentamisesta on tehty jo 2000-luvun alussa, ja suunnittelijoiden haluttomuuteen luopua Stansvikinkallion rakentamisesta on vaikuttanut erityisesti tarve kattaa Kruunusiltojen ja niiden raitiotieliikenteen kulut. Vaihtoehtokaavoittaja kuvasi, että kyseessä on eräänlainen ”jo upotettujen resurssien dilemma”, jossa Helsingin kaupunki on panostanut rahallisesti merkittäviä summia Kruunuvuorenrannan kehittämiseen, ja on taloudellisten syiden vuoksi haluton muuttamaan rakennussuunnitelmiaan. Jotta massiiviset raitiotielinjat olisivat investointina kannattavia, tulisi niiden ympärille rakentaa paljon asuinrakennuksia ja palveluita, mikä puolestaan kuormittaa ja vaurioittaa yhä enemmän luontoa. Helsinki on viime vuosina panostanut raitiolinjojen kehittämiseen (ks. esim. Helsingin kaupunkistrategia ... 2021; Kaupunkistrategia ... 2025), mikä on muokannut kaupungin yleisilmettä urbaanimpaan suuntaan, mutta myös tuhonnut useita lähiluontokohteita (Kanninen & Seppo 2022). Se, että muutoskaavaehdotuksessa asuinrakennusten määrää on vähennetty merkittävästi, vaikeuttaa olennaisesti Kruunusiltojen ja raitiotien investointikustannusten kattamista (Helsingin kaupunki 2026). Stansvikinkallion tapauksen kannalta on myös mielenkiintoista pohtia, millainen arvomaailma on ohjannut rakennuttajien toimintaa. Rakennuttajilla olisi periaatteessa mahdollisuus vetäytyä varaamiltaan tonteilta, joilta on löytynyt esimerkiksi laho-kaviosammalta, mutta he eivät ole tehneet niin.

Vuoden 2002 Helsingin yleiskaavassa Stansvik oli merkitty kokonaisuudessaan rakentamiselta suojassa olevaksi viheralueeksi, mutta Kruunuvuorenrannan osayleiskaavan tultua voimaan 2008, muuttui rakentamisen raja koskemaan Stansvikinkalliota ympäröivää osaa. Varsinainen Stansvikinkallion alue jäi osayleiskaavan ulkopuolelle viheralueeksi, kunnes siihen alettiin suunnitella Stansvikinnummen asemakaavaa. Kaava kuitenkin kaatui puutteellisten luontoselvitysten takia, mutta lähes välittömästi Helsingin kaupunki teetti täydentävän luontoselvityksen ja alkoi suunnitella samalle alueelle Stansvikinkallion asemakaavaa. Se, että

Helsingin kaupunki on jatkuvien valitusten ja hävittyjen oikeuspäätösten jälkeenkin halunnut jatkaa Stansvikinkallion asemakaavoittamista, kertoo kaupunkisuunnittelun joustamattomuudesta ja paineesta saavuttaa asetetut asuntotuotantotavoitteet. Aktivistit 3:n mukaan joustamattomuudesta kertoo myös se, että lokakuussa 2023 Helsingin kaupunki jatkoi Stansvikinkallion hakkuita valtavasta mediahuomiosta ja vastustuksesta huolimatta. Kaupungin toimijat eivät olleet halukkaita pysäyttämään hakkuita ja esimerkiksi käymään läpi tilanteesta tehtyä rikosilmoitusta.

Haastateltavat pohtivat myös yleisesti nykyisen kaupunkisuunnittelun kentän joustamattomuutta, joka on noussut esille Stansvikinkallion tapauksessa. Stansvikinkallion kiistan aikajanelle on mahtunut useita poikkeuksellisia tapahtumia, joiden käsittely olisi vaatinut uudenlaisia toimintamalleja. Esimerkiksi syksyn 2023 mielenosoituksissa kaupungin toimijoiden joustamattomuus ja välinpitämättömyys johti syytteiden nostamiseen mahdollisesta ympäristörikoksesta. Aktivistit 3 kuvasi sitä, kuinka ristiriitaista on, että rakennuskaavoja jää jatkuvasti esimerkiksi taloudellisista tai teknisistä syistä toteuttamatta, mutta luonnonsuojelutahojen toiveet kaavamuutoksista vaikuttavat harvoin päätöksentekoon. Sjöblom (2022) muistuttaakin, että suomalaisen kaavoitusjärjestelmän valta-asetelmassa päättäjillä on oikeus hylätä suunnitteluhankkeita, jos he katsovat sen tarpeelliseksi. Yhdistysaktiivit 2:n mukaan poliitikot ja suunnittelijat ovat vastahakoisia muuttamaan kaavoja, koska he pelkäävät siitä syntyvän kierre, jossa asukkaat alkavat vaatia kaikkien kaavojen muuttamista.

Maaliskuussa 2026 julkaistussa Stansvikinkallion muutoskaavaehdotuksessa metsää säästyy merkittävästi aiempaan asemakaavaan verrattuna, mitä voidaan pitää tärkeänä merkinä kaupunkisuunnittelun arvomaailman muutoksesta. Ylipäättään se, että asemakaava on otettu uudelleentarkasteluun luontoarvojen näkökulmasta, on positiivinen signaali kaupunkisuunnittelun murroksesta. Vaihtoehtokaavoittajan mukaan Stansvikinkallion muutoskaavaehdotus on ehdottomasti askel parempaan suuntaan, mutta ideaalitilanteessa koko metsä jäisi koskemattomaksi.

7.2 Osallistava suunnittelu, joka tapahtuu osallisten ulottumattomissa

Haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että osallisten ja kansalaisten osallistamisen pitäisi tapahtua varhaisemmassa vaiheessa suunnitteluprosessia. Kaupunkisuunnittelun pitkien aikajänteiden ja myöhäisessä vaiheessa tapahtuvan osallistaminen takaa asukkaiden näkemyksiä on vaikea konkreettisesti huomioida päätöksenteossa. Kun asukkailla on

asemakaavavaiheessa mahdollisuus lähettää mielipiteitä suunnitelmasta, on siihen muutosten tekeminen vaikeaa, koska suunnitelma perustuu ylempiin, jo voimassa oleviin kaavoihin. Aukkailla tulisi olla paremmat mahdollisuudet vaikuttaa suunnitteluun jo suunnittelun alkupisteessä eli yleiskaavaa ja MAL-sopimuksia tehdessä:

”[T]avallaan noi kaavaprosessit ja kaupunkisuunnittelu, kun ne aikajänteet on niin pitkii. Niin jotenki se. Ja sit aina se on se palaute, et ku yrittää johonki vaikuttaa niin joko on liian aikasin liikkeellä et ”ei vielä voi mitään sanoa mihinkään” ja sit ku se aika on, niin sit yhtäkkii onki jo, sitä tavallaan tehdään niin piilossa sitä työtä et ikin ei oo niinku oikee aika mukamas vaikuttaa.” (Aktivisti 3)

Kannisen ja Bäcklundin (2017) mukaan ensimmäisten MAL-sopimusten tultua voimaan vuonna 2011, kaavoitukseen liittyvä päätöksenteko on muuttunut asukkailla yhä näkymättömämmäksi. Kun MAL-sopimuksissa koko kaupunkirakennetta määrittäviä päätöksiä tehdään asukkaiden ulottumattomissa, typistää se asukkaiden roolia osallisina mitättömäksi. Päätökset tulevat asukkailla annettuina, ja vaikka heillä olisi näennäinen mahdollisuus esittää näkemyksiä tai vaihtoehtoisia suunnitelmia, halutaan niitä harvoin huomioida. Osallistaminen on myös väärin ajoitettua, koska se tapahtuu usein vasta asemakaavavaiheessa. Aktivisti 1 ja vaihtoehtokaavoittaja kuvasivat, että pelkkä kaavojen kritisointi ei myöskään ole kovin osallistavaa:

”[K]un se osallistaminen on väärin ajoitettua, niin sitten asukkaat ikään kuin redusoituu vaan sellasiksi kaiken vastustajiksi, koska ei ole ikään kuin paikkaa sille vaihtoehtoiselle ehdotukselle. - - Et varmaan se NIMBY:n leima johtuu siitä, et sulla on mahdollisuus valittaa mut ei välttämättä oo silleen mahdollisuutta proaktiivisesti ehdottaa jotain vaihtoehtoista visiota.” (Vaihtoehtokaavoittaja)

Suunnittelijoiden haluttomuudesta huomioida asukkaiden ja osallisten näkemyksiä kertoo myös se, että mahdollisuudet jättää virallisia lausuntoja ovat aikajänteiltään lyhyitä. Konfliktialttiita kaavaluonnoksia saatetaan esimerkiksi julkaista useita kerralla tai vaikuttamisajat ajoitetaan pyhien ajaksi, mikä vähentää niiden saavutettavuutta. Aktivisti 2 kuvasi, että vaikka hän haluaisi ottaa kantaa suunnitelmiin, ei hänellä usein ole aikaa, jaksamista tai osaamista byrokraattisten esteiden ja kaavaluonnosten vaikeaselkoisuuden takia. Lisäksi aktivistit 1 ja 2 kokivat, että osallistumismahdollisuuksista tiedotetaan huonosti ja kaavaluonnosten omatoiminen löytäminen internetistä on työlästä. Tämän takia kansalaiset havahtuvat hankkeisiin tyypillisesti vasta, kun kaivinkoneita jo kuskataan alueelle, jolloin mahdollisuudet

vaikuttaa rakentamissuunnitelmiin ovat rajalliset (Kanninen 2022b). Suunnitelmista tiedottamisen tulisi haastateltavien mukaan olla monikanavaisempaa ja kohdennetumpaa, jolloin se tapahtuisi esimerkiksi fyysisesti julkisilla ilmoitustauluilla, luonnossa kohdealueilla, paikallisyhdistysten kautta, sosiaalisessa mediassa ja kaupungin omilla nettisivuilla.

Se, että ihmiset saavat esittää näkemyksiään, on demokratian perusta ja tukee päätöksenteon legitimeettiä. Ideaalitasolla kaikilla kansalaisilla tulisi olla yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa suunnitteluun, mutta käytännössä se törmää useisiin haasteisiin (Vaattovaara ym. 2021), joista haastateltavat olivat huolissaan. Konfliktialttiilla alueilla asukkaat esittävät sisällöltään ja laadultaan erilaisia argumentteja, joista aidosti suunnittelun kannalta relevanttien näkemysten kerääminen vaatii paljon työtä. Poikkeuksia ovat direktiivilajien havaintoihin liittyvät huomiot, joilla on lainsäädännön tuki. Kansalais- ja asukasaktiivit usein juuri tästä syystä vetoavatkin direktiivilajeihin kaavapalautteissaan ja oikeusprosesseissa, mutta kuten Stansvikinkallion tapauksessa on käynyt ilmi, näitäkään argumentteja ei aina osata tai tahdota huomioida. Vaikka osallistamiseen kuluu paljon resursseja, on siihen panostaminen kuitenkin kannattavampaa kuin käyttää vuosia hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa asioista riitelemiseen.

Osallistamisen määrällisiin haasteisiin aktivisti 3 ehdotti ratkaisuksi osallistettavien satunnaisotantaa, ja laadullisiin haasteisiin eräänlaisen kaava- tai hankekohtaisen tietopaketin tarjoamista asukkaille, jotta he hahmottaisivat, mihin kaikkeen palautteessa kannattaa ottaa kantaa. Myös vaihtoehtokaavoittajan mukaan se, että suunnittelutyöpajoissa tarjotaan asukkaille tietoa, auttaa heitä asettumaan sellaisten suunnitteluratkaisuiden puolelle, jotka eivät välttämättä aluksi olisi olleet heille mieluisia. Tämä siten yhtenäistää mielipiteiden skaalaa. Vaihtoehtokaavoittaja kuitenkin huomautti, että kaupunkimetsäkiistoissa asukkailla on usein yksimielinen näkemys siitä, että metsä tulisi säästää sen ekologisen arvon ja virkistyskäytön takia.

Kaavavaikuttamisen määrää ja laatua oli yhdistysaktiivien mukaan vaikea määritellä, koska he olivat jättäneet niin paljon lausuntoja koskien Stansvikin aluetta, ja he olivat vain harvoin saaneet tietää, miten jätetyt lausunnot ovat suunnittelussa huomioitu. Viralliset mielipiteet kirjataan tyypillisesti kaavojen vuorovaikutusraportteihin, ja niihin annetaan lyhyt vastaus, mutta niiden aito vaikuttavuus jää usein pimentoon (ks. esim. Rättilä & Rinne 2017). Yhdistysaktiivi 2:n mielestä olisi katkeraa ajatella, että kaavavaikuttaminen ei vaikuttaisi mitenkään suunnitteluun tai päätöksentekoon. Vaikutukset voivat olla pieniä, ja näkyä vasta vuosien päästä, minkä takia osallistaminen voi tuntua näennäiseltä. Kokemukset osallistamisen

näennäisyydestä aiheuttavat osallisissa turhautumista ja systeemiuskon heikentymistä, mikä voi manifestoitua apatiaksi laajemmin koko yhteiskunnan toimintaan.

Osallistamiseen liittyy myös sosiaalisen saavutettavuuden haasteita. Sosioekonomisesti paremmilla alueilla asuvilla henkilöillä on koulutustasonsa ja työkokemuksensa ansiosta enemmän tietoa ja taloudellisia resursseja vastustaa alueen rakennushankkeita, ja aktivismi voi kasaantua näiden yksittäisten asukkaiden harteille (Sjöblom 2022). Verrattuna sosioekonomisesti heikoimpiin alueisiin, heillä on käytössään enemmän vaikuttamiskeinoja, kuten mahdollisuus palkata vaihtoehtosuunnitelman luonnosteleva arkkitehti. Vaikka resurssien ja tiedon määrä ei kuitenkaan takaa menestystä vuorovaikutusprosesseissa, tulisi osallistamismenettelyissä panostaa siihen, että taustasta riippumatta kaikilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet osallistua heitä koskevien alueiden suunnitteluun. Konkreettisesti tämä tarkoittaa esimerkiksi vähemmistöjen ja maahanmuuttajien systemaattisempaa huomiointia.

Haastateltavien mukaan asukkaiden paikallistiedon hyödyntäminen on kannattavaa, mutta ei voida olettaa, että heillä on tietoa esimerkiksi alueen luontoarvoista, vaan tiedon pitäisi lähtökohtaisesti olla suunnittelijoilla itsellään. Ylipäätään suunnittelun alkuvaiheessa tulisi olla enemmän tietoa alueen luontoarvoista ja siitä, miten rakentaminen tulee vaikuttamaan ympäristöön. Asukkailla ja paikallisilla on asuinalueestaan paljon arvokasta tietoa, jota he voivat jakaa suunnittelijoille (Asikainen 2011), ja etnografisilla menetelmillä kerätty asukastieto tulisikin nähdä suunnittelun voimavarana. Tärkeintä asukastiedon hyödyntämisessä on yhdistysaktiivi 1:n mielestä se, että siitä ei tule vain yksi näennäisosallistamisen ilmentymistä, vaan suunnittelijat olisivat aidosti kiinnostuneita kuulemaan asukkaiden näkemyksiä. Osallistumisen onnistumisen kannalta on tärkeää, että asukkaat kokevat, että heidän näkemyksensä tulevat kuulluiksi.

Erityisesti vaihtoehtokaavoittaja näki osallistavat paikkatietomenetelmät tehokkaana keinona kerätä asukastietoa. Datan keräämisen tulisi kuitenkin olla monikanavaista, koska etenkin osallistavien paikkatietomenetelmien heikko digitaalinen saavutettavuus voi merkittävästi rajata vastaajien määrää. Tällä hetkellä paikkatietopohjaiseen asukastietoon tutustuminen ja päätös sen hyödyntämisestä perustuvat suunnittelijoiden vapaaehtoisuuteen, ja Wallinin (2019) mukaan asukas- ja osallistiedon kerääminen jää muodolliselle tasolle, koska suunnittelijoilla ei ole aitoa kiinnostusta huomioida asukkaiden näkemyksiä. Se, että asukastiedon huomioimiselle ei ole halukkuutta tai lainsäädännöllistä velvoittavuutta, voi herättää asukkaissa kokemuksia osallistamisprosessien näennäisyydestä.

Asukkaiden osallistamisen lisäksi tulisi aktivisti 3:n mukaan laittaa lisää resursseja poliittisten päättäjien osallistamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että suunnittelukohteista vastuussa olevat päättäjät tutustuisivat alueeseen seikkaperäisesti ja tunnistaisivat alueen erityispiirteet sekä sen merkityksen paikallisille asukkaille. Aktivisti 3 piti erityisen tärkeänä sitä, että poliittiset päättäjät kävisivät tutustumassa alueeseen, jotta he hahmottaisivat, miten ratkaisut konkreettisesti vaikuttaisivat ympäristöön. Suunnittelijoilla ja poliittisilla päättäjillä on kuitenkin rajalliset mahdollisuudet perehtyä kaikkeen hankkeista saatavilla olevaan tietoon, kuten Calderon ja Westin (2021) muistuttavat.

Konfliktitilanteissa kommunikatiivisen suunnitteluteorian esittämän konsensuksen havitteleminen ei ole nykyisten tutkimusten valossa kannattavaa, koska se johtaa usein konfliktien stagnaatioon ja pitkittymiseen sekä huonoihin päätöksiin (ks. esim. Mäntysalo & Bäcklund 2023, 2023b; Westin 2022). Stansvikinkallion kiista on niin tulehtunut, että täydellisen yhteisymmärryksen löytäminen näyttää mahdottomalta, vaikka muutoskaavaehdotus esittääkin merkkejä arvomaailman yhtenäistymisestä. Yhdistysaktiivi 2:n mielestä Stansvikinkallion kaltaisessa konfliktissa myöskään kompromissin tekeminen ei ole perusteltua, koska kyseessä on erittäin arvokas luonnonmetsä, josta ei voida tehdä esimerkiksi päätöstä, jossa puolet metsästä säästetään ja puolet osoitetaan rakennusmaaksi. Kompromissilla tarkoitetaan tilannetta, jossa tehty päätös palvelee eri osapuolten intressejä, mutta ei sovita niitä yhteen. Peltonen ja muut (2006) ovatkin todenneet, että suuret intressiristiriidat vaikeuttavat kestävien kompromissien tekemistä.

Voidaan vain arvailla, olisiko Stansvikinkallion konflikti voitu välttää, jos osallistaminen olisi tapahtunut suunnittelun varhaisemmassa vaiheessa. Jos suunnittelijat olisivat aidosti kuunnelleet asukkaiden argumentteja alueen luontoarvoista, olisi haastateltavien mukaan konfliktin kärjistymiseltä voitu todennäköisesti välttyä. Calderonin ja Westin (2021) sekä Mäntysalon (2023b) mukaan nykyisen osallistumis- ja vuorovaikutusprosessin institutionaaliset rakenteet tarjoavat suunnittelijoille mahdollisuuden edistää suunnitteluprosessin osallistavuutta sekä vuorovaikutteisuutta, mutta selkeästi he eivät ole halukkaita tai kykeneviä toimimaan niin. Stansvikinkallion tapauksessa suunnittelijoiden ja osallisten välinen valta-asetelman epätasa-arvo on heijastunut siihen, että osallisten näkemyksiä on systemaattisesti ylenkatsottu eikä halukkuutta yhteistyöhön ole ollut osallisten toiveista huolimatta. Toivottavasti Stansvikinkallion kiista toimii eräänlaisena pelotevaikutuksena, ja vastaavissa tilanteissa varhaiseen osallistamiseen panostettaisiin ja osallisten kaavalausuntoihin suhtauduttaisiin niiden edellyttämällä vakavuudella.

7.3 Kun kaikki keinot on käytetty

Stansvikinkallion asemakaavatapauksessa merkittävää on se, kuinka laajasti asukas- ja ympäristöaktiivit ovat käyttäneet virallisia ja epävirallisia vaikuttamiskeinoja yrittäessään osallistua asemakaavan suunnitteluun. Käytetyt viralliset keinot ovat olleet mielipiteiden, muistutusten ja valitusten jättämistä eri tasoista kaavoista sekä katu- ja puistosuunnitelmista. Epävirallisia keinoja ovat olleet politiikkojen lobbaaminen, kaavakävelyiden ja asukastilaisuuksien järjestäminen, rauhanomaiset mielenosoitukset, sosiaalisessa mediassa tiedottaminen, median hyödyntäminen, luontokartoituksien teettäminen ja vaihtoehtokaavan laatiminen. Vaikka osallistumis- ja vaikuttamiskeinojen käyttö on ollut poikkeuksellisen laajaa, ovat aktiivit lopulta turvautuneet suoraan toimintaan ja kansalaistottelemattomuuteen viimeisenä vaikuttamiskeinonaan.

Aktiiviseen osallistumiseen haastateltavilla oli erilaisia motiiveja, mutta yhteinen motiivi kaikille haastateltaville oli kokemus asemakaavan lainvastaisuudesta ja kaupunkimetsien säilyttämisen tärkeydestä. Osalle haastateltavista Stansvikinkallio oli tärkeä lähiluontoalue, mikä motivoi metsän puolustamisessa. Stansvikinkallion asemakaavakonfliktissa ei kuitenkaan ole tunnistettavissa ”nimbyistisiä” piirteitä, koska aktiivit ja aktivistit ovat puolustaneet metsää pääasiassa ideologisista syistä. Pientä metsää on saavuttu puolustamaan toisista kaupungeista ja ulkomailtakin asti, koska sen kaavoittaminen on nähty niin paheksuttavana. Motiiveissa korostuu se, kuinka tärkeää metsän säilyminen olisi ilmastonmuutoksen ja lajikadon kaltaisten kriisien hallitsemisen sekä lajien hyvinvoinnin edistämisen kannalta.

Haastateltavat kokivat, ettei virallinen osallistuminen eli kaavapalautteiden jättäminen ole tehokas keino osallistua, koska se tapahtuu liian myöhäisessä vaiheessa. Etenkään valitusten esittäminen ei ole toimivaa, koska muuttaakseen kaavoituspäätöstä niissä tulisi esittää selkeästi kaavan lainvastaisuus. Yhdistysaktiivi 2:n mukaan kaavapalautteiden vaikutus suunnitteluun on pientä, koska ne suunnataan väärille henkilöille. Kaavapalautteita lukevat pääasiassa kaupunkisuunnittelijat eivätkä poliitikot, joilla esimerkiksi Kaupunkiympäristön lautakunnassa tai kaupunginvaltuustossa olisi vielä valtaa palauttaa kaava valmisteluun.

Osa valituksista on kuitenkin edennyt hallinto-oikeuteen tai korkeimpaan hallinto-oikeuteen asti. Oikeusprosesseihin lähtemisessä aktiiveja on motivoinut ensisijaisesti se, että ne viivästyttävät rakentamista ja velvoittavat viranomaisia tekemään päivitettyjä luontokartoituksia. Oikeusprosesseissa aktiivit ovat myös voineet osoittaa, kuinka suuria puutteita ja ristiriitaisuuksia Suomen lainsäädännössä on. Erityisen tärkeänä aktiivit pitivät sitä,

että he pystyisivät esittämään, kuinka luonnonsuojeluasetuksella suojeltujen lajien tuhoaminen onkin sallittua, jos ne sijaitsevat asemakaavoitetulla alueella. Yhdistysaktiivi 1 toivoi, että saatu näyttö vaikuttaisi esimerkiksi ympäristölainsäädännön uudistukseen siten, että siitä poistettaisiin asemakaavoitettuja alueita koskeva poikkeuskäytäntö, jolloin suojellut lajit olisivat suojeltuja myös lainsäädännön varjolla. Tällä hetkellä ainoastaan vesilaissa ei ole tätä asemakaavoitettuja alueita koskevaa poikkeusta. Toisaalta yhdistysaktiivi 1 oli huolissaan siitä, että Stansvikin tapauksen nostettua esille Helsingin kaupungin kannalta huonon oikeustilan, vesilaki avataan ja myös sinne lisättäisiin asemakaava-alueita koskeva poikkeus.

Aktivistit 1 pohti, että virallisten keinojen toimimattomuus voi johtua siitä, että aktiivisten toimijoiden joukko on ollut pieni. Myös yhdistysaktiivi 1 ja aktivisti 3 totesivat, että aktiivien pieni määrä on hankaloittanut vaikuttamista, erityisesti resurssien puutteen takia. Aktivistit 3 toivoikin, että useammat ihmiset kiinnostuisivat lähtemään mukaan yhdistystoimintaan ja kaavavaikuttamiseen, jotta aktivismi ei kasaantuisi yksittäisen ihmisten harteille. Tyypillisesti yhdistykset keskittyvät vaikuttamaan yhden alueen kaavoituspäätösten sijaan samanaikaisesti useamman alueen kaavoihin, mikä edelleen lisää tarvetta aktiivisille toimijoille. Aktivistit 1 ja 2 olivat sitä mieltä, että aktivismi on sujuvampaa, jos siihen osallistuvat olemassa olevat liikkeet, joilla on kokemusta vaikuttamistoiminnan koordinoimisesta.

Aktivistit 3:n mukaan nykyaikana ihmiset ovat haluttomia sitoutumaan yhdistystoimintaan ja byrokraattiseen vaikuttamiseen. Myös kynnys kirjoittaa virallisia palautteita voi olla monille korkea. Kun viralliseen osallistumiseen ei lähdetä, jää ainoaksi vaikuttamiskeinoksi suora toiminta tilanteessa, joka on jo eskaloitunut. Aktivistit kuitenkin kokivat, että suoraan toimintaan osallistuminen on silti hyväksyttävämpää kuin toimimattomuus. Vaikka Stansvikinkallion tapauksessakin merkittävin vaikuttamiskeino on lopulta ollut suora toiminta, ovat viralliset keinot tärkeä osa kokonaisuutta, joka on johtanut kaavan uudelleenarviointiin. Ilman pitkäjänteistä työskentelyä vaikuttaminen jää helposti erittäin heikoksi.

Aktiivit ja aktivistit hyödynsivät myös epävirallisia vaikuttamiskeinoja, kuten tapasivat poliittisia päättäjiä, ja vaativat heitä uudelleenarvioimaan asemakaavaa. Lisäksi he järjestivät säännöllisesti mielenosoituksia Senaatintorilla samanaikaisesti Helsingin kaupunginvaltuuston kokousten kanssa, jolloin he tulivat poliittisille päättäjille tutuiksi. Kuntavaalien 2024 alla he järjestivät myös paneelikeskusteluita ja metsävaalikoneen, joilla he yrittivät saada tietoa poliittisten päättäjien ajatuksista. Epävirallinen vaikuttaminen ja lobbaaminen toimivatkin,

koska kaupunkistrategiaan kirjattiin, että asemakaava otetaan uudelleenarvioitavaksi luontoarvojen näkökulmasta (Helsingin kaupunkistrategia ... 2021):

”Ja sit me alotettiin kampanjointi tosi silleen suurella liekillä, et meil kävi siinä mieles hyvä tuuri, et kaupunginvaltuusto oli just vaihtunu, ja sit se edellinen oli tehny sen päätöksen siitä kaavasta, niin sitten tää retoriikka tästä virheestä, et tän voi vielä korjata, niin se uppos aika hyvin. Koska pitihän siinä miettii sellasta viestintää ja jotenki, et mikä on psykologisesti järkevää, koska kylhän noi päättäjät on tosi tottuneita siihen, että kaikesta vaan tulee negatiivista palautetta.” (Aktivisti 3)

Aktivisti 3:n mukaan yksi keskeisimmistä keinoista vaikuttaa Stansvikinkallion asemakaavan uudelleenarviointiin on ollut poliittisten päättäjien kutsuminen tutustumaan Stansvikinkallion alueeseen. Alueet usein ikään kuin puhuvat puolestaan, ja auttavat politiikkoja ymmärtämään sen ominaisluonnetta ja käyttötapoja. Hakkuiden jälkeen vuonna 2024 kampanjointi kohdistui erityisesti Suomen Sosialidemokraattiseen puolueeseen, koska vaihtuneessa kaupunginvaltuustossa he olivat vaa’ankieliasemassa eli heidän mielipiteensä muuttuminen riittäisi kääntämään koko valtuuston näkemyksen Stansvikinkallion kaavoittamisesta. Aktivisti 3:n mukaan poliittisten päättäjien henkilökohtainen tapaaminen on medianäkyvyyden ohella ollut merkittävin keino vaikuttaa Stansvikinkallion tilanteeseen.

Aktiiviryhmät ovat järjestäneet tilaisuuksia eri kohderyhmille, kuten asukkaille ja suunnittelijoille, joissa he ovat yrittäneet levittää tietoisuutta Stansvikinkallion tilanteesta. He ovat myös itse keränneet ja tuottaneet tietoa esimerkiksi alueen luontoarvoista, koska kaupungin tekemät luontokartoitukset eivät ole olleet heidän mielestään riittäviä. Luontokartoitusten tekemisen tulisi olla paremmin kaupungin omissa prosesseissa läsnä, jotta asukkaat voisivat luottaa siihen, että suunnittelijoilla on hallussaan ajankohtainen tieto alueen luontoarvoista:

”Tällä hetkellä tuntuu, että se on monissa tapauksessa liikaa asukkaiden tai paikallisten harteilla, että heidän pitää ikään kuin selvittää ja vahtia ja valvoa ja viestiä kaupungin suuntaan, että jos jollain alueella on sitten tälläisiä tärkeitä luontoarvoja.”
(Vaihtoehtokaavoittaja)

Mediahuomion saaminen Stansvikinkalliolle on ollut aktiivien yksi tietoisista tavoista yrittää vaikuttaa asemakaavan uudelleenarviointiin. Yhdistysaktiivi 1 kuvasi, että he eivät ole käyttäneet mediaa varsinaisesti painostaakseen päättäjiä tekemään toisenlaisia päätöksiä, vaan

he ovat esimerkiksi kirjoittaneet tutkimustietoon perustuvia mielipidekirjoituksia siitä, miten rakentamissuunnitelmat vaikuttavat Stansvikinkallion luontoarvoihin ja ekologiseen kokonaisuuteen. Mielipidekirjoituksia on julkaistu ja kaupungin toimijat ovat saattaneet vastata niihin, mutta mitään todellista vaikutusta kaavoituspäätöksiin ei niillä aktiivien tietämyksen mukaan ole ollut. Perinteisen median lisäksi erityisesti aktivistit 2 ja 3 ovat käyttäneet omia sosiaalisen median alustojansa vaikuttamiskeinona. Sosiaalisen median kanavissa he ovat muun muassa tiedottaneet tekstein ja valokuvin Stansvikinkallion tapahtumista sekä yrittäneet mobilisoida lisää ihmisiä liittymään toimintaan.

Median ja sosiaalisen median alustojen lisäksi aktiivit ovat tiedottaneet alueen luontoarvoista Stansvikissä fyysisillä tietokylteillä. Osa kylteistä ovat saaneet olla paikallaan vuosien ajan, mutta osa on poistettu, koska ne sijaitsevat kaupungin omistamalla maalla. Tietokyltit auttavat alueella liikkuvia paikallisia hahmottamaan, miten rakennussuunnitelmat tulevat konkreettisesti vaikuttamaan alueeseen ja, miksi sen suojeleminen olisi niin tärkeää luonnon kannalta.

Yhdeksi vaikuttamiskeinoksi haastateltavat mainitsivat vaihtoehtokaavojen esittämisen. Vaihtoehtokaavat toimivat eräänlaisena poliittisen vaikuttamisen välineenä Stansvikinkallion kaltaisissa lähiluontokonflikteissa, joissa asukkaat eivät ole kokeneet tulleeensa kuulluksi. Vaihtoehtokaavoittajan mukaan ne soveltuvat erityisesti tilanteisiin, joissa paikallisilla on paljon asukastietoa alueesta, mutta he eivät ole onnistuneet viemään sitä eteenpäin kaupunkisuunnittelun toimijoille:

”Et sinällään tässä on myös sellanen asetelma, et me ikään kuin toimitaan semmosena asukkaiden äänitorvena ja heidän näkemyksensä, et se tuodaan niinku konkreettiseksi samalle kaupunkisuunnittelun kielelle, kun mitä nämä kaupungin suunnitelmat on, jotta ne olis vertailukelpoisia.” (Vaihtoehtokaavoittaja)

Vaihtoehtokaavat ovat tehokas keino vaikuttaa kaupunkisuunnitteluun, koska niissä voidaan konkreettisesti näyttää, miten kaavoituspäätöstä voitaisiin muuttaa (Mäenpää & Faehnle 2021). Haastateltavien mukaan suunnittelijat eivät olleet kiinnostuneet vaihtoehtokaavan sisällöstä, kun sitä ensimmäisiä kertoja esiteltiin heille. Paikallisseuran toimijan mukaan suunnitelma alkoi kiinnostamaan kaavoittajia vasta, kun Stansvikinrannan noro nousi julkiseen keskusteluun. Keväällä 2026 julkaistut Stansvikinrannan suunnitelma ja Stansvikinkallion muutoskaavaehdotus muistuttavatkin sisällöltään enemmän vaihtoehtokaavaa kuin alkuperäistä asemakaavaa, jossa metsää olisi kaadettu huomattavasti enemmän rakentamisen tieltä. Myös

vaihtoehtokaavassa esitettyä pistetalotypologiaa oli sovellettu muutoskaavaehdotukseen. Pistetaloilla tarkoitetaan vapaasti maastoon sijoitettuja yksittäisiä kerrostaloja, joiden väliin jää näkymiä viheralueille. Vaikka vaihtoehtokaavojen vaikuttavuus näkyy vasta useiden vuosien päästä, on vaihtoehtokaavoittajan mielestä ehdotus selkeästi vaikuttanut Stansvikinkallion asemakaavan uudelleenarvioinnissa.

Haastateltavien mukaan Stansvikinkallio on saanut paljon mediatilaa, koska toimittajien suhtautuminen aktivisteihin ja heidän toimintaansa on ollut myönteistä. Aktivisti 1 pohti kuitenkin mielenosoitusten ja niiden saaman mediahuomion välistä yhteyttä. Hänen mielestään on ilmeistä, että mielenosoitukset yrittävät saada mediahuomiota ja siten kasvattaa tapauksen näkyvyyttä sekä nostaa sitä yleiseen keskusteluun. Aktivisti 3:n mielestä yksi keskeisimmistä asioista, mikä on vaikuttanut Stansvikinkallion tilanteeseen on ollut median tuoma näkyvyys ja sen aiheuttama paine päättäjille. Mediahuomioon liittyy kuitenkin dilemma: mielenosoituksista uutisoidaan, jos ne häiritsevät merkittävästi yleistä yhteiskunnan toimintaa, mutta tällöin uutisoinnissa keskitytään pääasiassa häiriön määrään eikä mielenosoituksen tavoitteisiin tai vaatimuksiin. Aktivisti 1 toteaa:

”[S]e alkaa taas kääntyä vähän siihen, että se mielenosoituksen sisältö ei enää oo niin oleellista. Tai se saattaa vaan olla sellanen sivuhuomio jossain artikkelissa ja sitten on paljon mielenkiintoisempaa, otettiinko ihmisiä kiinni tai minkälaisia vaikutuksia sillä mielenosoituksella on vaikka liikenteeseen.” (Aktivisti 1)

Kaikki haastateltavat kokivat, että suora toiminta on ollut viimeinen mahdollinen keino vaikuttaa Stansvikinkallion asemakaavapäätökseen, ja ilman sitä alue olisi todennäköisesti menetetty. Se, että aktiivit joutuivat tukeutumaan suoraan toimintaan, kertoo kuitenkin siitä, että virallinen suunnitteluprosessi on epäonnistunut. Paikallisseuran ja -yhdistysten edustajien mukaan he olivat syksyllä 2023 todella uupuneita virallisen ja epävirallisen vaikuttamisen jälkeen, ja siksi erityisen kiitollisia aktivistien uudenlaisesta toiminnasta. Suora toiminta onnistui saamaan hakkuille runsaasti mediahuomiota, ja haastateltavat kokivatkin, että juuri tapauksen saama huomio lopulta pakotti Helsingin kaupungin pysäyttämään rakennustyöt. Aktivistit 1 ja 3 arvelivat, että hakkuiden pysäyttämiseen vaikutti se, että Helsingin kaupunki ymmärsi näyttäytyvänsä tilanteessa negatiivisessa valossa ja saavansa huonoa mainetta. Virallinen syy hakkuiden pysäyttämiseksi oli kuitenkin tehdyt luontoselvitykset ja niissä löytynyt noro.

Ympäristöaktivismi on ollut näkyvää Suomessa jo 1970-luvulta lähtien, mutta viimeisen 10 vuoden aikana esimerkiksi ilmastonmuutos ja luontokato ovat aktivoineet uuden aallon aktivistiliikkeitä, jotka hyödyntävät kansalaistottelemattomuutta toiminnassaan (Kanninen & Seppo 2022). Stansvikinkallion tapauksessa on erittäin mielenkiintoista pohtia, miten syksyllä 2025 käydyn oikeudenkäynnin ratkaisu vaikuttaa kansalaistottelemattomuuden harjoittamiseen ja erityisesti sen hyväksyttävyyteen. Se, että Helsingin käräjäoikeus katsoi aktivistien toiminnan kuuluneen pakkotilassa toimimisen piiriin, on historiallista. Aktivisti 1 esimerkiksi pohti, että ratkaisu saattaa madaltaa ihmisten kynnystä lähteä mukaan suoraan toimintaan, jos on ilmeistä, että kaupunki tai muu taho suorittaa ympäristörikosta. Stansvikinkallion tapaus myös hänen mielestään toi esille sen, että kansalaisilla on suoran toiminnan keinoilla mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon Helsingin kokoisessa kaupungissa.

Haastateltavat kokivat, että yhteistyö muiden aktiiviryhmien kanssa on helpottanut vaikuttamistyötä. Ryhmät ovat voineet keskittyä niihin vaikuttamistapoihin, jotka ovat heistä tuntuneet mieluisilta ja motivoivilta. Se, että osa ryhmistä on keskittynyt suoraan toimintaan, osa epäviralliseen lobbaamiseen ja osa puhtaasti hyödyntänyt virallisia vuorovaikutuskeinoja, on sekä auttanut resurssien jakamisessa että tehnyt vaikuttamistyöstä aidosti toimivaa:

”Se on hyvä, että jos löytyy ihmisiä joilla on myös erilaisia taitoja ja erilaisia verkostoja, että sitten joku tekee sitä taustatyötä, joku tekee viestintää, haastattelee, joku vie niitä kaavakävelylle. Joku kartoittaa sitä luontoympäristöä. Joku on valmis menemään sinne metsäkoneen eteen.” (Aktivisti 2)

Vaikka Stansvikinkallion tapauksessa on aktiivien ja aktivistien kannalta tapahtunut monia huonoja asioita, kuten hakkuut ja metsäalueen pirstaloituminen, on silti merkittävä voitto, että rakentamista lopulta vähennettiin merkittävästi kaavan uudelleenarvioinnin jälkeen. Aktiivit kokivat, että myös oikeusratkaisuja ja median mielipiteen kääntymistä voidaan pitää tietynlaisena voittona. Stansvikinkallion alueella on menetetty tärkeitä luontoarvoja, mutta tapaus on kuitenkin tuonut julkiseen keskusteluun Helsingin kaupunkisuunnittelun osallistamisen ja vuorovaikuttamisen haasteet. Vastaavanlaisilta lähiluontokonflikteilta ei tulla lähitulevaisuudessa välttymään, mutta Stansvikinkallion tapaus voi joko lainsäädännön, käytäntöjen tai yleisen ajattelumaailman muutosten kautta vaikuttaa siihen, miten lähiluontokonflikteja jatkossa käsitellään.

7.4 Tiedottamisen epäonnistuminen ja haluttomuus yhteistyöhön

Varsinaiseen osallistamiseen liittyvien haasteiden lisäksi Stansvikinkallion asemakaavakonfliktista on tunnistettavissa useita teemoja, jotka ovat kärjistäneet ja pitkittäneet konfliktia. Näistä suurin osa liittyy kaavaprosessista tiedottamiseen ja toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen. Analysoin näitä tekijöitä siitä näkökulmasta, miten toisenlainen suhtautuminen niihin olisi auttanut hallitsemaan konfliktia paremmin.

Kruunuvuorenrannan osayleiskaavassa Stansvikinkallio oli jätetty kaavoittamatta, mutta vuonna 2015 Helsingin kaupunkiympäristö aloitti suunnittelemaan alueelle Stansvikinnummen asemakaavaa, jonka korkein hallinto-oikeus hyväksyi yleiskaavan 2016 mukaisesti. Yhdistysaktiivi 1 koki tämän virheelliseksi päätökseksi, koska kaavoja suunniteltaessa tulisi aina katsoa ylempää kaavaa eli tässä tapauksessa osayleiskaavaa eikä yleiskaavaa. Alkuperäinen Stansvikinnummen asemakaava jaettiin kolmeen erilliseen kaavaan, Stansvikin, Stansvikinkallion sekä rannat, puistot ja palvelukorttelit -asemakaavaan. Kaavan jakaminen useampaan osaan vaikeuttaa osallisten mahdollisuuksia vaikuttaa, koska heidän pitää samanaikaisesti seurata useamman eri kaavan suunnitelmia:

”Tää on kans yks tosi turhauttava just tää, et miten ikään kuin, kun luonnollisesti sitä kattoo kokonaisuutena niin sit kaava-arkkitehdin pöydällä se on monta eri kokonaisuutta, jotka mukamas suunnilleen ei liitykään toisiinsa. Se on ehkä osa sitä ongelmallisuutta, et sit pitää seuraa montaa eri suunnitelmaa, jos haluaa yhteen alueeseen vaikuttaa.” (Aktivistit 3)

Myöhemmin uudelleenarvioinnin aikana myös Stansvikinkallion asemakaava jaettiin kahteen osaan, kun uudelleenarvioitavasta alueesta jätettiin pois viisi jo varattua asuinkorttelia, jotka sijaitsivat kaavan pohjoisosassa. Yhdistysaktiivi 1:n mielestä nämä viisi korttelia ovat osa Stansvikinkallion luontokokonaisuutta, ja ne olisi pitänyt sisällyttää uudelleenarviointiin. Hänen mukaansa tilanteessa virkamies on ylittänyt kaupunginvaltuuston kannan tuodessaan lautakuntaan käsiteltäväksi vain osittaisen asemakaavan. Koko kaavan uudelleenarvioimiseen viitattiin Helsingin kaupunkistrategiassa 2021–2025, joten aktiivit kokivat epäreiluna ja virheellisenä sen, että näin ei toimittukaan.

Jo varattujen tonttien pudottaminen uudelleenarvioinnin ulkopuolelle liittyy syksyn 2023 katurakennustöihin, koska kadut kuuluivat näiden tonttien ja palvelukorttelin rakentamissuunnitelmiin. Aktiivit vastustivat voimakkaasti katurakennustöiden aloittamista,

koska heidän mielestään olisi pitänyt odottaa uudelleenarvioinnin valmistumista. He pelkäsivät, että uudelleenarvioinnissa perusteltaisiin Stansvikinkallion rakentamista sillä, että tonteille johtavat kadut oli jo rakennettu ja niiden varrelle tarvittaisiin lisää infrastruktuuria. Vaihtoehtokaavoittajan mielestä kaavoitussuunnitelmissa tulisi keskittyä asioiden tekemiseen oikeassa järjestyksessä, jotta malttamattomuus ei myöhemmin kostautuisi. Ylipäättään haastateltavat toivoivat, että kaavoitussuunnitelmien kokonaiskuvaa avattaisiin paremmin osallisille ja asukkaille, jotta he esimerkiksi tietäisivät, mihin kaavoituspäätökseen yksittäiset rakennustyöt liittyvät.

Stansvikin noro dokumentoitiin ensimmäisen kerran luontoselvityksessä 2005 (Enviro 2005) ja uudestaan yksityisessä selvityksessä 2014 (Horppu 2023), mutta lokakuun 2023 hakkuissa epäselvistä syistä noron olemassaoloa ei huomioitu, minkä seurauksena noro ja sen välitön elinympäristö vahingoituivat metsätyökoneen ajaessa noron yli (Huuskonen 2023). Noroon liittyvä tieto on jostain syystä jäänyt alueen suunnittelijoilta ja toimijoilta huomioimatta, mihin he ovat myöhemmin vedonneet siihen inhimillisenä virheenä. Jos uudelleenarvioinnin olisi annettu valmistua ennen katurakennustöiden aloittamista, olisi noron vaurioitumiselta voitu välttyä. Aktiivi- ja paikallisryhmät ovat tienneet noron sijainnista, ja yrittäneet viestiä siitä vuosien ajan Helsingin kaupungille ja poliisille, mutta nämä eivät ole olleet kiinnostuneita tutkimaan asiaa. Syksyllä 2023 mielenosoituksen alkaessa aktiivit tekivät rikosilmoituksen mahdollisesta ympäristörikoksesta, mutta mielenosoitusta turvanneet poliisit eivät olleet halukkaita selvittämään ilmoitusta ja esimerkiksi tutkimaan, onko alueella noroa ja missä se mahdollisesti sijaitsisi. Poliisit vetosivat kiireeseen ja resurssien puutteeseen.

Syksyn 2023 ja kevään 2025 mielenosoituksiin liittyi myös useita turvallisuus- ja työturvallisuusriskejä. Hakkuukoneen eli moton turvaetäisyys on 70–90 metrin suuruinen vyöhyke, jonka sisällä ihmisiä ei saa olla, jos moto on käynnissä. Mielenosoitusten aikana motot jatkoivat työskentelyään, vaikka sekä poliiseja että mielenosoittajia oli tämän vyöhykkeen sisällä. Syksyn 2023 mielenosoitusten toisena päivänä hakkuutöitä tehtiin metsätyökoneella, jota oli aktivisti 2:n mukaan mahdotonta väkivallattomasti pysäyttää, mikä kertoo Helsingin kaupungin toimijoiden negatiivisesta suhtautumisesta mielenosoittajiin. Kevään 2025 kadunrakennustöiden yhteydessä järjestetyssä mielenosoituksessa poliisit eivät saapuneet turvaamaan mielenosoitusta, mikä kasvatti turvallisuusriskejä. Paikallistoimija pohti, että Stansvikinkallion tapauksen käsittely olisi tulehtunut vielä pahemmin, jos mielenosoituksissa olisi sattunut pahempia onnettomuuksia turvallisuustekijöiden laiminlyönnin takia. Paikalla

olleiden aktivistien mukaan kummatkin mielenosoitukset olivat pelottavia ja kaoottisia tapahtumia:

”Ja sit niille (poliiseille) yritetään kertoa, että tossa se noro nyt on, että tos tapahtuu nyt ympäristörikos, te suojaatte nyt ympäristörikoksen tekemistä. Plus, että se metsälaki, ei metsälaki mut joku metsätyölaki, sisältää sen pykälän, et on se turvaetäisyys, mikä siit motosta pitäis niinku olla. Et kai te tiedätte, et tällänen on olemassa, te itekki seisotte sen sisällä ja tässä niinku oikeesti, ton motokuskin pitäis pysäyttää, et hän tietää kyllä rikkovansa lakia. Ja sit ei niitä poliiseja kiinnostanu siis paskaakaan. Et sit siin oli just sellasiakin tilanteita, että puut kaatu ihan silleen vierestä, silleen et aktivisti on siel puussa. Ja sit se et se oli aivan täynnä ihmisiä se koko rantakaistale, et sielt ois voinu kaatuu, kaatuu isoi puita päälle. Ja siis se oli ihan ... Ja sit ihmiset vaan niinku huutaa paniikissa ja osa itkee ja se oli ihan hirveetä.” (Aktivisti 3)

Syksyn 2023 mielenosoituksista seuranneet oikeudenkäynnit korostavat viranomaisten vastuuta huolehtia töiden laillisuudesta ja kuunnella osallisten näkemyksiä. Käräjäoikeuden päätöksessä poliisia vastaan niskuroineet mielenosoittajat vapautettiin syytteistään, koska he toimivat pakkotilassa yrittäessään estää ympäristörikosta eli noron tuhoutumista tapahtumasta. Kuusi Helsingin kaupungin ja Staran toimijaa puolestaan ovat saaneet syytteet ympäristörikoksesta, mutta oikeudenkäyntiprosessi on vielä kesken. Vaikka noron vahingoittuminen on harmillinen tapahtuma, lisää se toivottavasti viranomaisten painetta tehdä tarkempia luontoselvityksiä ja kuunnella osallisten näkemyksiä, jotta vastaavia tilanteita ei jatkossa tapahtuisi. On sekä yhteisen hyvän että viranomaisten itsensä etu tehdä kaavoitus- ja rakentamissuunnitelmia edeltävä työ huolellisesti. Kuten yhdistysaktiivi 1 totesi: ”Virkamiehillä on korostettu velvollisuus noudattaa lakia, että ylipäättänsä ihmiset usko lakeihin ja virkamiehiin ja hyvään hallintaan.”.

Aktivistit 2 ja 3 ovat huolissaan hakkuissa tuhoutuneen noron tilanteesta. Helsingin kaupunki väittää, että noro on kunnostettu, mutta aktivistit suhtautuvat väitteeseen kriittisesti. Noro ja sen valuma-alue ovat heidän mielestään niin pahasti tuhoutuneet, että vesi ei siinä tule enää virtaamaan, vaan se tulee toimimaan läheisen koulun ja palvelukorttelin hulevesiojana. Haastateltavat olivat yleisesti huolissaan päättäjien, suunnittelijoiden ja suorittavan portaan heikosta luontotietämyksestä. Viranomaisten ja toimijoiden tulisi tuntea ympäristölainsäädäntö paremmin ja heidän osaamistaan tulisi kehittää lainsäädännön muuttuessa. Yhdistysaktiivi 1 ja

aktivisti 3 olivat huolissaan myös päätöksenteon laadusta. Poliitikkojen työmäärä on paisunut niin valtavaksi, että heillä ei ole resursseja perehtyä kohteiden ja hankkeiden taustamateriaaleihin riittävästi, jotta he voisivat tehdä kestäviä päätöksiä. Stansvikinkallionkin kohdalla päätöksenteon resurssien vähyys näkyy esimerkiksi noron huomaamatta jäämisessä.

Haastateltavien mukaan siihen, missä ja miten Helsingin kaupunki viestii kaava-suunnitelmistaan, tulisi panostaa. Moni ei välttämättä osaa edes etsiä tietoa, koska se on niin vaikeasti saavutettavissa. Heikko tiedottaminen onkin yksi osallistavan kaupunkisuunnittelun keskeisimmistä haasteista (Rättilä & Rinne 2017), johon alueidenkäyttölain uudistuksessa vuonna 2026 on tartuttu. Tiedottamisen tehostaminen auttaa Peltosen ja muiden (2006: 23; 35) mukaan hallitsemaan maankäytön konfliktia, mutta epäonnistuessaan se voi yhä kärjistää sitä.

Aktivisti 2:n mukaan kaavoitus-suunnitelmat ja -päätökset ovat kansalaisille helpoiten ymmärrettävissä, kun journalisti kirjoittaa niistä kansankielellä lehtiartikkelin, mutta siinä vaiheessa on usein jo liian myöhäistä vaikuttaa suunnitelmiin. Asiakirjoista tulisi siis tehdä kielellisesti saavutettavampia ja niiden sisältöä tulisi paremmin avata kansalaisille esimerkiksi asukas- ja keskustelutilaisuuksissa. Meta- ja asiantuntijakielen käyttö rajaa asukkaita käydyn keskustelun ulkopuolelle ja heikentää heidän mahdollisuuksiaan ottaa kantaa suunnitelmiin (Bäcklund ym. 2002). Myös Helsingin kaupungin karttapalvelun käyttö koettiin vaikeaksi. Yhdistysaktiivi 1 oli huolissaan siitä, miten asukkaat ja osalliset voivat ottaa kantaa suunnitelmiin, jos heillä on perustavanlaatuisia haasteita tiedon saavutettavuudessa. Tiedon avoimuuden ja saavutettavuuden haasteet olennaisesti vaikeuttavat kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa kaupunkisuunnitteluun sekä heikentävät demokraattisen päätöksenteon laatua.

Sen lisäksi, että tiedon ulkoiseen viestimiseen tulisi panostaa, tulisi aktivistien 2 ja 3 mukaan Helsingin kaupungin organisaation sisäistä viestintää sujuvoittaa. Heidän mielestään organisaatiosta oli todella vaikeaa löytää yksittäisiä henkilöitä, joilla olisi ajankohtaista tietoa tehdyistä päätöksistä tai rakennussuunnitelmista. Haastateltavilla ei esimerkiksi ollut tietoa, milloin Stansvikinkallion asemakaavan uudelleenarviointi olisi valmistumassa. Uudelleenarvioinnin valmistuminen viivästyi lopulta aikataulustaan yli puolella vuodella, mikä aiheutti aktiiveissa epätietoisuutta ja stressiä. Heidän mielestään uudelleenarvioinnin olisi pitänyt valmistua jo edellisen valtuustokauden aikana, jolloin päätös uudelleenarvioinnista

tehtiin. Yhdistysaktiivi 1 kuitenkin pohti, että uudelleenarvioinnin pitkittyminen voi olla hyväkin asia, koska se tarkoittaisi, että siihen olisi panostettu huolella.

Aktiivien ja Helsingin kaupungin toimijoiden välinen vuorovaikutus on ollut tulehtunutta lähes koko Stansvikinkallion konfliktin elinkaaren ajan. Aktiiviryhmät ovat pyrkineet rakentamaan keskusteluyhteyttä kaupungin toimijoihin ja poliittisiin päättäjiin, mutta halukkuus yhteistyöhön on ollut heikkoa. Haastateltavien mukaan kaupungin toimijat ovat ajoittain jopa mustamaalanneet aktiivien toimintaa. Aktiiveja ja aktivisteja on esimerkiksi syytetty ableismista, koska he ovat vastustaneet Stansvikinrannan esteettömän uimarannan rakentamista. He ovat suhtautuneet uimarannan suunnitelmiin vastahakoisesti, koska rantaan muodostuu vuosittain laajoja sinileväesiintymiä, mikä vähentää sen virkistyskäyttöä. Myös Kruunuvuorenrannan koulun, päiväkodin ja palveluiden rakennustöiden viivästymisestä on syytetty Stansvikinkalliota puolustaneita henkilöitä. Haluttomuus tehdä yhteistyötä ja syvään juurtuneet antipatiat toisia kohtaan vaikeuttavat merkittävästi konsensuksen löytämistä sekä konfliktin ratkaisua (Peltonen ym. 2006: 23). Granqvist ynnä muut (2019) kuitenkin muistuttavat, että pitkän aikavälin strateginen suunnittelu ei ole kilpailusta tai ristiriidoista vapaata, vaan ne ovat yhteistyön ohella keskeinen osa osallisten ja toimijoiden välistä kommunikaatiota, joka mahdollistaa kestävien päätöksien syntymisen. Suunnittelu voi siis olla tehokasta, vaikka osalliset pyrkisivätkin ensisijaisesti edistämään omia tavoitteitaan, jos he kuitenkin ovat valmiita tekemään yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

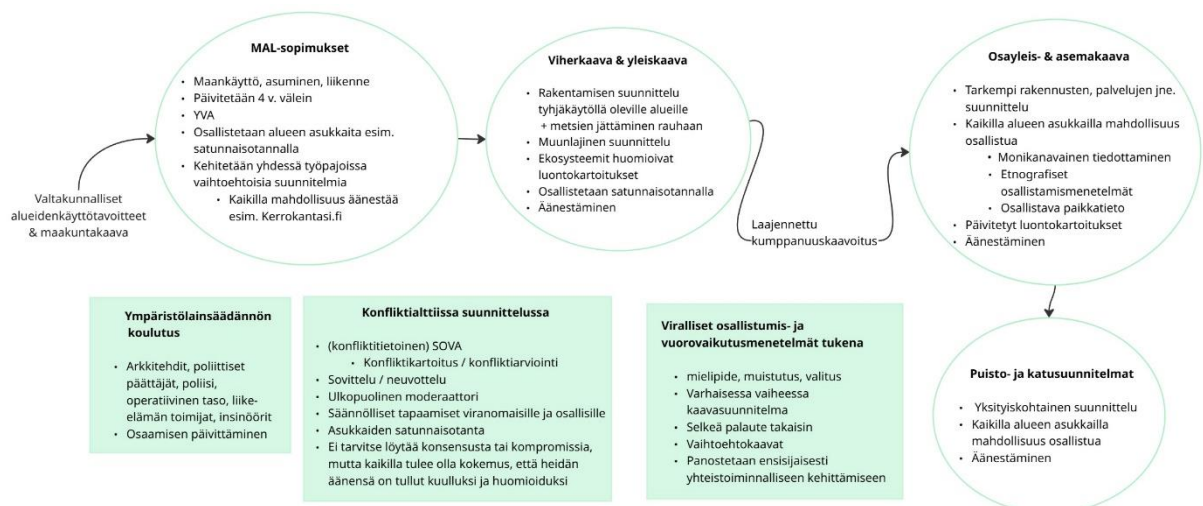
Erityisesti yhdistysaktiivi 1 sekä aktivistit 2 ja 3 olivat sitä mieltä, että asukas- ja ympäristöaktivistien luottamus Helsingin kaupungin toimintaan on vähentynyt. Luottamuksen vähentymiseen ovat vaikuttaneet esimerkiksi asemakaavan osittainen uudelleenarvointi, katurakennustyöt uudelleenarvioinnin aikana, noron sivuuttaminen ja muutoskaavaehdotuksen valmistumisen viivästyminen. Luottamuksen puute heijastuu haastateltavien mukaan laajemmin koko Helsingin kaupungin kaupunkisuunnittelun systeemiin; heidän on vaikea uskoa kaupungin toimijoiden puheita, jos niiden keskeisestä sisällöstä ei ole saatavilla virallista dokumenttia. Ennen muutoskaavaehdotuksen valmistumista haastateltavat suhtautuvat sen mahdolliseen sisältöön varauksella, vaikka suhteellisen selviä merkkejä metsäalueen säästymisestä oli nähtävissä, kuten SDP:n julkinen ulostulo asiasta. Osapuolten välinen heikentynyt luottamus ja haluttomuus tehdä yhteistyötä vaikeuttavat vastaavanlaisten konfliktien käsittelyä tulevaisuudessa (Luoma ym. 2022; Kangasoja ym. 2024).

Osallisten ja Helsingin kaupungin toimijoiden väliltä on tunnistettava selkeä vallan epätasainen jakautuminen. Vaikka esimerkiksi Mäntysalon (2023b) mukaan valta-asetelmat voivat auttaa kommunikatiivisen suunnittelun tavoitteiden saavuttamisessa, väärin käytettyinä ne vähentävät merkittävästi osallisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa suunnitteluun. Granqvistin ynnä muiden (2019) ja Westin (2022) mukaan viranomaisten vallankäyttö on perusteltua, jos se edistää kestäväää päätöksentekoa. Valtahierarkioista luopuminen ei virallisissa prosesseissa ole mahdollista tai toivottavaakaan, mutta niiden merkitys vuorovaikutustilanteisiin tulisi tiedostaa, jotta asukkaat ja osalliset voisivat aidosti vaikuttaa suunnitteluun. Aktivistin 2:n mukaan aktiivien on mahdotonta yrittää toimia Helsingin kaupungin kaltaista koneistoa vastaan, jolla on rajattomat resurssit edistää projektejaan. Jotta vuorovaikutus suunnittelutilanteissa olisi tasavertaisempaa, tulisi suunnittelijoiden säännöllisesti kehittää vuorovaikutus-, viestintä- ja johtamistaitojaan sekä ymmärrystään vallan jakautumisesta (Mäntysalo ym. 2023).

8 Kohti yhteistoiminnallisen suunnittelun sisältävää prosessia

8.1 Yhteistoiminnallinen kaupunkisuunnittelu

Stansvikinkallion asemakaavakonflikti on osoittanut, että osallistavaan suunnitteluun liittyy useita systeemitasolle asti pureutuvia haasteita. Pohdin seuraavaksi Stansvikinkallion asemakaavakonfliktia koskevan tapaustutkimuksen ja aikaisemman tutkimuksen valossa toimintatapoja, joilla kaupunkisuunnittelun osallistavuutta voitaisiin asukkaiden ja muiden osallisten kannalta kehittää. Haastatteluissa nousi useaan kertaan esille, että osallistavan kaupunkisuunnittelun kehittäminen vaatisi laajoja systeemitason muutoksia, minkä takia haastateltavien oli vaikea nähdä, miten osallistavaa suunnittelua konseptina voitaisiin kehittää toimivammaksi ja paremmin lähiluontokonflikteja ehkäiseväksi. Haastateltavat kuitenkin tunnistivat, että tärkeimmät tekijät olisivat suunnittelun lähtökohtien kehittäminen sekä kaupunkisuunnittelun yleisen arvomaailman muutos luonnon ja ihmisten hyvinvointia ymmärtäväksi. Olen hahmotellut kirjallisuuden, haastattelu-, dokumenttiaineiston sekä oman ajatteluni pohjalta kaavion, joka huomioi erityisesti yhteistoiminnallisen suunnittelun osana prosessia (kuva 8). Malli on utopistinen, koska sen käyttöönotto vaatisi laajoja systeemitason muutoksia, mutta siirtymää sitä kohti voidaan jo nykyisillä resursseilla ja toimintatavoilla edistää.



Kuva 8: Kaavio yhteistoiminnallista suunnittelua hyödyntävästä kaupunkisuunnittelun prosessista.

Yksi keskeisimmistä osallistavan kaupunkisuunnittelun haasteista on se, että osallistaminen tapahtuu liian myöhäisessä vaiheessa, jolloin osallisten ja asukkaiden mahdollisuudet vaikuttaa suunnitteluun pelkistyvät vastustamiseen. Asukkailla ja muilla osallisilla tulisi olla

mahdollisuus vaikuttaa kaavojen suunnitteluun jo MAL-sopimuksia tehtäessä, ennen kuin mitään sitovia päätöksiä olisi tehty. Vaihtoehtokaavoittaja katsoi, että kaupunkisuunnittelussa tulisi siirtyä systemaattisemmin yhteistoiminnallisempaan ja kommunikatiivisempaan suuntaan. Hän koki, että mikäli suunnittelu tapahtuisi asukkaiden, paikallisyhdistysten ja suunnittelijoiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa, ehkäisisi se maankäytön konfliktien syntymistä sekä edistäisi suunnittelun yhdenvertaisuutta. Myös paikallistoimija ja yhdistysaktiivi 2 ehdottivat, että suunnittelun alkuvaiheessa järjestettäisiin säännöllisesti keskustelutyöpajoja, joissa keskusteltaisiin siitä, miten aluetta kannattaisi lähteä kehittämään. Suunnittelua tehtäisiin selkeämmin asukkaiden ja ympäristön hyvinvointia korostaen, ja siinä hyödynnettäisiin asukkaiden paikallistietoa alueesta. Vastaavanlaista toimintamallia on hyödynnetty Helsingissä yksittäisissä suunnitteluhankkeissa, mutta kokeilut eivät ole vielä virallisesti vakiintuneet osaksi kaupunkisuunnittelun prosessia. Vaihtoehtokaavoittajan mukaan he ovat hyödyntäneet keskustelutyöpajoja laatiessaan vaihtoehtokaavoja, ja hän koki ne metodina erittäin toimivina, koska niissä asukkaiden ääni pääsi aidosti kuuluviin. Asukkaiden kanssa tehtävä suunnittelu vaatii kuitenkin paljon resursseja, joiden lisäämiseen tulee panostaa.

Kaupunkisuunnittelussa suunnittelun tulisi selkeämmin lähteä siitä näkökulmasta, mitä viher- ja sinialueita halutaan säästää, eikä mille alueille halutaan rakentaa. Konkreettinen keino, jolla tätä näkökulmaa voitaisiin edistää, olisi ajankohtaisen viherkaavan laatiminen. Viherkaava perustuisi esimerkiksi vuonna 2016 laadittuihin Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelmiin (VISTRA I ja II) sekä vuonna 2019 julkaistun Metsä- ja puustoinen verkosto -oppaan sisältöihin, ja sitä tehtäisiin samanaikaisesti yleiskaavan kanssa. Viherkaavassa esitettäisiin nykyiset viheralueet ja niiden väliset ekologiset yhteydet, jotka ohjaisivat uuden rakentamisen sijoittelua. Haastateltavien mielestä kaupunkisuunnittelussa tulisi tehdä tiukka linjaus siitä, että kaupunkimetsät ja muut luontoarvoiltaan monimuotoiset alueet jätettäisiin yksiselitteisesti rakentamisen ulkopuolelle. Yleiskaavassa rakentamista suunniteltaisiin viherkaavaan pohjautuen, eli ympäristön ehdoilla ja sitä mukailleen.

Muunlaisen kaupunkisuunnittelun soveltaminen yleiskaavavaiheessa voisi auttaa systemaattisemmin huomioimaan kaupunkimetsien luontoarvot ja niissä elävien lajien oikeudet. Kiinnostus muunlaiseseen suunnitteluun on kasvanut ympäristösuunnittelun kentällä, mutta uusien lähestymistapojen käyttöön ottaminen vaatii nykyisten osallistamis- ja päätöksentekomenetelmien kehittämistä (Metzger 2019). Muunlaisten huomiointi vaatii jatkuvaa ihmisen roolin kyseenalaistamista ja näkymättömissä olevien yhteyksien

tunnistamista, mikä monimutkaistaa suunnitteluprosessia (emt). Muunlainen suunnittelu ei siis auta selkeyttämään ympäristösuunnittelun prosesseja, mutta eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta kaikkien merkityksellisten olioiden samanarvoinen huomiointi olisi tärkeää.

Osayleis- ja asemakaavavaiheessa osallistettaisiin laajemmin kaikkia alueen asukkaita keskustelutyöpajoihin. Keskustelutyöpajat eroavat asukastilaisuuksista siten, että valmiin kaavan esittelemisen sijaan niissä suunniteltaisiin kaavaa yhdessä asukkaiden kanssa, eli tukeuduttaisiin kommunikatiivisen suunnitteluteorian mukaisesti alhaalta tulevaan kansalaisten valtaan (Westin 2022). Työpajaprosessia hallinnoisi ulkopuolinen fasilitaattori, joka varmistaisi, että ideointi pysyisi aiheessa eivätkä esimerkiksi henkilökemiat vaikuttaisi lopputulokseen. Mahdollisuuksista osallistua keskustelutyöpajoihin tiedotettaisiin monikanavaisesti ja niissä kerättäisiin asukastietoa monimenetelmällisesti esimerkiksi etnografisilla ja osallistavan paikkatiedon menetelmillä, mikä lisäisi suunnittelun vuorovaikutteisuutta (Kahila-Tani & Kyttä 2017; Mattila ym. 2021).

Säännöllisesti järjestettyjen työpajojen jälkeen suunnittelijat esittäisivät vaihtoehtoisia kaavaluonnoksia, joista asukkaat saisivat äänestää esimerkiksi Helsingin kaupungin Kerrokantasi-palvelussa. Vastaavanlaista toimintaa on hyödynnetty esimerkiksi Vartiosaaren, Malminkartanon ja Lapinlahden kehittämisessä, ja se on koettu potentiaalisesti keinoksi osallistaa asukkaita. Ongelmaksi on kuitenkin noussut se, että Helsingin kaupunki ei lopulta ole valinnut toteutettavaksi eniten ääniä saaneita vaihtoehtoja, eli osallistaminen on ollut näennäistä. Vaihtoehtona ei myöskään tarjota niin kutsuttua nollavaihtoehtoa, jossa koko alue säästettäisiin rakentamiselta.

Keskustelutyöpajoissa hyödynnettäisiin samanlaista lähestymistapaa kuin laajennetussa kumppanuuskaavoituksessa, eli osallistettaisiin yksityisten toimijoiden lisäksi paikallisia asukkaita. Laajennettuun kumppanuuteen liittyy useita haasteita, kuten erilaisten näkökulmien yhteensovittaminen ja kaavoitusprosessien pitkittyminen, mutta sen voidaan silti katsoa olevan tehokas keino osallistaa asukkaita riittävän varhaisessa vaiheessa (Majamaa 2008). Suunnitteluprosessissa panostettaisiin ensisijaisesti yhteistoiminnallisen suunnittelun kehittämiseen, mutta virallisia osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmiä hyödynnettäisiin niiden tukena. Osalliset saisivat selkeää palautetta virallisista kaavalausunnoista, ja heillä olisi myös mahdollisuus esittää vaihtoehtokaavoja.

Konfliktialttiissa tilanteissa voitaisiin hyödyntää konfliktikartoitusta ja sovittelua tai neuvottelua erimielisyyksien selvittämisessä sekä konfliktin kärjistymisen ehkäisemisessä.

Haastateltavat olivat yksimielisesti sitä mieltä, että sovittelutilanteissa tulisi olla ulkopuolinen moderaattori, joka ohjaisi sovittelutilaisuuksien kulkua ja varmistaisi, että henkilökemiat eivät vaikuttaisi tilaisuuksien kulkuun. Suomessa esimerkiksi Akordi on pilotoinut konfliktikartoituksia, sovitteluja ja neuvotteluja ympäristökonflikteihin. Sovittelussa ei tarvitsisi löytää konsensusta, jos se merkittävästi pitkittäisi konfliktia, mutta keskeistä olisi, että kaikilla osallisilla olisi kokemus siitä, heidän näkemyksensä ovat tulleet kuulluksi. Haastavissa tilanteissa luontoarvojen tulisi painaa enemmän kuin esimerkiksi asuntotuotantotavoitteiden saavuttaminen, minkä takia asemakaavavaiheessa tulisi tarkistaa ja päivittää MAL-vaiheessa tehdyt luontoselvitykset ajantasaisiksi ennen kuin rakentamista aloitettaisiin suunnittelemaan.

Erityisesti lähiluontokonflikteissa kiistan kohteeksi nousevat luontoarvot ja uhanalaiset lajit. Yleinen huomio, joka nousi esiin haastatteluissa oli, että suunnittelijoiden, arkkitehtien, poliittisten päättäjien, poliisin, operatiivisen tason, liike-elämän toimijoiden ja insinöörien koulutusta ympäristölainsäädännöstä tulisi kehittää. Heidän tietämystään ympäristölainsäädännöstä tulisi testata ja päivittää säännöllisesti. Ympäristölainsäädännön osaaminen myös velvoittaisi viranomaisia ottamaan vastuuta toiminnastaan, koska he eivät voisi enää vedota tietämättömyyteen tai tahattomuuteen. Parempi ympäristölainsäädännön tunteminen myös auttaisi varmistamaan, että suunnittelun alkuvaiheessa tehtäisiin tarpeeksi kattavat luontoselvitykset.

Vaikka vaikuttaminen olisikin työlästä, tulisi kansalaisten jatkaa aktiivista osallistumista ja vaikuttamista, koska proaktiivisuus edistää muutoksen tapahtumista. Kansalaisilla itsellään on paljon ideoita ja tietoa, joita voitaisiin hyödyntää kaupunkisuunnittelussa, mutta negatiivinen suhtautuminen kansalaisvaikuttamiseen laskee motivaatiota osallistua. Aktiivit ja aktivistit itsekkin tiedostavat heikon asemansa suunnitelmien vastustajina ja ovat halukkaita osallistumaan proaktiivisemmin suunnitteluun:

”Mitä mä oon miettinyt, että sen sijaan että jos ihan täysin vastustaa jotain, niin ehkä jotenkin pystyy muokkaamaan sitä kehitystä. Sen sijaan, että ui vastavirtaan, niin löytää sille joelle jonkun uuden reitin tai vaikuttaa siihen, miten se tulevaisuus sitten muotoutuu.” (Aktivisti 2)

Keinoja sille, miten osallistavaa kaupunkisuunnittelu voitaisiin kehittää, on siis esitettävissä, mutta niiden soveltaminen käytäntöön vaatii asenne- ja arvomaailman muutoksia. Kyse on myös resurssien lisäämisestä ja niiden oikeanlaisesta suuntaamisesta. Kaupunkisuunnittelun osallistavuutta ja lähtökohtia tulisi kehittää ennen kuin on liian myöhäistä, ja luontokadon sekä

ilmastonmuutoksen haittoihin olisi mahdotonta sopeutua. Tärkeää olisi muistaa, että kerran tuhottua kaupunkimetsää ei saada takaisin, vaikka sitä kuinka yritettäisiin kompensoida tai muulla tavalla korvata. Ihmisen valtaa suhteessa metsien itseisarvoon tulisi pohtia tarkemmin; mikä oikeuttaa kaatamaan metsän ja tuhoamaan sen elonkirjon? Ehdotan siis, että kaupunkisuunnittelun tulisi siirtyä muunlajiseen, strategiseen ja yhteistoiminnalliseen suuntaan, jotta kestäviä ja tasa-arvoisia päätöksiä olisi mahdollista tehdä.

8.2 Arvio tutkimusasetelmasta ja aineistosta

Tutkimuksen keskeinen rajoite on haastateltavien määrä ja haastatteluaineiston laajuus. Asukasaktiivien, aktivistien ja muiden osallisten haastattelut tarjosivat yksityiskohtaista tietoa Stansvikinkallion asemakaavakonfliktista, mutta haastateltavat kertoivat tapahtumista pääasiassa omasta näkökulmastaan, minkä takia niihin tulee suhtautua varauksella. Haastateltavien henkilöiden näkemyksiä ei voida yleistää heidän edustamansa ryhmän tai yhdistyksen mielipiteeksi. Myös tulkinnat haastateltavien puheesta ovat omiani, ja otan vastuun mahdollisista virhetulkinnoista sekä väärinymmärryksistä.

Tutkimuksen tulosten luotettavuutta rajoittavat myös haastateltavien roolit. Alkuperäisenä ideana tutkimuksessani oli haastatella asukasaktiivien ja aktivistien lisäksi viranomaispuolelta esimerkiksi alueen arkkitehtejä, suunnittelijoita ja poliittisia toimijoita, mutta he eivät olleet halukkaita osallistumaan tutkimukseen. Pyrin selvittämään viranomaisten näkemyksiä tilanteesta muun muassa Helsingin kaupunginvaltuuston ja kaupunkiympäristölautakunnan asiakirjoista, Helsingin kaupungin raporteista ja kaavaselosteista, mutta tarkempaa sekä yksityiskohtaisempaa tietoa olisin todennäköisesti saanut haastatteleamalla tapauksen kannalta keskeisiä henkilöitä.

Tutkimuksen aineistoa voidaan hyödyntää Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin taustan, vaiheiden ja laajemman yhteiskunnallisen merkityksen selventämiseen. Aineisto tuo esille erityisesti sen, millaiseksi asukas- ja ympäristöaktiivit kokevat kaupunkisuunnittelun osallistavuuden sekä miten sitä voitaisiin heidän kokemuksensa perusteella kehittää. Jatkotutkimuksissa ja käytännön yhteistoiminnallisen kaupunkisuunnittelun prosesseissa olisi antoisaa haastatella laajempaa joukkoa osallisia ja esimerkiksi havainnoida yhteistoiminnallisen suunnittelun työ- ja keskustelutyöpajoja sekä arvioida niiden vaikutusta lähiluontokonfliktien hallintaan.

9 Johtopäätökset

Stansvikinkallion asemakaavakonflikti on erinomainen esimerkki tilanteesta, jossa kaavoitus- ja suunnitteluprosessi on epäonnistunut useassa eri vaiheessa. Myös yritykset hallita lähiluontokonfliktia ovat olleet heikkoja, ja ovat pikemminkin kärjistäneet kuin hillinneet konflikteja. Stansvikinkallion asemakaavakonfliktin vaiheet ilmentävät laajemmin osallistavan kaupunkisuunnittelun haasteita erityisesti asukasaktiivien ja kansalaisten näkökulmasta.

Stansvikinkallion asemakaavakonflikti heijastaa useita lähiluontokonflikteille tyypillisiä arvo- ja maankäytön ristiriitoja. Keskeisimpiä tunnistettavia ristiriitoja ovat kaupungin kasvu, asuntotuotantotavoitteiden saavuttaminen ja joukkoliikenteen kehitys suhteessa kaupunkimetsien virkistyskäyttöön, luontoarvoihin sekä itseisarvoon. Stansvikinkallio on yksi Helsingin viimeisistä luonnontilaisista kaupunkimetsistä, ja ekologisen arvonsa takia tärkeä suojella, mutta metsä sijaitsee myös Helsingin nopeimmin kasvavalla asuinalueella, minkä takia se on nähty potentiaalisena rakennusmaana. Kaupunkisuunnittelun arvomaailmassa on kuitenkin 2020-luvulla nähtävissä muutos luonnon merkitystä arvostavampaan suuntaan, koska muutoskaavaehdotuksessa lähes koko Stansvikinkallion metsä säästettäisiin rakentamiselta. Asuinrakentamisen määrän merkittävä vähentäminen kuitenkin nostaa esille huolen Kruunusiltojen ja sen raitiotiehankkeen investointikustannusten kattamisesta.

Kokoavasti voidaan todeta, että osallisten ja kansalaisten tulisi saada vaikuttaa kaavas suunnitelmiin varhaisemmassa vaiheessa, jotta he pystyisivät proaktiivisesti osallistumaan alueen suunnitteluun. Kaavoitusta tulisi myös tehdä tiiviimmin yhdessä kansalaisten kanssa, ja suunnitteluprosessin tulisi olla vuorovaikutteisempaa. Pelkkä vuorovaikutuksen määrällinen lisääminen ei kuitenkaan riitä, vaan osallisten tulisi olla aidosti halukkaita tekemään yhteistyötä ja huomioimaan esitetyt mielipiteet, erityisesti jos niissä viitataan lainsuojelumiin luontoarvoihin. Stansvikinkallion asemakaavakonfliktissa osallistaminen ja vuorovaikutus ovat epäonnistuneet, koska aktiivit ja aktivistit ovat joutuneet turvautumaan suoraan toimintaan sekä kansalaistottelemattomuuteen viimeisenä mahdollisena vaikuttamiskeinonaan.

Jotta asemakaavavaiheessa arvokkaiden luontoarvojen löytyminen ei hidastaisi suunnitteluprosessia, tulisi luontoselvitykset tehdä tarkemmin jo laadittaessa yleiskaavaa tai osa-yleiskaavaa. Luontoselvityksiä tulisi tehdä direktiivilajit edellä, ja rajata uhanalaiset ekosysteemit yksiselitteisesti kaavoituksen ulkopuolelle. Kaavoituksen kulusta ja osallistumis-

sekä vuorovaikutusmenetelmistä tulisi tiedottaa kansalaisille monikanavaisesti, jotta kaikilla sosiodemografisilla ryhmillä olisi yhtäläiset mahdollisuudet osallistua suunnitteluun. Tiedotuksen tulisi olla sekä digitaalisesti, sosiaalisesti ja kielellisesti saavutettavampaa. Suunnittelijoiden tulisi myös olla avoimia kaavoituksen kulusta, ja informoida esimerkiksi mahdollisista kaavamuutoksista tai viivästyksistä.

Nykyinen osallistavan kaupunkisuunnittelun prosessi ei ole toimi, mistä kertoo esimerkiksi lisääntynyt kaavavalitusten määrä ja lähiluontokonfliktien yleistyminen. Kansalaisten vastustuksen ja valitusten myötä suunnitteluprosessit pitkittyvät ja kärjistyvät konflikteiksi, mikä luo huonot vuorovaikutukselliset lähtökohdat tulevien konfliktien hallintaan. Jotta osallistava kaupunkisuunnittelu aidosti pystyisi ehkäisemään lähiluontokonfliktien muodostumista ja voimistaisi asukkaiden sekä osallisten mahdollisuuksia vaikuttaa suunnitteluun, tulisi prosessiin tehdä laajoja systeemitason muutoksia. Tärkeimpiä niistä olisivat ajatus- ja arvomaailman muutos luonnon merkitystä ymmärtävämmäksi, varhainen yhteistoiminnallinen suunnittelu, luontokartoitusten systemaattisuus ja ennakoiva konfliktien hallinta.

10 Lopuksi

Aurinko paistoi ensimmäistä kertaa viikkoihin, maa oli peittynyt valkoiseen puuterilumeen ja merijää yhdisti Stansvikin aina Katajanokkaan saakka (kuva 9). Liikkuessani toppahousujen kahina oli hiljentänyt alleen muut ympäristön äänet, mutta kun pysähdyin Stansvikin rantaan, rikkoi kaivinkoneiden meteli luonnon harmonisen hiljaisuuden. Kontrasti ikivanhan, luonnontilaisen, taianomaisen metsän ja uuden, korkean, luonnottoman asuinalueen välillä on jotain niin absurdia, että sitä on sanoin mahdotonta kuvailla (kuva 10). Siinä hetkessä, ja monta kertaa myöhemminkin, silmäni täyttyivät kyynelistä ja mieleni epäuskosta; miten tällaiselle alueelle on voitu edes miettiä rakentamista?



Kuva 9. Stansvikinrannassa kasvavat kilpikaarnamännyt ja uhanalaiset tervalepät. (Siiri Keso 2.2.2026)



Kuva 10. Kontrasti Kruunuvuorenrannan uuden asuinalueen ja satoja vuotta vanhan metsän välillä on voimakas. (Siiri Keso 23.4.2026)

Tämän opinnäytetyön tekemisen aikana olen useaan kertaan havahtunut pohtimaan sitä, mitä nykyisessä kaupunkisuunnittelussa todellisuudessa arvotetaan. Vaikka kaupunkistrategioissa ja päättäjien puheissa vilisevät lupaukset luontoarvojen säästämisestä ja hiilineutraalista kaupungista, näyttäytyy kaupunkisuunnittelun todellisuus aivan toisenlaisena. Miksi kaupunkiluonto nähdään ensisijaisesti vapaana rakennusmaana eikä arvokkaana ja suojelun arvoisena kohteena? Stansvikinkallion asemakaavatapaus on tuonut tämän kaupunkisuunnittelun ristiriidan brutaalin kirkkaassa valossa esiin, paljastanut systeemin heikkouden ja alttiuden epäonnistumiseen. Kaupungin suunnittelijat itsekkin ovat olleet yllättyneitä siitä, miten tällainen kaupunkisuunnittelun virhe on päässyt tapahtumaan.

Kaikki tieto on kielellisesti ja kulttuurisesti rakentunutta, eikä mikään näkökulma ole täysin neutraali tai vallasta vapaa. Esimerkiksi kaupunkisuunnittelun tavoittelemat kasvu ja kehitys eivät ole yksiselitteisiä käsitteitä, minkä takia olisi tärkeää pohtia, mitä ne käytännössä tarkoittavat ja miksi niitä ylipäättään halutaan tavoitella. Edellisessä Helsingin kaupunkistrategiassa todetaan, että ”kasvun näkyvä ilmentymä on rakentaminen” (Helsingin kaupunkistrategia ... 2021), mikä oivallisesti tiivistää kaupungin päättäjien näkemyksen. Sen sijaan, että jatkuvasti ja sokeasti, ylen määrin kuluttaen, tavoittelemme taloudellista kasvua,

tulisi meidän oppia hyödyntämään jo rakennettua infrastruktuuria ja hukkatiloja sekä suojelemaan rakentamiselta vapaita alueita. Helsingin kaupunkisuunnittelun toimintakulttuurin on pian liian myöhäistä muuttua, koska lähes kaikkia luonnontilaisia kaupunkimetsiä on nakerrettu rakentamisen tieltä eikä toiminnalle näy loppua.

Tällä hetkellä kaupunkiluontoalueet nähdään lähtökohtaisesti potentiaalisina alueina rakentamiselle, mikä kostautuu täydennysrakentamisen haittoina, kuten lämpösaarekeilmiön voimistumisena ja helleaaltokuolemina. Nämä asiat eivät ole utopiaa tai tulevaisuutta, vaan ne vaikuttavat jo nyt elämään pääkaupunkiseudulla. Esimerkiksi Pariisissa ja Barcelonassa on tietoisesti raivattu lisää tilaa vihreälle infrastruktuurille, koska päättäjät ovat havahtuneet siihen, että kaupunkiluonto edistää ihmisten hyvinvointia ja terveyttä sekä vähentää kaupunkien ilmastohaasteita (Hautajärvi 2021). Helsingin kaupunkiluonto ja etenkin pääkaupunkiseudun viimeiset jäljellä olevat luonnonmetsät ovat monimuotoisuudeltaan niin ainutlaatuisia, että niiden tuhoamisesta ei tulisi edes keskustella (kuva 11).



Kuva 11. Stansvikin kallioinen metsä on saanut vuosisatojen aikana kasvaa luonnontilaisena. (Siiri Keso 23.4.2026).

Keskustelimme useiden haastateltavien kanssa siitä, ettei ainoastaan kaupunkisuunnittelun toimintaperiaatteiden tulisi kehittyä, vaan myös yleisen ajatusmaailman tulisi muuttua. Kun kaupunkisuunnittelun ajatusmaailmassa muuttuu se, mitä arvostetaan, voi tapahtua systeemitason muutoksia, jotka konkreettisesti heijastuvat Helsingin kaupunkikehitykseen ja -kuvaan. Nämä ovat kuitenkin niin kaukaisia asioita, että erästä haastateltavaani lainaten: ”Niin monen asian pitäis systeemitasolla muuttua, et se on vaikea nähdä, et mistä se alkaa”. Haluan kuitenkin henkilökohtaisesti uskoa muutoksen olevan mahdollista, ja toivon tämän tutkielman olevan yksi askel kohti sitä todellisuutta.

Kiitokset

Haluan kiittää kaikkia aktiiveja, aktivisteja ja kansalaisia, jotka ovat omalla toiminnallaan yrittäneet vaikuttaa Stansvikinkallion tilanteeseen. Kaikki se, mitä olette tehneet Stansvikinkallion metsän suojelemiseksi, on mittaamattoman arvokasta. Arvostan sitä, että olette käyttäneet resurssejanne ja voimavarojanne suojellaksenne luontoarvoja, jotka palvelevat meidän kaikkien yhteistä hyvää.

Kiitos ohjaajalleni Päiville luottamuksesta ja siitä, että annoit minun vapaasti tehdä tutkielmastani itseni näköinen.

Kiitos ystäville, perheelle ja opiskelukavereille tilasta sekä tuesta.

Haluan vielä kiittää kaikkia haastattelemani henkilöitä käymistämme keskusteluista. Kiitos, että avasitte minulle Stansvikin tapahtumia ja pohditte kanssani kaupunkisuunnittelun nykytilaa ja kehityskohtia.

Lähteet

Kirjallisuuslähteet

- Asikainen, E. (2011) Asukkaat lähiluonnon osallisina. *Alue ja ympäristö* 40(1) 29–41.
<https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64496/25750>
- Barrow, C. J. (2010) How is environmental conflict addressed by SIA? *Environmental impact assessment review* 30(5) 293–301. <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2010.04.001>
- Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman H. (2002) Osalliset ja osaajat: kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Gaudeamus, Helsinki.
- Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (2017) Lukijalle: kansalaisosallistumisen muuttuva kenttä. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*, 5–14. Tampereen yliopistopaino, Tampere.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0623-6>
- Bäcklund, P. & Mäntysalo, R. (2009) Yhdyskuntasuunnittelun teorioiden kehitys ja asukkaiden osallistumisen tarkoitus. *Maantieteellinen aikakauskirja Terra* 121(1) 19–31. <https://terra.journal.fi/article/view/130796/79720>
- Calderon, C. & Westin, M. (2021) Understanding context and its influence on collaborative planning processes: a contribution to communicative planning theory. *International planning studies* 26(1) 14–27. <https://doi.org/10.1080/13563475.2019.1674639>
- Cox, D. T. C., Shanahan, D. F., Hudson, H. L., Fuller, R. A., Anderson, K., Hancock, S. & Gaston, K. J. (2017) Doses of nearby nature simultaneously associated with multiple health benefits. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 14(2). <https://doi.org/10.3390/ijerph14020172>
- Elling, B. (2017) Communicative planning as counter-power. *International planning studies* 22(3) 226–241. <http://dx.doi.org/10.1080/13563475.2016.1253458>
- Eranti, V. (2017) Re-visiting NIMBY: From conflicting interests to conflicting valuations. *The sociological review* 65(2) 285–301. <https://doi.org/10.1177/0038026116675554>
- Fienitz, M. (2023) Taking stock of land use conflict research: a systematic map with special focus on conceptual approaches. *Society and natural resources* 36(6) 715–732.
<https://doi.org/10.1080/08941920.2023.2199380>
- Golafshani, N. (2003) Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research. *The Qualitative Report* 8(4) 597–606. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2003.1870>

- Granqvist, K., Mäntysalo, R., Mattila, H., Hirvensalo, A., Teerikangas, S., & Kalliomäki, H. (2019) Kaupungin strateginen spatiaalinen suunnittelu – Navigointia eri mittakaavatasojen ja rationaliteettien välillä. *Yhdyskuntasuunnittelu* 57(1) 11–25. <https://doi.org/10.33357/ys.80322>
- Hansen, R., Olafsson, A. S., van der Jagt, A. P. N., Rall, E. & Pauleit, S. (2019) Planning multifunctional green infrastructure for compact cities: What is the state of practice? *Ecological Indicators* 96(2) 99–101. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecolind.2017.09.042>
- Hautajärvi, H. (2021) Tiiviimmin, korkeammalle, tehokkaammin? Teoksessa Hautajärvi, H., Heikonen, J., Kummala, P., Tuomi, T. (toim.) *Kenen kaupunki? Helsingin kaupunkisuunnittelu ja kulttuuriympäristö törmäyskurssilla*, 20–43. Printon AS, Helsinki
- Healey, P. (1992) Planning through debate: the communicative turn in planning theory. *Town planning review* 62(2) 143–162. <https://doi.org/10.3828/tpr.63.2.422x602303814821>
- Healey, P. (1997) *Collaborative planning – Shaping places in fragmented societies*. Macmillan, Bagin Stoke
- Heinilä, A., Pölönen, I. & Belinskij, A. (2021) Yhteistoiminnallisuus ympäristöoikeudellisissa suunnittelumenettelyissä. *Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja XIV* 49–116. https://www.edilex.fi/ymparistopolitiikka_ja_oikeus/1000410002.pdf
- Huttunen, J. (2024) Delegitimizing or supportive agenda framings? Media coverage of the Extinction Rebellion’s agenda in Finland. *International journal of Communications* 18 4792–4812. <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/22072/4824>
- Ijäs, H. & Wilskaman, M. (2022) Toivoa, epätoivoa ja sitten taas toivoa. Teoksessa Kanninen, J. & Seppo, S. (toim.) *Huuto kaupunkiluonnon puolesta*, 164–167. Vastapaino, Tampere.
- Innes, J. E. & Booher, D. E. (2000) Network power in collaborative planning. *Journal of planning education and research* 21 221–236. <https://escholarship.org/uc/item/2mm270mp>
- Innes, J. E. & Booher, D. E. (2004) Reframing public participation: strategies for the 21st century. *Planning theory & practice* 5(4) 419–436. <https://doi.org/10.1080/1464935042000293170>
- Jalkanen, J. & Vierikko, K. (2022) Viheralueiden kirjo – Asiantuntijakysely ja luonnon monimuotoisuuden laatumittaristo kaupunkisuunnittelun tueksi. *Terra* 134(4) 207–223. <https://doi.org/10.30677/terra.120163>

- Jones, C., Baker, M., Carter, J., Jay, S., Short, M. & Wood, C. (2005) Introduction. Teoksessa Jones, C., Baker, M., Carter, J., Jay, S., Short, M. & Wood, C. (toim.) *Strategic environmental assessment and land use planning. An international evaluation*, 1–13. Earthscan, London.
- Kahila-Tani, M. & Kyttä, M. (2017) Laajapohjaisella vuorovaikuttamisella kohti vaikuttavaa osallistumista. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*, 137–161. Tampereen yliopistopaino, Tampere.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0623-6>
- Kallio, M., Olsson, P., Tuominen, P. & Ainiala, T. (2025) Vaikuttavaa kokemustietoa pitkäjänteisen vuorovaikutuksen avulla. Teoksessa Olsson, P., Ainiala, T., Schulman, H. & Mäkelä, H. (toim.) *Kokemustieto kaupunkikehittämisessä*, 4–16. Kaupunkitutkimusinstituutti Urbarian julkaisuja, Helsingin yliopisto.
<https://doi.org/10.31885/9789515183484>
- Kanninen, J. (2022a) Johdatus huutoamme kohti. Teoksessa Kanninen, J. & Seppo, S. (toim.) *Huuto kaupunkiluonnon puolesta*, 9–13. Vastapaino, Tampere.
- Kanninen, J. (2022b) Lähiluontokonfliktien taustaa. Teoksessa Kanninen, J. & Seppo, S. (toim.) *Huuto kaupunkiluonnon puolesta*, 13–19. Vastapaino, Tampere.
- Kanninen, J. & Seppo, S. (2022) *Huuto kaupunkiluonnon puolesta*. Vastapaino, Tampere.
- Kanninen, V. & Bäcklund, P. (2017) Kansalaisosallistumisen institutionaaliset rajat? Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*, 16–34. Tampereen yliopistopaino, Tampere.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0623-6>
- Kopomaa, T., Peltonen, L. & Litmanen, T. (2008) *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*. Gaudeamus, Helsinki.
- Koskiahho, B. (2002) Onko osallisuus vahvaa demokratiaa? Maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisesta. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) *Osalliset ja osajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*, 36–57. Gaudeamus, Helsinki.
- Kuusimäki, A. (2017) Moderaattorit ja verkosto-osallisuus yhdyskuntasuunnittelussa. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*, 80–99. Tampereen yliopistopaino, Tampere.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0623-6>
- Kuusiniemi, K., Ekroos, A., Kumpula, A. & Vihervuori, P. (2013) *Ympäristöoikeus*. 2. p. Sanoma Pro, Helsinki.

- Lehtola, L. (2024) Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuudet kestävän kaupunkisuunnittelun toimijoina. Tapausesimerkkinä Kumpulanmäen kumppanuuskaavoitus. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta. <http://hdl.handle.net/10138/577200>
- Lähde, E., Kemppainen, M., Lahtinen, E., Jama, E. & Mahlio, O. (2024) Kaupunkisuunnittelun biodiversiteettikäänne 2020-luvulla. *Yhdyskuntasuunnittelu* 62(4) 14–40. <https://doi.org/10.33357/ys.148561>
- Lönnqvist, H. (2002) Kunnat kilpasilla – mitä tekee Helsinki? Teoksessa Keskinen, V., Tuominen, M. & Vaattovaara, M. (toim.) *Helsinki – pohjoinen metropoli*, 65–83. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.
- Majamaa, W. (2008) The 4th P – people – in urban development based on Public-Private-People Partnership. Väitöskirja. Aalto yliopisto, rakennus- ja rakennustuotantotekniikan laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-22-9585-2>
- Mattila, H. (2020) Habermas revisited: Resurrecting the contested roots of communicative planning theory. *Progress in planning* 141(1) 1–70. <https://doi.org/10.1016/j.progress.2019.04.001>
- Mattila, H., Olsson, P., Lappi, T. R., & Ojanen, K. (2021) Ethnographic knowledge in urban planning – bridging the gap between the theories of knowledge-based and communicative planning. *Planning Theory & Practice* 23(1) 11–25. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1080/14649357.2021.1993316>
- Maukonen, M. (2018) Lähiluonnon tilallinen ja ajallinen saavutettavuus: Kaupunkilaisten kokemuksia luonnon saavutettavuudesta. *Terra* 130(2) 69–78.
- Metzger, J. (2019) A more-than-human approach to environmental planning. Teoksessa Davoudi, S., Cowell, R., White, I. & Blanco, H. (toim.) *The Routledge Companion to Environmental Planning*, 190–199. Routledge, Lontoo. <https://doi.org/10.4324/9781315179780-20>
- Mouffe, C. (2009) *The Democratic Paradox*. Verso Books, London.
- Mäenpää, P., Faehnle, M. & Schulman, H. (2017) Kaupunkiaktivismi, jakamistalous ja neljäs sektori. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*, 239–260. Tampereen yliopistopaino, Tampere. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0623-6>
- Mäenpää, P. & Faehnle, M. (2021) *Neljäs sektori: kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa*. Vastapaino, Tampere.

- Mäntysalo, R., Kangasoja, J. K., & Kanninen, V. (2015) The paradox of strategic spatial planning: A theoretical outline with a view on Finland. *Planning Theory & Practice* 16(2) 169–183. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/2443/10.1080/14649357.2015.1016548>
- Mäntysalo, R., Mattila, H. & Hirvonen, A. (2023) Institutional gaps in agonistic and communicative planning theories. Critical implications of the ‘systemic turn’ in deliberative democracy theory. *Spatial research and planning* 81(5) 437–448. <https://doi.org/10.14512/rur.1676>
- Mäntysalo, R., Westin, M. & Mattila, H. (2023b) Public planner – a deliberative authority. *Planning theory and practice* 24(1) 11–29. <https://doi.org/10.1080/14649357.2023.2177713>
- Nygren, N. V. (2017) Monilajinen, oppiva kaupunki. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*, 161–181. Tampereen yliopistopaino, Tampere. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0623-6>
- Peltonen, L., Hirvonen, J., Manninen, R., Linjama, H. & Savikko, R. (2006) *Maankäytön konfliktit ja niiden ratkaisumahdollisuudet: Suomalaisen nykytilan kartoitus*. Suomen ympäristö 12/2006. Helsinki: Suomen ympäristöministeriö.
- Peltonen, L. & Kangasoja, J. (2009) Konfliktin kartoitus suunnittelun apuvälineenä. *Yhdyskuntasuunnittelu* 47(4) 88–97.
- Peltonen, L. & Sairinen, R. (2010) Integrating impact assessment and conflict management in urban planning: Experiences from Finland. *Environmental impact assessment review* 30(5) 328–337. <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2010.04.006>
- Raitio, K. (2021) New institutional approach to collaborative forest planning on public land: Methods for analysis and lessons for policy. *Land use policy* 29(2) 309–316. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2011.07.001>
- Rannila, P. (2018) Relationality of the law: On the legal collisions in the Finnish planning and land use practices. *Journal of Planning Education and Research* 41(2) 226–235. <https://doi.org/10.1177/0739456X18785443>
- Rättilä, T. & Rinne, J. (2017) Ei osallistumista vaan vaikuttamista! Asukasaktiivit paikallisina toimijoina ja asuinympäristön kehittäjinä. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*, 99–118. Tampereen yliopistopaino, Tampere. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0623-6>
- Sabatini, F. M., S. Burrascano, W. S. Keeton, C. Levers, M. Lindner, F. Pötzschner, P. J. Verkerk, J. Bauhus, E. Buchwald, O. Chaskovsky, N. Debaive, F. Horváth, M.

- Garbarino, N. Grigoriadis, F. Lombardi, I. M. Duarte, P. Meyer, R. Midteng, S. Mikac, M. Mikolas, R. Motta, G. Mozgeris, L. Nunes, M. Panayotov, P. Ódor, A. Ruete, B. Simovski, J. Stillhard, M. Svoboda, J. Szwagrzyk, O.-P. Tikkanen, R. Volosyanchuk, T. Vrska, T. M. Zlatanov, and T. Kuemmerle (2018) Where are Europe's last primary forests? *Diversity and Distributions* 24(10) 1347–1502. <https://doi.org/10.1111/ddi.12778>
- Sjöblom, J. (2022) Osallistumisen kulttuuriset resurssit asuinalueen suunnittelussa – Tapaustutkimus Arabian alueen täydennysrakentamisesta. *Yhdyskuntasuunnittelu* 60(2) 33–52. <https://journal.fi/yhdyskuntasuunnittelu/article/view/109713>
- Susskind, L. & Thomas-Larmer, J. (1999) Conducting a Conflict Assessment. Teoksessa Susskind, L., McKearnan, S. & Thomas-Larmer, J. (toim.) *Consensus building handbook: A comprehensive guide to reaching agreement*, 99–136. Sage Publications.
- Thorne, J. H., Santos, M. J., Bjorkman, J., Soong, O., Ikegami, M., Seo, C. & Hannah, L. (2017) Does infill outperform climate-adaptive growth policies in meeting sustainable urbanization goals? A scenario-based study in California, USA. *Landscape and urban planning* 157 483–492. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2016.08.013>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 5. p. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- Vaattovaara, M., Joutsiniemi, A., Airaksinen, J. & Wilenius, M. (2021) *Kaupunki politiikassa – yhteiskunta, ihminen ja ihana kaupunki*. Vastapaino, Tampere.
- Villanen, S & Peltonen, L (2004) *Maankäytön konfliktit ja niiden ratkaisumahdollisuudet : Osa I. Katsaus käsitteisiin ja kirjallisuuteen*. Suomen ympäristö 723. Ympäristöministeriö, alueidenkäytön osasto, Helsinki. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=72615&lan=fi>
- Wallin, S. (2019) *Managing urban complexity – Participatory planning, self-organization, and co-production of urban space*. Aalto university publication series, doctoral dissertations 159. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-8702-3>
- Westin, M. (2022) The framing of power in communicative planning theory: Analysing the work of John Forester, Patsy Healey, and Judith Innes. *Planning theory* 21(2) 132–154. <https://doi.org/10.1177/14730952211043219>
- Wilskman, M. & Ijäs, H. (2022) Kun mitkään luontoarvot eivät paina – tarina Stansvikin metsästä. Teoksessa Kanninen, J. & Seppo, S. (toim.) *Huuto kaupunkiluonnon puolesta*, 151–173. Vastapaino, Tampere.

Verkkolähteet

Alternative master plan (2012) OURCity 16.4.2012.

<https://meidankaupunki.wordpress.com/alternative-master-plan/> 10.10.2025.

Alueidenkäyttölaki 132/1999. Annettu Helsingissä 5.2.1999.

Alueidenkäytön lainsäädännön uudistus (s.a.) Ympäristöministeriö 28.11.2025.

<https://ym.fi/alueidenkayton-lainsaadannon-uudistus>

Enviro (2005) *Kruunuvuorenrannan osayleiskaava-alueen luontoselvitys ja maankäytön luontovaikutusten arviointi*.

https://www.hel.fi/hel2/ksv/Aineistot/kruunuvuorenranta/Kruunuvuorenrannan_luontoselvitys_2005.pdf 1.4.2025.

Erävuori, L., Oksman, S. & Suominen, H. (2019) *Metsä- ja puustoinen verkosto. Opas verkoston huomioimiseksi Helsingin kaupunkisuunnittelussa*. Kaupunkiympäristön julkaisuja 5/2019.

<https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/julkaisut/julkaisu-05-19.pdf> 13.11.2025.

Grönholm, P. (2025a) Kiista Stansvikinkallion metsistä kumentumassa jälleen. Helsingin Sanomat 21.2.2025. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000011049104.html> 8.12.2025.

Grönholm, P. (2025b) Taistelu metsästä. Helsingin Sanomat 21.2.2025.

<https://www.hs.fi/helsinki/art-2000011049225.html> 8.12.2025.

Haapanen, M. (2025) Kuudelle syytteet Helsingin Stansvikin noron turmelimisesta. Yle Uutiset 27.10.2025. <https://yle.fi/a/74-20190604> 3.12.2025.

Hagner-Whalsten, N. (2017) Kruunuvuorenrannan lepakkoselvitys 2017. Helsingin kaupungin rakennusvirasto ja kaupunkisuunnitteluvirasto, BatHouse https://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkiymparistolautakunta/Suomi/Paatos/2019/Kymp_2019-11-19_Kylk_33_Pk/4F08D3FF-0BE0-C497-8E99-6DB51F100000/Liite.pdf 1.4.2025.

Hallintopakkohakemus Uudenmaan ELY-keskukselle koskien Kruunuvuorenrannan Haakoninlahden itäpuolen katusuunnitelmien täytäntöönpanoa (2023). Helsingin luonnonsuojeluyhdistys 13.10.2023.

<https://www.sll.fi/helsinki/ajankohtaista/hallintopakkohakemus-uudenmaan-ely-keskukselle-koskien-kruunuvuorenrannan-haakoninlahdenkadu/> 8.12.2025.

Hanketietoa (s.a.) Kruunusillat 10.10.2025. <https://kruunusillat.fi/hanketietoa/> 6.3.2026.

- Helsingin kaupunki (2017) *Stansvikinkallio Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen nro 12410 selostus*. <https://ahjojulkaisu.hel.fi/3EC14BD5-0B60-C726-86B6-5FE912800000.pdf> 2.3.2026.
- Helsingin kaupunki (2026) *Asemakaavan selostus Stansvikinkallion itäosa*. https://www.hel.fi/static/ksv/kaava/1665_9_selostusluonnos.pdf 13.3.2026.
- Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025* (2021). Kaupunginhallituksen esitys kaupunginvaltuustolle 4.10.2021. <https://ahjojulkaisu.hel.fi/02774B9D-EB64-C39B-B0AC-7C4FA020000A.pdf> 2.3.2026.
- Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry (s.a.) <https://www.sll.fi/helsinki/> 12.1.2026.
- Helsingin seudun kuntien ja valtion välinen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus 2020–31* (2020) <https://www.hel.fi/static/kanslia/Julkaisut/2022/MAL-sopimus-081020.pdf> 10.10.2025.
- Helsingin yleiskaava* (2003) Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2002:17. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsinki. https://www.hel.fi/static/ksv/www/YK2002_selostus_1.pdf 2.3.2026.
- Helsingin yleiskaava* (2016) Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluviraston selvityksiä 2016:3. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsinki. https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2016-3.pdf 2.3.2026.
- Historia* (2024) Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry. <https://www.sll.fi/helsinki/yhdistys/historia/> 12.1.2026.
- Horppu, A. (2023) Pieni vesinoro kuohuttaa Helsingin uudella asuinalueella: rakennustyöt seisovat, kaupungin selitys ristiriitainen ja poliisi selvittää asiaa. Yle Uutiset 3.11.2023. https://yle.fi/a/74_20058543 10.10.2025.
- Huuskonen, M. (2023) Stansvikin hakkuut pysäytetään osittain. Helsingin Sanomat 31.10.2023. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000009960495.html> 10.10.2025.
- Huuskonen, M. (2024a) Hallinto-oikeus pani Stansvikinkallion katutyöt toistaiseksi jäihin. Helsingin Sanomat 3.1.2024. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000010096474.html> 3.12.2025.
- Huuskonen, M. (2024b) Helsinkiläiselle alueelle suunnitellaan asuntoja tuhannelle: aktivistit pyytävät nyt EU:ta apuun. Helsingin Sanomat 13.12.2023. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000010901599.html> 3.12.2025.
- Kaartinen, R. (2023) Helsingin kaupunki aloittaa hakkuut ja louhinnat luonnoltaan arvokkaassa Stansvikissa. Suomen luonto 9.10.2023.

- [https://suomenluonto.fi/uutiset/helsingin-kaupunki-aloittaa hakkuut-ja-louhinnat-luonnoltaan-arvokkaassa-stansvikissa/](https://suomenluonto.fi/uutiset/helsingin-kaupunki-aloittaa-hakkuut-ja-louhinnat-luonnoltaan-arvokkaassa-stansvikissa/) 10.10.2025.
- Kangasluoma, E. (2023) Mielenosoittajat leiriytyivät Helsingin Stansvikin kiistanalaiseen metsään. Helsingin Sanomat 10.10.2023. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000009911019.html> 19.12.2025.
- Kangasoja, J., Kotilainen, J., Luoma, E., Näsman, M., Peltonen, L. & Turunen, J.-P. (2024) *Vihreän siirtymän paikallinen hyväksyttävyys: pelikirja*. Akardi Oy 2024. https://akordi.fi/wp-content/uploads/2024/12/Akordin_Vihrean_Siirtyman_pelikirja_web.pdf 30.10.2025.
- Kaupunginhallitus (2023) *Valtuutettu Mirita Saxbergin toivomusponsi rakentamattoman metsäluonnon varmistamisesta Stansvikinkallion asemakaavoituksessa*. Pöytäkirja 6/2023. <https://ahjojulkaisu.hel.fi/7053B513-C825-CC8F-86A6-869184100000.pdf> 2.3.2026.
- Kaupunginvaltuusto (2018) *Laajasalon Stansvikinkallion asemakaava ja asemakaavan muuttaminen (nro 12410)*. Pöytäkirja 5/2018. <https://ahjojulkaisu.hel.fi/7B9DC64A-783B-CF51-8509-626197100000.pdf> 2.3.2026.
- Kaupunginvaltuusto (2021) *Kruunusillat-hankkeen hankesuunnitelman enimmäishinnan korottaminen raitiotieosuuden osalta*. Pöytäkirja 14/2021. https://kruunusillat.hel.fi/content/uploads/2021/09/Kaupunginvaltuusto_20210825_Kruunusillat-enimmaishinta-ps.pdf 5.3.2026.
- Kaupunginvaltuusto (2022) *Valtuutettujen Amanda Pasanen, Paavo Arhinmäki ja Mirita Saxberg aloitteet Stansvikinkallion asemakaavan (nro 12410) muuttamisesta*. Pöytäkirja 4/2022. <https://ahjojulkaisu.hel.fi/A80BB268-789A-CEF9-96F1-7F726AC00002.pdf> 3.3.2026.
- Kaupunkistrategia 2025–2029* (2025) Helsingin kaupunki 8/2025. <https://www.hel.fi/static/helsinki/kaupunkistrategia/Helsinki-strategiaehdotus-2025-2029.pdf> 2.3.2026.
- Kaupunkistrategian 2021–2025 arviointi* (2025) Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 9/2025. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia. <https://www.hel.fi/static/helsinki/kaupunkistrategia/kasvun-paikka-strategian-arviointiraportti.pdf> 2.3.2026.
- Kaupunkiympäristölautakunta (2020) *Ilmoitusasiat*. Pöytäkirja 37/2020. <https://ahjojulkaisu.hel.fi/A6816D6D-116F-CE00-8642-766A0F800004.pdf> 12.3.2026.

Kaupunkiympäristölautakunta (2023) *Stansvikinkallion alueen pohjoisosa, katusuunnitelmien hyväksyminen, Laajasalo*. Pöytäkirja 8/2023. <https://ahjojulkaisu.hel.fi/B7C8E46E-FD91-CA8D-89CF-86E444100006.pdf> 2.3.2026.

Kaupunkiympäristön toimiala (2017) *Stansvikinkallion asemakaava- ja asemakaavamuutos*. <https://ahjojulkaisu.hel.fi/5B3BCD8B-1407-C965-BC33-5F9143500002.pdf> 2.3.2026.

Kaupunkiympäristön toimiala (2022) *Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, Stansvikinkallion itäosan asemakaavan muutos*. <https://www.hel.fi/hel2/ksv/liitteet/Oas/1618-00.pdf> 30.10.2026.

KHO:2022:111 <https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/ennakkopaatokset/1603868506430.html> 30.10.2026.

Kiyancicek, K. (2025) *Kruunuvuorenrannan asukastilaisuus 11.12.2025*. Kaupunginkanslia. <https://www.kruunuvuorenrantary.fi/wp-content/uploads/2025/12/asukastilaisuus2025.pdf> 12.1.2026.

Koneen Säätiö tukee Ympäristölitigaatiosäätiötä, joka ajaa ympäristön asiaa oikeusteitse (2025) Koneen Säätiö 28.4.2025. <https://koneensaatio.fi/uutiset/koneen-saatio-tukee-ymparistolitigaatiosaatiota-joka-ajaa-ympariston-asiaa-oikeusteitse/> 17.12.2026.

Kruunuvuorenranta (s.a.) Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristö ja liikenne. <https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentaminen/uutta-helsinkia-rakentamassa/kruunuvuorenranta> 6.3.2026

Kuntalaki 410/2015. Annettu Helsingissä 10.4.2015.

Laajasalo-Degerö Seura ry (s.a.) <https://www.laajasalo-degero.fi/> 12.1.2026.

Laajasalon pienkiinteistöyhdistys ry (s.a.) <https://laajasalon-pienkiinteistoyhdistys.omakotiliitto.fi/> 12.1.2026.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 252/2017. Annettu Helsingissä 5.5.2017.

Lakiasiantoihmisto Maailma (s.a.) <https://maailmalegal.fi/fi> 17.12.2025.

Lappalainen, V. (2025) Rakennustyöt Helsingin uudella asuinalueella jatkuvat yli vuoden tauon jälkeen – noron säilyttäminen varmistettu. Yle Uutiset 18.2.2025. <https://yle.fi/a/74-20144444> 8.12.2025.

Luoma, E., Kangasoja, J. & Kettunen, A. (2022) *Metsäkiistoja ennakoitiin ja ratkottiin yhdessä – isot kysymykset edelleen auki*. Akordi Oy:n julkaisuja helmikuu/2022. https://akordi.fi/wp-content/uploads/Raportti_Metsakiistoja-ennakoitiin-ja-ratkottiin-yhteistyossa_web.pdf 29.10.2026.

Luonnonsuojelulaki 9/2023. Annettu Helsingissä 5.1.2023.

Luontoliitto (s.a.) <https://luontoliitto.fi/> 12.1.2026.

- Marttinen, V. (2023) Mielenosoittajat ovat vaatineet metsähakkuille loppua Helsingissä kuukauden päivät – nyt niin tapahtui pienen vesinoron vuoksi. Yle Uutiset 2.11.2023. <https://yle.fi/a/74-20058089> 19.12.2025.
- Metsälaki 1093/1996. Annettu Helsingissä 12.12.1996.
- Mikkola, R. (2023) Luontoliiton metsäryhmä pyytää valtuustoryhmiä ilmoittamaan päivitetyn kantansa Stansvikin rakentamisesta. Luontoliitto 17.11.2023. <https://luontoliitto.fi/luontoliiton-metsaryhma-pyytaa-valtuustoryhmiä-ilmoittamaan-päivitetyn-kantansa-stansvikin-rakentamisesta/> 12.1.2026.
- Miten suunnitelma etenee (s.a.) Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristö ja liikenne. <https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentaminen/miten-suunnittelu-etenee> 10.3.2026.
- Muhonen, H. & Huuskonen, M. (2023) Stansvikin hakkuut pysähtyvät, rakennustyöt keskeytetään toistaiseksi kokonaan noron vuoksi. Helsingin Sanomat 2.11.2023. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000009965997.html> 3.12.2025.
- Mäkelä, K. & Sola, P. (2023) *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle*. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023. <https://helda.helsinki.fi/items/d2c3ab28-1ebe-42a0-9712-0da31675578f> 19.11.2025.
- Nykänen, V., Huovila, P., Lahdenperä, P., Lahti, P., Riihimäki, M., & Karlund, J. (2007) Kumppanuuskaavoitus aluerakentamisessa - Beyond Vuores -tutkimus. VTT. <https://publications.vtt.fi/pdf/tiedotteet/2007/T2393.pdf> 21.1.2026.
- Paldanius, J. & Tallskog, L. (2005) *Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arvioinnin (SOVA) tukiaineisto*. Verkkotukiaineiston tulostusversio. Ympäristöministeriö 29.6.2005. <https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/SOVAtukiaineisto.pdf> 29.10.2025.
- Pitkään tauolla ollut rakentaminen jatkaa Kruunuvuorenrannassa* (2025) Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristön toimiala 18.2.2025. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70913589/pitkaan-tauolla-ollut-katurakentaminen-jatkaa-kruunuvuorenrannassa> 8.12.2025.
- Rantala, E., Backström, A. & Juvonen, A. (2025) Kannanotto kaupunkiympäristölautakunnalle Stansvikinkallion pohjoisosan puistosuunnitelmaan. Helsingin luonnonsuojeluyhdistys 1.12.2025. <https://www.sll.fi/helsinki/ajankohtaista/kannanotto-kaupunkiymparistolautakunnalle-stansvikinkallion-pohjoisosan-puistosuunnitelmaan/> 12.1.2026.

Rikoslaki 39/1889. Annettu Helsingissä 19.12.1889.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006) Sosiaalinen konstruktionismi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto.

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_6.html 23.1.2026.

Saavalainen, H. (2025a) Helsingissä alkaa ensimmäinen ”strateginen” oikeudenkäynti – Rahat tulevat Koneen säätiöltä. Helsingin Sanomat 9.10.2025. <https://www.hs.fi/alueet/art-2000011543341.html> 8.12.2025.

Saavalainen, H. (2025b) Aktivistit käräjillä: Hakkuiden estäminen Helsingin Laajasalossa oli väistämätöntä. Helsingin Sanomat 9.10.2025. <https://www.hs.fi/alueet/art-2000011543145.html> 17.12.2025.

Saavalainen, H. (2025c) Aktivistien oli pakko pysäyttää hakkuut, katsoo oikeus poikkeuksellisessa päätöksessä. Helsingin Sanomat 24.10.2025. <https://www.hs.fi/alueet/art-2000011570763.html> 17.12.2025.

Saavalainen, H. (2025d) Poliisia vastustaneet aktivistit vapautettiin: Helsingin kaupungin virkamiehille syyte. Helsingin Sanomat 27.10.2025. <https://www.hs.fi/alueet/art-2000011586455.html> 17.12.2025.

Santaharju, T. (2025) Helsingin Stansvikin metsän suojelijoille ei niskoittelutuomioita – käräjäoikeus pohti päätöksenteossa Koijärvi-liikettä. Yle Uutiset 24.10.2025. <https://yle.fi/a/74-20190274> 3.12.2025.

Seuran kannanotot (s.a.) Laajasalo-Degerö Seura ry. <https://www.laajasalo-degero.fi/kannanotot/> 12.1.2026.

Sommar, H. (2013) Kiistelty kosteikko -dokumentissa mielenosoittajat palasivat Koijärvelle. Yle Uutiset 26.9.2013. <https://yle.fi/a/20-115927> 19.12.2025.

Soukka, S. (2025) Kapina elämän puolesta. Illume Oy, Suomi. 12.11.2025.

SOVA-laki 200/2005. Annettu Helsingissä 8.4.2005.

Stansvik info (s.a.) <https://stansvik.info/> 10.10.2025.

Stansvikin vaihtoehtokaava (2024) Elonkirjon kaupunki.

<https://elonkirjonkaupunki.com/stansvikin-vaihtoehtokaava> 10.10.2025.

Stansvikin virkistysalueella alkaa kävely- ja pyöräilyreitin rakentaminen (2024) Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristön toimiala 19.11.2024.

<https://www.sttinfo.fi/tiedote/70684947/stansvikin-virkistysalueella-alkaa-kavely-ja-pyorailyreitin-rakentaminen?publisherId=60577852&lang=fi> 8.12.2025.

Stansvikinrannalle ja Stansvikin rantakadulle uudet suunnitelmat – syynä noro (2025).

Helsingin kaupunki 25.8.2025. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/stansvikinrannalle-ja-stansvikin-rantakadulle-uudet-suunnitelmat-syyna-noro> 8.12.2025.

@suojellaanstansvik (s.a.). Instagram-käyttäjätili.

<https://www.instagram.com/suojellaanstansvik/> 16.1.2026.

Suomen perustuslaki 731/1999. Annettu Helsingissä 11.6.1999.

Suomen ympäristökeskus (2025) Luontodirektiivin lajit. Ympäristö 16.9.2025.

<https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/lajien-monimuotoisuus/luontodirektiivin-lajit> 19.12.2025.

Suutari, E. & Hietalahti, K. (2025) Aktivistit surevat Stansvikin aamuisia hakkuita: ”Tämä on erityistä metsää, mutta se ei tunnu kaupunkia kiinnostavan”. Helsingin Sanomat 3.3.2025. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000011070349.html> 8.12.2025.

Toivanen, P. (2019) Helsingin kaupunki haluaa edelleen rakentaa Stansvikinkallioon: asemakaava kumottiin kesäkuussa puuttellisten luontoselvitysten vuoksi. Yle Uutiset 16.7.2019. <https://yle.fi/a/3-10879940> 12.3.2026.

Toivonen, L. (2021) *Kumppanuuden monet muodot. Tutkimus yhteistyöhön perustuvan kaavoituskäytännön yleisistä periaatteista*. Suomen kuntaliitto Acta nro 279. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2021/2107-kumppanuuden-monet-muodot-acta-nro-279> 21.1.2026.

Tule mukaan metsäryhmään! (s.a) Luontoliitto.

<https://luontoliitto.fi/toimintaryhma/metsaryhma/tule-mukaan-metsaryhmaan/> 12.1.2026

United Nations (2015) *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development* A/RES/70/1. United Nations, New York.

<https://sdgs.un.org/sites/default/files/publications/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf> 24.11.2025.

Usein kysytyt kysymykset (s.a.) Kruunusillat 10.10.2025.

<https://kruunusillat.fi/hanketietoa/usein-kysytyt-kysymykset/> 6.3.2026.

Uutta Kaakkois-Helsinkiä verkkotilaisuus 2.11. (2022) Helsingin kaupunginosasivustojen portaali. <https://kaupunginosat.fi/tapahtuma/uutta-kaakkois-helsinki-verkkotilaisuus-2-11/> 19.12.2025.

Vaikuttamistoimintamme (2024) Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry.

<https://www.sll.fi/helsinki/luonnon-puolesta/toimintamme-ytimessa/> 12.1.2026.

Vesilaki 587/2011. Annettu Helsingissä 27.5.2011.

Ympäristöministeriö (2025) Ympäristövaikutusten arviointi 29.8.2025.

<https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi>

26.11.2025.

Liitteet

Liite 1 Haastattelurunko

Yleiset

- Haluaisitteko esitellä itsenne?
- Voisitteko lyhyesti kuvata, mistä mielestänne Stansvikinkallion asemakaavakonfliktissa on kyse?

Oma rooli

- Mikä sai teidät kiinnostumaan konfliktista?
- Mikä on oma roolinne konfliktissa?

Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet

- Millä tavoin olette osallistuneet Stansvikinkallion tilanteeseen?
 - Oletteko osallistuneet suunnitteluun virallisilla keinoilla? Esimerkiksi jättämällä mielipiteitä/muistutuksia/valituksia tai osallistumalla asukasiltoihin.
 - Oletteko osallistuneet suoraan toimintaan?
 - Oletteko hyödyntäneet mediaa vaikuttamiskeinona toiminnassanne?
- Koetteko, että olette yksilönä tai osana yhteisöä pystyneet vaikuttamaan Stansvikinkallion tilanteeseen?
- Koetteko, että olette pystyneet tuomaan näkemyksenne esille ja näkemyksenne on otettu huomioon?
- Ovatko mielestänne nykyiset osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet riittävät?
- Voitaisiinko nykyisiä osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia mielestänne kehittää? Miten?

Konfliktien hallinta

- Esiintyykö Stansvikinkallion asemakaavakonfliktissa maankäytön ristiriitoja tai arvoristiriitoja?
- Millaista vuorovaikutus ja yhteistyö eri toimijoiden välillä on ollut?
- Koetteko, että kaupungin toimijat ovat pyrkineet hallitsemaan esiin tulleita ristiriitoja? Millä tavoin?
- Koetteko, että esiintyneet ristiriidat ovat pahentuneet tai lieventyneet? Millaiset tekijät niitä ovat pahentaneet tai lieventäneet?

Mahdolliset ratkaisukeinot

- Miltä Stansvikinkallion tulevaisuus näyttää mielestänne?
- Mitä ajatuksia muutoskaavaehdotus herättää teissä?
- Olisiko konfliktin kärjistymiseltä voitu välttyä? Jos kyllä, miten?
- Millä tavoin Stansvikinkallion tapaus mielestänne osoittaa, kuinka vastaavia maankäyttökonflikteja kannattaisi tai ei kannattaisi käsitellä tulevaisuudessa?

Muut

- Tuleeko mieleenne vielä jotakin, mitä haluaisitte lisätä?
- Ketä minun kannattaisi haastatella tutkielmaani teidän mielestänne? Ketkä ovat mielestänne keskeisiä henkilöitä tapauksessa?

Vaihtoehtokaava

- Kertoisitteko laatimastanne vaihtoehtokaavasta (mikä, miksi, miten, mitä tavoitellaan)
- Millainen vastaanotto vaihtoehtokaavalla on ollut?
- Onko vaihtoehtokaava vaikuttanut asemakaavan uudelleenarviointiin?
- Koetteko, että vaihtoehtokaavan laatiminen on yksi keino edistää osallistavaa kaupunkisuunnittelua?
- Tulisiko vaihtoehtokaavojen roolia vakiinnuttaa osana kaupunkisuunnittelua?